

Lærdóms Bók

í

evangelisk-kristilegum

Trúarbrøgdum,

handa

Unglingum.

Selst óinnbundin á 24 ß. reidu Silfurs.

Videyar Klaustri, 1833.

Prentud á Forlag Erfingja Dr. M. Stephensens

af Bókþryckjara Helga Helgasyni.

Advaran
til
Kénnendanna.

1) Sérhver meining, hvert heldur hún er í Lærdóms-edur Ritníngar-greinum, ellegar í athugasemdum og útskíríngum greinanna, á nákvæmlega og skilmerkilega ad útþýdast fyrir barninu, ádur enn þad lærir nockud af þeim utanad.

2) Tornæmir, sem hverki hafa efni né tíma til ad læra meira, þurfa ecki nema ad vita vel sjálfar Lærdóms- og Ritníngar-greinirnar, sem þar standa prentadar hjá.

3) Kénnendurnir ega ad láta børnin leita ad þeim greinum í Biblíunni, sem er til vísad, en

þóeckí eru prentadar. Þar, sem mørg børn eru, ega þeir ad láta þau lesa þær til skiptis og med stuttum spurníngum útúr, koma þeim í skilníng um meiníngunu.

4) Sérhver Lærdóms-grein í bókinni er svo skiljanlega samantekin og Atridis ordin ad-greind, ad hægt er hverjum einum ad spyrja útúr þeim: þessvegna gjørdist engin þørf ad prenta spurníngarnar, einkum þar raunin er ó-lýgnust, ad opt og tídum hafa bædi Kennendur og Lærendur minna þenkt úti sannleikann vegna spurnínganna.

Sá litli
Lúthers
Katekismus.

Þetta eru
Tiu Laga-Bodord Guds.

Fyrsta Bodord.

Eg er Drottiñ Gud þiñ, þú skalt ecki hafa annarlega Gudi fyrir mér.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum yfir alla hluti fram, Gud ad óttast, hann ad elska og á hann einn ad trúa.

Annad Bodord.

Þú skalt ecki leggja nafn Drottins Guds þins vid hégóma, þvi Drottinn mun ecki halda þann saklausann, sem brúkar hans nafn hégómlega.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Engum egum vér ílls ad bidja í hans nafni, ecki sverja vid þad né fjelkíngi fremja, ecki ljúga né svíkja; heldur egum vér Guds nafn ad ákalla í ellum vorum naudsynjum, þad ad tilbidja, lofa þad og því þackir gjera.

Þridja Bodord.

Minnstú ad helga hvíldardagiñ Drottins Guds þíns.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ecki fyrirlítum prédikunina né hans ord; heldur egum vér þad heilagt ad halda, gjarnan heyra þad og læra.

Fjórda Bodord.

Heidra skaltú Fodur þiñ og módur, svo þér vel vegni og þú verdir lánglífur á jordunni.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad o[illegible] og elska Gud. Ad vér ecki fyrirlí[illegible] vora foreldra, né þá, sem yfir oss eru vodnir, ecki þá til reidi reitum; heldur þá í heidri hef-

um, þjónum þeim og hlýdnir séum, elsk-
um þá og vyrdíng veitum.

Fimta Bodord.

Þú skalt ecki mann deyda.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ecki meidum hold vors náúnga, eda gjorum honum mein í nockru; heldur egum vér honum ad bjarga og vidhjálpa í ellum hans líss naudsynjum.

Sjotta Bodord.

Þú skalt ecki hórdóm drýgja.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér lifum hreinferduglega bædi í ordum og verkum. og ad hverr einn elski og í heidri hafi sína ektu-persónu.

Sjeunda Bodord.

Þú skalt ecki stela.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ecki grípum góz eda pen-[illegible]únga, eda med falskum kaup-[illegible]ndir oss dregum,

heldur egum vér honum ad hjálpa, svo hans gótz og uppheldi ávaxtist og vardveitist.

Attunda Bodord.

Þú skalt ecki bera falskann vitnisburd á móti þínum náúnga.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ecki ránglega ljúgum nockru á voru náúnga, ecki svíkjum, baktolum eda ófrægjum hann í nockru; heldur egum vér hann ad afsaka, allt gott um hann ad tala og færa alla hluti til betra vegar.

Níunda Bodord.

Þú skalt eckl girnast hús náúnga þíns.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ecki med flærd sinndum eptir arfi edur fasteign vors náúnga, edur undir oss dregum med yfirvarpi laga og réttinda; heldur egum vér þar til ad hjálpa og styrkja, ad [illegible] allt óskaddad.

Tíunda Boðorð.

Þú skalt ecki girnast qvinnu náúnga þíns, ecki þjón né þjónustu qvinnu, ecki uxa né asna og eckért það hans er.

Hvað er það?

Það er: vér egum að óttast og elska Guð. Að vér ecki burt-tælum eða lockum frá vorum náúnga hans egin-qvinnu, þjónustufólk eða qvikfé; heldur egum vér að áminna og ráðleggja, að hverr og einn sé samt og ástundi að þjóna, það honum skyldugt er.

Hvað segir Guð um öll þessi Boðorð?

Hann segir svo í 2 Mós. b. 20, 5. 6. Eg er Drottinn þinn Guð, eg er vandlátur Guð, sem læt straff fyrir feðranna ránglæti koma fram á børnunum í þriðja og fjórða lið, það er að segja á þeim, sem mig hata; eg er líka sá, sem auðsýni miskunsemi í þúsund liðu á þeim, sem mig elska og við þá, sem varðveita mín boðorð.

Hvað er það?

Það er: Guð hótar þeim øllum pínu, sem afvíkja þessum hans Boðorðum; því

egum vér ad óttast og hræðast hans straff, og ekkert ad gjøra á móti hans Boðorðum; en þeim øllum, sem þessi hans Boðorð halda, lofar hann sinni náð, miskun og øllum góðum hlutum; þar fyrir egum vér Guð að elska, trúa honum og treysta og eptir hans Boðorðum gjarnan að gjøra.

Trúar-játningin.

Fyrsta Grein.

Um Sköpunina.

Eg trúi á einn Guð, Föður almáttugann, Skapara himins og jarðar.

Hvað er það?

Það er: eg trúi að Guð hafi skapað mig, ásamt øllum øðrum skepnum, og að hann hafi géfið mér önd og líkama, augu, eyru og alla limi, þar með skyn og skilníngar-vit, og að hann øllu þessu enn hevið makt heldur. Hér til veitir hann m

og fyrirsjer nóglega, og daglega géfur hann mér klædi og skjædi, mat og dryck, hús og heimili, fødur og módur, akur og qvikfé og allt þad, sem gott er, med ellu því eg medþarf til þessa líss uppheldis. Hann verndar mig og vardveitir frá ellum skada og háska og ellum íllum hlutum. Allt þetta gott veitir hann mér af sinni einskærri, fedurlegri, gudlegri gódgirnd og miskun, án allrar minnar verdskuldunar. Fyrir hvad allt eg á honum þackir ad gjøra, honum þjóna og hlýdinn ad vera. Þetta eru vissuleg sannindi!

Onnur Grein.

Um Endurlausnina.

Eg trúi á Jesum Krist Son hans eingétinn Drottinn vorn, hverr ed gétinn var af heilegum Anda, fæddur af María meyu, píndur undir Pontsió Pilató, krossfestur, deyddur og grafinn; nidursté hann til helvítis, en á þridja

degi reis hann upp frá dauðum, uppsté hann til himna, situr nú til Guðs Föðurs almáttugs hægri handar, og þaðan mun hann koma að dæma lifendur og dauða.

Hvað er það?

Það er: eg trúi að Jesús Kristur sé sannur Guð, af Föðurnum gétinn fyrir allar aldir, líka sannur maður, fæddur af Maríu meyu; að hann sé minn Drottinn, sem mig glataðann og fyrirdæmdann mann hefir afrekað, endurleyst og frelsað frá öllum syndum, dauðanum og djefulsins valdi, ekki með gulli eða silfri, heldur með sínu heilaga, dýrmæta blóði og sínni saklausu pínu og dauða, svo að eg sé hans eiginleg eign, lifi undir hans valdi í hans ríki, honum þjóni í eilífu réttlæti, meinleysi og sáluhjálp, líka sem hann er sjálfur af dauðanum upprisinn, lifir og ríkir að eilífu. Þetta eru vissuleg sannindi!

Þ r i d j a G r e i n.

Um Helgunina.

Eg trúi á heilagañ Anda og ad sé ein, heileg, almennileg, kristileg kirkja, sem er samneyti heilagra, fyrirgéfning syndanna, holdsins upprisa og — eptir þetta líf — eilíft líf.

Hvad er þad?

Þad er: eg trúi ad eg géti ecki af sjálfs míns eginn krapti eda skilníngi trúad á Jesúm Krist minn Drottinn eda til hans komist; heldur hefir heilagur Andi mig, med gudspjallanna kénníngu, kallad og upplýst med sínum áslgjøfum, helgad mig og vidhaldid í réttri trú; líka sem hann alla adra kristna menn á jørdu, kállar, samansafnar, upplýsir, helgar og í réttri trú á Jesúm Krist vardveitir; í hverri kristilegri kirkju hann nádarsamlega fyrirgéfur mér og øllum trúudum daglega allar syndir, og á efsta degi mun hann uppvekja mig og alla menn af dauda og géfa mér med øllum rétttrúudum fyrir Jesúm Krist, eilíft líf og sáluhjálp. Þetta eru vissuleg sannindi!

Drottinleg Bæn.

Faðir vor, þú, sem ert á himnum!

Hvað er það?

Það er: Guð vill hér með tilleiða oss og locka að vér trúa skulum, að hann sé vor réttilegur Faðir og vér hans sannarleg börn, svo vér þess heldur með fullu trúnaðar trausti megum hann biðja, eins og góð börn biðja sinn elskulegann föður.

Fyrsta Bæn.

Helgist þitt nafn.

Hvað er það?

Það er: Guðs nafn er sannarlega í sjálfu sér heilagt, þó vér biðjum ecki; en vér biðjum í þessari bæn, að það einnig helgist hér með oss.

Hvernig skéður það?

Þegar Guðs orð kénnist réttilega og hreinlega og vér eptir því lifum heilaglega, eins og Guðs börnum hæfir; þar til hjálpi oss vor elskulegi Faðir á himn-

um! en hverr, sem odruvísi kénnir eda lifir, enn Guds ord býdur, sá vanhelgar Guds nafn á medal vor; þar frá vardveiti oss vor èlskulegi himneski Fadir!

Onnur Bæn.

Tilkomi þitt ríki.

Hvad er þad?

Þad er: Guds ríki kémur ad sönnu án vorrar bænar af sjálfu sér til; en vér bidjum í þessari bæn, ad þad einnig komi til vor.

Hvernig skédur þad?

Þegar Gud gefur oss sinn heilaga Anda, sá oss veitir þá náð, ad vér trúum hans heilaga ordi lifum heilaglega, hér stundlega, en annars heims eilíflega.

Þridja Bæn.

Verdi þinn vilji, svo á jördu, sem a himni.

Hvad er þad?

Þad er: Guds gódur og nádugur vilji verdur á himnum, þó vér bidjum ecki; en bidjum í þessari bæn, ad hans vilji hér á medal vor.

Hvernig skédur þad?

Þegar Gud ónýtir og hindrar ell ill ráð og vondann vilja þeirra, sem því valda, ad Guds nafn vanhelgast og hans ríki náir ecki til ver ad koma, sem eru: djöfullinn, heimurinn og ver holdlegur vilji; heldur styrkir hann oss og stedyga gjerir í sínum ordum og í trúnni, allt til vorra afsleka; þetta er hans miskúnsamur og gódur vilji.

Fjórda Bæn.

Géf oss í dag vort daglegt braud.

Hvad er þad?

Þad er: Gud gefur ad sonnu daglegt braud, jafnvel vondum mönnum, þó vér bidjum ecki; en vér bidjum í þessari bæn, ad hann láti oss vort daglegt braud vidurkénna og med þacklæti til vor medtaka.

Hvad kallast daglegt braud?

Þad kallast allt þad, sem naudsynlegt er til þessa lífs bjargar, sem er: matur og dryckur, klædi og skjædi, hús og heimili, tedur og engjar, qvikfénadur, góß og peníngar, gód ekta-persóna, hlýdin born, dyggt þjónustu-fólk, trúir og fróm ir yfirmenn, gód almúgans stjórn, hagstæd vedr-

urátt, fridur, heilbrigdi, sidsemi, heidur, gódir vinir, trúfastir nágrannar og allt annad þessu líkt.

Fimta Bæn.

Fyrirgéf oss vorar skuldir, svo sem vér og fyrirgéfum vorum skuldunautum.

Hvad er þad?

Þad er: vér bidjum í þessari bæn, ad Fadir vor himneskur vilji ecki álíta vorar syndir svo hann, fyri þeirra skuld, vilji eckl veita oss vora bæn — því vér erum allra þeirra hluta ómaklegir, sem vér hann umbidjum og hefum þad ecki verdskuldad — heldurad hann vilji oss þad allt géfa af sinni eginlegu nád; því daglega syndgum vér og verdskuldum ecki annad enn straff; svo viljum vér og einnig þarámóti fyrirgéfa af hjarta þeim, sem oss á móti brjóta, og gjöra þeim gott, sem vid oss misgjöra.

Sjötta Bæn.

Eigi leid þú oss í freistni.

Hvad er þad?

Þad er: Gud freistar ad sennu einkis [illegible] en vér bidjum í þessari bæn, ad

hann vilji verndа oss og varðveita frá andskotans, heimsins og holdsins vélum, svo vér hrepum ecki fyrir þeirra tilteygíngu í vantrú, örvæníngu edur adrar stór-syndir og lesti; og þó vér freistumst af ollu þessu, þá láti hann oss um sídir yfirvinna og sigrinum halda.

Sjounda Bæn.

Heldur frelsa oss frá íllu.

Hvad er þad?

Þad er: hér bidjum vér alls í einu í þessari bæn, ad Fadir vor himneskur frelsi oss frá ollu íllu til lífs og sálar, farsældar og heidurs; en ad sídustu, þegar vor daudastund er komin, gefi hann oss góðann afgáng og taki oss miskunsamlega til sín úr þessum eymdadal inn í himnaríki.

Amen.

Hvad er þad?

Þad er: ad eg skal vera fullvíss, ad þessar vorar bænir séu vorum himneska Fodur þacknæmilegar og af honum heyrdar; því hann hefir, sjálfur skipad, ad vér skyldum med þessum hætti bidja og hefi lofad ad hann vilji oss bænheyra. Amen!

Amen! Þad er: já, sannarlega, þad skal svo vera.

Skírnar Sakramentid.

1. Hvad er Skírn?

Skírnin er ecki einsamalt vatn, heldur er hún þad vatn, sem saman er reirt og bundid med Guds bodordi og med Guds ordi samtengt.

2. Hvert er þad Guds ord?

Þad vor Herra Jesús Kristur sagdi hjá Mattæusi í 28da Kap.: Farid og gjørid allsslags þjódir ad mínum Lærisveinum, og skírid þær til nafns Fødurs og Sonar og heilags Anda.

3. Hvad útvegar Skírnin oss og veitir?

Hún útvegar oss og veitir fyrirgefníngu syndanna, frelsar oss frá daudanum og djøflinum og gefur þeim øllum eilífa sáluhjálp, sem trúa því, er Guds ord og fyrir[illegible] lofa.

4. Hver eru þau Guds ord og forlrheit?

Þau vor Herra Jesús Kristur segir hjá Markúsi í 16da Kap.: Hverr, sem trúir og verdur skírdur, sá mun hólpinn verda, en hverr, sem ecki trúir, sá mun fordæmast.

5. Hvernig fær vatnid verkad svo veglega hluti?

Vatnid má aldrei slíks orka, heldur veitir þad Guds ord — hvert ad er í og med vatninu — og trúin, hver ad slíkum Guds ordum í vatninu trúir; því fyrir utan Guds ord er vatnid einsamalt vatn en engin Skírn; en þegar Guds ord samlagast vatninu, þá er þad skírn. Þad er nádarfullt lífsins vatn og endurgétnings-ar laug í heilegum Anda, eins og Páll Postuli segir í Sendibréfinu til Títusar í 3ja Kap.

Eptir sinni miskunsemi hefir Gud oss hólpna gjørt, med endurgétningar-lauginni og endurnýúngunni, sem skédur af heilögum Anda, hverjum hann hefir nóglega úthellt yfir oss fyrir, Jesúm Krist vorn Lausnára, svo vér, réttlættir fyrir hans nád yrdum erfíngjar eilífs lífs eptir voninni. — Þessi ord eru sønn og trúanleg. —

6. Hvad merkir þvílík vatns skírn?

Hún merkir það: að sá hinn gamli Adam í oss, á daglega að dreckjast og deydast fyrir ydrun og yfirbót, med öllum syndum og vondum girndum, og sídan daglegá framkoma og upp aptur rísa nýr madur sá, er lifa skal í réttlæti og heilagleika fyrir Gudi æfinlega.

7. Hvar stendur það skrifad?

Páll Postuli segir í Sendibréfinu til Rómverja 6ta Kap.: Svo erum vér med Kristi greftradir í skírninni til daudans, að líka sem Kristur er uppvakinn frá daudum fyrir dýrd Fødursins, svo eigum vér að gánga í nýu líferni.

Altaris Sakramentid.

---

1. Hvad er Sakrament Altarisins?

Altaris Sakramentid er sannarlegt **hold og blód** Drottins vors **Jesú Krists, undir braudi og víni,**

af sjálfum Jesú Kristi innsett, oss kristnum mennum ad eta og drecka.

2. Hvar stendur þad skrifad?

Svo skrifa þeir heilögu Gudspjallamenn, Matthæus, Markús, Lúkas og Postulinn Páll:

Vor Herra Jesús Kristur, á þeirri nóttu, sem hann svikinn var, tók hann braudid, gjordi þackir og braut þad og gaf sínum Lærisveinum og sagdi: takid og etid, þad er minn líkami, sem fyrir ydur verdur géfinn. Gjorid þad í mína minníngu!

Semuleidis eptir Qveldmáltídina, tók hann kaleikinn, gjordi þackir, gaf þeim hann og sagdi: dreckid allir hér af, þetta er kaleikur ens nýa Testamentis í mínu blódi, sem fyrir ydur úthellist til fyrirgéfu-

ingar syndanna. Gjörid þetta, svo opt, sem þér þad drekkid, í mína minníngu!

3. Hvad stodar oss med þvílíkum hætti ad eta og drecka hér af?

Pad sýna mér þau ord, sem hér standa: fyrir ydur géfit og úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; því oss veitist fyrir þessi ord, í Sakramentinu syndanna fyrirgéfníng, eilíft líf og sáluhjálp, því hvar syndanna fyrirgéfníng er, þar er einnig lífid og sáluhjálpin.

4. Hvernig fær líkhamleg bergíng verkad svo mikla hluti?

Bergíng brauds og víns verkar þad í enganu máta, heldur ordin, sem hér standa: fyrir ydur géfit og úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; hver ord ad eru hjá líkhamlegri bergíngu svo sem hefudstycki í þessu Sakramenti. Hverr, sem þessum ordum trúir, hann ödlast allt þad, er þau innihalda og uppáhljóda, sem er syndanna fyrirgefníng.

5. Hverr neytir þessa Sakramentis maklega?

Ad fasta og sig líkhamlegá þar til ad búa, er ad sönnu góð ytri siðsemi; en sá er sannarlega maklegur og velskickadur, sem trúir þessum Krists ordum: fyrir ydur géfst og úthellist til fyrirgéfníngar syndanna. En hverr, sem ecki trúir þessum ordum og efar þau, hann er ómaklegur; því þetta ordid: fyrir ydur, kresur fullkomlegrar trúar í hjartinu.

Fyrsti Kapituli.

Um Gud og hans Eginlegleika.

I.) Hvernig vér fáum þeckíngu um Gud.

§. 1. Oss monnunum ríđur n jeg mikid á, ad vér lærum ad þeckja Gud; því annars gætum vér ecki skilid, hvernig Heimurinn er orkin til; vér vissum þá ecki heldur hvers vér mættum vænta um vora hagi eptir daudann og hefdum enga óbrigdula hjálp ad reida oss uppá í vorum mótgángi.

Merk: Þad eru kolluđ Trúarbrøgd, ad þeckja Gud og hans vilja og med hverju móti vér egum ad heidra hann og hlýda honum.

§. 2. Undir nafninu Heimur; skilst almennilega badi Himin og Jord, med ollu því, sem í þeim er.

Merk: a) Auk Sólarinnar og Túnglsins sjáum vér á himninum mikinn fjølda af Stjørnum Medal þeirra eru nockrar, sem kallast Plánetur, allteins krínglóttir hnettir eins og vor jørd, og er ecki ólíklegt

ad í þeim búi margskonar lifandi skêpnur. En þær eginlegu Stiørnur eru Sólir, eins og sú, sem skín nærst oss, og upplýsa med sama hætti hnetti þá, sem þeim eru nálægastir. Túnglid er hnottur eins og jördin, sem fær, eins og hún, ljós sitt af sólunni.

b) A Jördunni teljast hér um tuttugu og fimm þúsundir lifandi skêpna af ýmsu kyni, auk mannanna, sem eru tals þúsund Milliónir — en hver ein Millión er sama sem þúsundsinnum þúsund. Adrar lifandi skêpnur, sem til adgreiníngar frá mönnunum kallast skynlausar og mállausar, skiptast í dýr, fugla, fiska, orma, skorkvikindi og þær skêpnur, sem lifa bædi í vatni og á landi. Sérhvert af kynferdum þessum inniheldur margskonar tegundir, sem eru hver annari ólíkar.

§. 3. a) Hverr, sem vill gæta skynsemi sinnar, á hægt med ad þeckja, ad Heimurinn hefir ecki gétad ordid til af sjálfum sér, heldur enn hús nockurt eda verk hafi gétad byggt sig sjálft; því enginn sá hlutur er til, sem ecki hefir haft sína orsök, af hverri hann er kominn.

b) Heimurinn hefir ecki gétad verid til frá eilífd; því vér sjáum, ad allir hlutir eru umbreytanlegir og ad menn og skepnur alamt edur fleiru, hafa upphaf og endir.

§. 4. Frá eilífd hlýtur ad hafa verid ein ædsta Vera, sem skapad hefir heiminn, eda rádid fyrir upptökum hans og nidurrødun. Þessi Vera kallast Gud, og þessi Gud hlýtur ad vera sá allra vísasti; máttugasti og gædskuríkasti, því þeim mørgu og marghattudu hlutum, sem eru í heiminum, er svo vísdómslega nidurradad og allir eru þeir miøg nytsamlegir.

§ 5. Gud þeckist ljósast af sínu ordi, hvert lesa má í þeirri heilogu Ritníngu, sem kallast Biblía.

§. 6. Þad er víst, ad hann Guds vilja, sem manneskjurnar áhrærir, er ad finna í Biblíunni og þess vegna kallast hún Guds ord, því hún kénnir oss fullkomlega og augljóslega allt þad, sem syndug manneskja þarf ad vita sér til endurbótar, huggunar og sannrar velferdar, bædi í þessu og því tilkomanda lífi.

§. 7. Gud hefir sjálfur stadfest sitt ord med því, ad hann hefir géfid þeim mennum, sem þad hafa ritad, bædi speki, til auglýsa þá hluti, sem enginn madur gat vitad af sjálfum sér og líka

krapta til ad framqvæma þau verk, sem enginn hefdi gétad gjørt med neinslags náttúrlegum medulum.

Merk: a) Í heilagri Ritníngu finnast þeir Spádómar, sem fyrisegja markverda tilburdi, er eingin manneskja gat á þeim tímum fyrifram séd, sem þó laungu þar eptir eru í ítrasta máta uppfylltir. Gud einn sem er alvitur, gat veitt þessum heilögu mönnum þeckíngu um þvílíka atburdi. Esa. 21, 1—10. 44, 21—28. Jer. 31, 31—40. 50, 1—46. Dan. 9, 20—27. Matth. 24, 1—28.

b) Í heilagri Ritníngu er talad um kraptaverk, sem eru þvílík yfirnáttúrleg verk, ad þau útheimta guddómlegann krapt, þar ecki var mögulegt ad gjøra þau a þvílíkann hátt med náttúrunnar kroptum. Gud sem er almáttugur, hefir einúngis brúkad þá heilögu menn til ad gjøra þvílík dásemdar verk. 2 Mós. b. 14, 21—30. Matth. 8, 7—15. Jóh 2, 1—11. 6, 1—15. 9, 1—38. 11, 17—53. Post. G. b. 3, 2—8.

§. 8. a) Þeir menn, sem undir Guds stjórnun og med hans adstod hafa skrifad þá heilögu Ritníngu, kallast, yfir höfud ad tala, Spámenn, Gudsfjallamenn og Postular.

b) Spámennirnir, Gudsfalla-mennirnir, og Postularnir [illegible]

útvaldir af Gudi, til ad vera hans sendibodar medal manneskjanna, hverjum þeir áttu ad kunngjöra hans vilja og framqvæma hans ásetníng á þeim stad og tíma, sem hans speki áleit ad vera þénanlegast.

§. 9. a) Spámennirnir hafa skrifad þann hluta Ritníngarinnar, sem kallast gamla Testamentid, ádur enn Kristur fæddist.

b) Gamla Testamentid inniheldur ýmislegar bækur, í hverjum Guds vilji var auglýstur Gydíngum, þeirri þjód, sem Messías, heimsins Lausnari, átti ega ad reka kyn sitt til; en þessar bækur eru enn, þá í mörgum greinum nytsamlegar handa oss og þénanlegar til lærdóms, huggunar og vidvörunar.

Mrk: a) Bækur Gamla Testamentisins eru eptirfylgjandi: fimm bækur Mósis, Jósúæ bók, Dómara bókin, Ruhts bók, fyrri og sídari Samúelis bók, fyrri og sídari Kongunna bók, fyrri og sídari Kroniku bók, Esdra bók, Nehemiæ bók, Esters bók, Jobs bók, Davíds Psaltari, Salómons Ordsqvidir, Prédikarans bók og lofqvædid. Fjórir stærri Spámennirnir: Esajas, Jeremías, med hans Harmagráti, Ezechiel og Daniel.

Tólf smærri Spámennirnir: Hóseas, Jóel, Amos, Obadías, Jónas, Micheas, Nahúm, Habakuk, Zephonias, Haggeus, Zacharias, Malachías.

b) Kristur hefir stadfest, ad bækur Gamla Testamentisins séu af Gudi, Lúk. 24, 25. 27. 44. og á Krists tídum vóru allar þessar bækur samansafnadar í Gamla Testamentinu, sem enn eru þar.

§. 10. *a*) Gudspjallamennirnir og Postularnir hafa skrifad þann hluta Ritníngarinnar, sem kallast Nýa-Testamentid, eptir ad Kristur fæddist.

b) Nýa Testamentid inniheldur í ýmislegum bókúm allt þad, sem Gud hefir viljad augljóst gjöra fyrir öllum heiminum, um syndaranna endurlausn vegna Krists, trúna, Guds ótta og dygdina, sem útheimtist til sáluhjálpar.

Merk: a) Nýa Testamentisins Bækur eru eptirfylgiandi fiogur Gudspiöll, nefnil: Matthæusar, Markúsar, Lúkasar og Jóhannesar; Postulanna Gjörnínga-bók; 14 Páls Sendibréf, sem eru: eitt til Rómverja, tvö til Korinthu-manna, eitt til Galata-manna, eitt til Ephesus-manna, eitt til Philippí-manna, eitt til Kólossu-manna, tvö til Thessaloniku-manna, tvö til Tímótheusar, eitt til Títusar, eitt til Philemons, eitt til enna Hebresku; Jakobs Pistill, tvö

bréf Péturs, þrjú bréf Jóhannesar, Júdosar bréf og Jóhannesar Opinberingar-bók.

b) Kristur hefir med sínum kraptaverkum sannad, ad hann væri sendur af Gudi, og med sama hætti er trúverdugleiki Gudspjallamannanna og Postulanna stadfestur, Jóh. 10, 37. 38. 14, 10. 11. Post. G. b. 3, 1—16. Skrif hinna elstu kristinna Lærifedra innihalda þá vitnisburdi, sem giöra augljóst, ad Gudspjallamennirnir og Postularnir, hafi skrifad þær nýa Testamentisins bækur, sem þeim eru eignadar.

§. 11. Eptir sérlegasta inntakinu skiptist Guds ord í Lögmálid og Evangelium.

a) Í Lögmálinu sýnir Gud oss þad illa, sem vér egum ad fordast, og þad góda, sem vér egum ad ástunda; þad leidir oss einnig fyrir sjónir, straff fyrir hid illa til vidvörunar, og umbun fyrir hid góda til upphvörfunar.

b) Evangelium inniheldur Guds loford um syndanna fyrirgéfníngu og sáluhjálp vegna Jesú. Krists, hverr ed endurleysti heiminn med sinni pínu og dauda. auk þessa kénnir þad oss, eptir hverri ed [illegible] reglu, og med hverju móti ver [illegible] ordid hluttakandi í fyrirgéf[illegible]

syndanna og þeirri sálahjálp, sem Kristur hefir oss útvegad.

Merk: Í fyrsta parti frædanna er talad um Lögmálid, sem inniheldur Guds tíu Bodord; en Evangelíum er í fjórum sídari pørtunum, sem innihalda þrjár greinir trúarinnar, sjø bænir í Fadir vor, ásamt med Skírnar- og Altaris-Sakramentum.

II.) Hvad Ritníngin kénnir oss um Gud, yfir høfud ad tala.

§. 1. Heimsins Skapari er sá eini ásti sanni Gud og enginn nema hann.

Esa. 45, 18. Svo sagdi Drottinn, sá ed himininn hefir skapad, sá Gud, sem jørdina hefir tilbúid: eg em Drottinn og enginn annar Gud er til, nema eg.

1 Cor. 8, 4. Vér vitum, ad skurdgod heidíngjanna eru eckért, og engin annar Gud er til, nema sá eini.

Merk: a) Heidíngjarnir dýrkudu marga hjágudi og leitudu stundum til eins, stundum til annars, en gátu samt ecki vitad, til hvers af þeim þeir helzt skyldu snúa sér med vissu von um hjálp og adstod.

b) Vér høfum orsøk til a[illegible] [illegible]íta sjálfa oss [illegible]ngtum sælli, þar vér þeck[illegible] [illegible] Gud og vitum hann er einn [illegible] þar fyrir leitum vér hælis hjá honum [illegible]

um, og setium vort traust, og athvarf til hans í ollum vorum naudsynjum.

§. 2. Ritníngin kénnir oss ad þeckja þann einasta sanna Gud, sem Fødur, Son og heilagann Anda og tileinkar bædi Fødur, Syni og heilegum Anda þá einu og somu guddómlegu veru, í hverri þeir eru óadgreinanlega sameinadir hverr med odrum, med þeim hætti, sem vér ecki fáum skilid.

Matth. 28, 19. Jesús býdur sínum Lærisveinum: Farid og gjørid allar þjódir ad mínum Lærisveinum og skírid þær til nafns Fødursins, Sonarins og þess heilaga Anda.

Jóh. 15, 26. Jesús, svo sem eingétinn Sonur Fødursins, segir: En þá er sá Huggarinn kémur, hvern eg mun senda ydur frá Fødurnum, sá sannleiksins Andi, sem af Fødurnum framgengur, hann mun vitna um mig. 2 Cor. 13, 13.

Merk: Pad er ordid ad venju medal kristinna manna, ad kalla Gud þrennann edur þríeinann, til ad sýna þar med ad Fadir, Sonur og heilagur Andi hafi einn og sama allrahærsta Guddóm sameinlega hverr med odrum. Jóh. 10, 30. 16, 15. Matth. 3, 16. 17. Jóh. 14, 16.

§. 3. **Fadir, Sonur og heilagur Andi eru jafnt hluttakandi í þeirri sömu eilífd, mætti, gædsku og speki, þeir hafa eina og sömu sameginlega dýrd.**

Jóh. 5, 19—22. Jesús segir: Hvad helzt Fadirinn gjörir, þad sama gjörir Sonurinn eins; því svo sem Fadirinn, uppvekur dauda og gjörir lifandi, svo lífgar og Sonurinn allteins hverja, sem hann vill, svo ad allir skuli heidra Soninn, eins og þeir heidra Fødurinn. Líka svo játar sjálfur Jesús, Jóh. 17, 5: ad hann hafi verid í dýrd hjá Fødurnum, ádur enn heimurinn var til. Jóh. 1, 1—3. 14. Róm. 9, 5. Hebr. 1, 3.

1 Cor. 2, 10. 11. Postulinn Páll segir um heilagann Anda: Gud hefir látid sinn Anda opinbera oss sín vísdómsfullu rád, því Andinn rannsakar alla hluti og jafnvel Guds leynda rád; en hver manneskjanna er sú, er viti hvad í manninum er, nema mannsins andi, sem í honum er? svo líka veit enginn hvad í Gudi er, nema Guds Andi. Med líkum hætti sýnir og Postulinn, ad þad hafi verid sá heilagi Andi, sem útdeil[illegible] yfirnáttúrlegum nádargáfum í hinni fyrstu k[illegible] var á [illegible]edal hann einnig telur mak[illegible] kraptaverk og sídan segir hann, 1 Cor [illegible]

11: En allt þetta verkar kroptuglega sá eini og sami Andi, er útskiptir sérhverjum útaf fyri sig eptir því, sem hann vill. Post. Gb. 5, 3. 4. 1 Cor. 3, 16.

Merk: a) Það er sannarleg og mikilvæg huggun fyrir oss, að vér vitum að Sonurinn Jesús Kristur, sem hefir kénnt oss hverju vér egum að trúa, og endurleyst oss með sinni pínu og dauða, er sannur Gud ásamt með Fødurnum, því vegna þess kunnum vér, með fullri sannfæríngu, að reida oss uppá hann, og fylgja honum í ollu með stadfostu trúnadartrausti, lika og án efablendni tilbidja hann.

b) Oss er það mikilsverdt, að vér vitum að sá heilagi Andi, sem með Guds ordi verkar til vorrar upplýsingar og endrar bótar er sannur Gud ásamt með Fødurnum og Syninum; því þess vegna erum vér nú fullvissir um, að vor betran er moguleg, ef vér særum oss Guds ord réttilega til nota, og engin vantrú eda efasemi gétur haldid oss frá, að tilbidja heilagann Anda, med sama trúnadartrausti, sem Fødurinn og Soninn.

III.) Hvað Ritníngin kénnir oss um Guðs veru og eginlegleika.

§. 1. Guð er Andi, eður ósýnileg Vera, sem hefir að sönnu frjálsræði og skynsemi, en engann líkama eður limu; þess vegna getum vér ecki séð hann með líkamlegum augum, ecki heldur útmálað hann með neinni mind.

Jóh. 4, 24. Guð er andi, því ega þeir, sem tilbiðja hann, að gjøra það með réttum anda. 1 Tím. 1, 17.

Merk: Guð dýrkast og vegsamast best með hreinum þänkum og ráðvøndum lifnaði, því þesskonar dýrkan á best við þann Guð, sem er Andi.

§. 2. Guð er eilífur og hefir hverki upphaf né endir; hann er ætíð óumbreytanlegur og verður jafnan hinn sami.

Ps. 90, 2. Aður enn fjøllin vóru til og þú tilbjóst jørðina, ertú Guð og það frá eilífð til eilífðar. Ps. 102, 27. 28.

Jak. 1, 17. Hjá Føður ljósanna er engin umbreytíng né umbreytíngar skuggi.

Merk: Guð, sem er eilífur, óumbreytanlegur, getur þess vegna gjørt þá eilí[...]

sæla, sem elska hann og hlýða honum. Hans makt þar til rénar aldrei, ecki heldur umbreytir hann sínum ásetníngi og loforðum.

§. 3. Guð er almáttugur og getur gjört allt hvað hann vill, án ómaks edur yfirhafnar, en hann gjörir eckért annað enn það, sem er vísdómsfullt og gott, því hann vill eckért nema það einúngis.

Ps. 115, 3. Vor Guð er í himninum, hann gjörir allt hvað honum gott þykir. Psálm. 135, 6.

Jer. 32, 17—19. O Drottinn! Drottinn! sjá, þú gjörðir himin og jörð með þínum mikla krapti! enginn hlutur miskekst fyrir þér, þú, hinn mikli voldugi Guð! mikill í ráðum og mektugur í athöfnum.

Merk: Vér megum óhultir treysta á hjálp og verndum þess almáttuga Guðs í ollum vorum réttilegum athöfnum, því hann vantar hvorki veldi né krapta til að vernda oss. En hann er líka mattgur til að straffa þá að maklegleikum, sem eru honum óhlýðnir.

§. 4. Guð er alvís og veit allt í einu bæði það, sem skéð hefir, það, sem nú skéður og það, sem á allri ókominni tíð mun ské. Vorir heimugleguſtu þánkar eru eckí huldir fyrir honum.

1 Jóh. 3, 20. Guð þeckir alla hluti.

Ps 139, 1—3. Drottinn! þú rannsakar og þeckir mig; þú skynjar mínar hugrenníngar álengdar; þú sjer gjörla allar mínar athafnir.

Merk: Það væri mesta heimska, að ætla sér að hræsna fyrir Gudi, sem veit allt og verður ecki á tálar dreginn með útvortis ysirhylmíngu. Hann veit, hvert heldur er, hvað illt eda gott vér hugsum, tølum eda gjørum, jafnvel þó engin mannesskja verdi nockurntíma áskynja þar um

§. 5. Guð er alvitur, og hefir ætíð þann bezta tilgáng í sínum áseteníngi, og líka velur jafnan mestu medøl til að koma honum fram.

Ps. 104, 24. Drottinn! hversu mørg eru þín vërk! þú gjørdir þau øll með vísdómi. Job. 12, 13.

Merk: Vér megum óhult trúa því, að hinn alvitri Guð gjørir eckért, án þess það sé nytsamlegt og að allt hvað fram við oss kémur, eptir hans vilja, horfir oss til gagns og góda.

§ 6. Guð er allstaðar nálægur og verkar með sínum krapti allstaðar í ellum hlutum. Hann er hvergi fjarlægur sínum skêpnum.

Ps. 139, 7. 8. Hvert skal eg fara frá þínum Anda, Drottinn! hvert get eg flúid, svo þú sjáir mig ecki? þó eg færi upp í himininn, þá ertú þar, og þó eg byggi mér legurúm í undirdjúpinu, þá ertú einninn þar. Jer. 23, 24.

Merk: Hinn gudhræddi má vera med gódu gédi í øllum sínum mótgángi, því Drottinn yfirgéfur hann aldrei, heldur vardveitir hann. En sá ógudhræddi hefir orsøk til ad skélfast, jafnvel í leyniligustu fylsnum, því hann gétur hvergi umflúid Drottinn, sinn Dómara.

§. 7. Gud er gódur og audsýnir sínum skøpudu skǿpnum svo margar velgjerdir, sem hverr þeirra gétur í móti tekid, eptir þeirra edli, lifernis máta, edur útvortis ásigkomulagi.

Ps. 145, 9. Drottinn er øllum gódur og hann miskunar sig yfir øll sín verk.

Post. Gb. 14, 17. Gud hefir ecki látid sjálfann sig vera án vitnisburdar, þar hann veitti oss mikid gott, og gaf oss døgg af himni og frjóssamar árstídir.

Merk: Oss byrjar med sannarlegu þacklæti, ad vidurkénna eins þær smærri, sem hinar stærri Guds gáfur, og aldrei qvída fyrir

ad hann muni synja oss þess, sem hann sier ad oss er þénanlegt.

§. 8. Gud er miskunsamur og fús til ad veita oss hugsvelun í vorum hörmúngum, og frelsa oss frá þeim á þeirri tíd og med þeim hætti, sem hann sier oss haggvæmast, allt eptir því, sem vor velferd útkrefur.

Ps. 103, 13. Eins og fadirinn er börnunum líknsamur, eins er Drottinn miskunsamur þeim, er hann óttast. 2 Cor. 1, 3.

Merk: Í öllum vorum mótgángi megum vér med von og trausti leita hælis hjá miskunsömum Gudi, og hverki reida oss uppá vorn egin vísdóm né mannanna adstod sem opt kann ad bregdast.

§. 9. Gud er heilagur, sem ætíd elskar þad góda, en hefir stærstu misþóknun á öllu því, sem íllt er.

Ps. 5, 5. Drottinn! þú ert ecki sá Gud, hverjum ógudlegt athæfi líkar; hverr, sem er vondur, fær ecki ad vera hjá þér.

1 Pét. 1, 15. Eins og sá er heilagur, sem ydur hefir kallad, svo verid þér og einnig heilagir í öllu ydar dagfari.

Merk: Vér egum med varkárni ad forda[illegible] allt, sem íllt er, því þad er G[illegible]

En vér egum ad ástunda sannann Guds ótta, ef vér viljum ad honum líki vid oss og hann sé oss jafnan nádugur.

§. 10. Gud er réttlátur og gèngur ríkt eptir, ad lifad sé eptir hans bodordum, hver ad ellu leiti horfa til vorrar nytsemdar. Þess vegna vill hann umbuna einúngis þeim, sem hlýda honum, en straffa þá, sem honum eru óhlýdnir.

2 Mós. b. 20, 5. 6. Eg er Drottinn þinn Gud, eg er vandlátur Gud, sem læt straff fyrir fedranna ránglæti koma fram á børnunum í þridja og fjórda lid — þad er ad segja — á þeim, sem mig hata. Eg er líka sá, sem audsýni miskunsemi í þúsund lidu á þeim, sem mig elska og vid þá, sem vardveita mín bodord.

Róm. 2, 9. Gud mun gjalda einum og sérhverjum eptir hans verkum.

Merk: a) Þad er mikil heimska, ad hugsa Gudi muni sjá í gégnum fíngur vid oss, hvérsu lengi, sem vér áfram høldum í syndunum, því hans réttlæti útheimtir, ad hann straffi þad vonda ødrum til skélfíngar og vidvorunar, svo ad manneskjurnar leidist eck: til lasta og ódygda af vondra eptirdæmum.

Med því Gudi sýnist eck þénanlegt, ad

straffa ætíd edur launa, eptir sérhvers verdugleikum í þessu lifi, þá dregur hann opt hverttveggja undan til þess í ødru lifi, þar bædi já ógudlegi, og lika hinn gudhræddi úttaka, hverr uppá sinn máta, sín verkalaun.

§. 11. Gud er sannordur og dregur oss aldrei á tálar med neinu falsi; hann er trúr, og heitir hverki né lofar ødru enn því, er hann bædi kann og vill efna.

4 Mós. 6. 23, 19. Gud er eckl eins og manneskjan, ad hann ljúgi, ecki heldur eins og manneskjanna barn, ad hann sjái sig um hønd.

Ps. 33, 4. Drottins ord er sannarlegt, og hverju, sem hann lofar, þad efnir hann vissulega.

Merk: Oss er þad nóg til trúar-styrkíngar, ad vér vitum hvad Gud hefir látid oss kúnngjøra í sínu ordi, og þad egum vér ad halda fyrir satt, án nockrar efasemi.

Annar Kapituli.
Um Guds Verk.

1) Hvad Ritníngin kénnir um Sköpunina og skapada hluti.

§. 1. Gud hefir í upphafi skapad himin og jörd af engu, alleina med sínu almætti, til gagns og gledi handa öllum sínum lifandi sképnum.

1 Mós. b. 1, 1. Í öndverdu skapadi Gud himin og jörd. Ps. 115, 15. Esa. 40, 26.

Ps. 33, 9. Hann taladi, þá skédi þad; hann baud, þá stód þad þar.

Merk: Gud hefir med sköpuninni svo dásamlega opinberad sitt almætti, speki og gædsku, ad sérhvör, sem med alvarlegu athygli géfur gætur ad heiminum, hlýtur þar af ad upphvörfast til ad heidra og vegsama Gud og þakka honum.

§. 2. Þegar Gud hafdi á sex dögum lokid sköpunarverkinu, og gjört jördina byggilega handa öllum lifandi sképnum, hvíldist hann edur hætti ad skapa á hinum sjöunda deginum.

2 Mós. b. 20, 11. Á sex døgum gjørdi Guð himin og jørd og hafið og allt, sem í þeim er, en hvíldist á hinum sjeunda degi. Ps. 104.

Merk: Sjøundi dagurinn, sem er sá síð-asti í vikunni, var að Guðs bodi heilagur haldinn hjá Gyðíngum, til þacklætis-minníngar um heimsins skøpun; þár á mót egum vér, kristnir menn, að halda hei-lagann fyrsta daginn í vikunni, til þack-látrar endurminníngar um Jesú Krists upprisu.

§. 3. Á sjetta degi vikunnar skapaði Guð sínu fyrsta karlmann, er hét Adam, af moldu og sína fyrstu konu, sem kalladist Eva, af mannsins síðu. Bæði þau samtengdi Guð í hjú-skap til að auka kyn þeirra, og að hvert fyri sig skildi stunda annars velferð.

1 Mós. b. 1, 27. 28. Guð skapaði karl-mann og qvennmann, blessaði þau og sagði: aukist þið og margfaldist og uppfyllið jørdina.

Post. Gb. 17, 26. Drottinn hefir gjørt, að allar mannanna kynqvíslir búa á øllum jardar hnettinum af einum ættstofni.

Merk: Það er viðurqvæmilegt að allir vér, án alls greinarmunar, berum umhyggju

hver fyrir ødrum og elskum hverr annann, eins og børn af sama foreldri, þar vér allir játum, ad Adam og Eva hafi verid vorir fyrstu foreldrar.

§ 4. Medal hinna sýnilegu Guds sképna á jørdunni er madurinn hin ypparlegasta. Hann er gæddur med skynsemdarfullri sálu í heutugum líkama handa henni, hann er og svo settur af Gudi til ad ráda yfir øllum ødrum dýrum.

Préd. 12, 7. Moldin hlýtur ad hverfa til jardarinnar aptur, hvar hún ádur var, en andinn til Guds, sem gaf hann.

1 Mós. b. 1, 28. Gud sagdi til vorra fyrstu foreldra: Gjørid ydur jørdina undirgéfna og drottnid yfir fiskunum í sjónum og fuglunum í loptinu og yfir øllum dýrum, sem hræraft á jørdunni.

Merk: Manneskiurnar hafa þad mikla fram yfir dýrin, ad þær géta þenkt, talad og breytt eptir skynsamlegri umþenkíngu; en med þess meiri athygli egum vér ad giæta vor, svo vér ecki vanbrúkum þessa stóru yfirburdi, á móti Guds vilja, [illegible] oss [illegible] til skada.

Líkami mannsins er svo [illegible] vega tilbúinn, ad bædi

gétum vér unnid þad, sem nytsamlegt er med iimenna brúkun, og líka notid stórrar ánægju med skilníngar- vitunum, hver ad eru: sjón, heyrn, ylman, smeckur og tilfinníng.

1 Mós. b. 2, 15. Drottinn Gud setti Adam í aldíngardin Eden, til ad yrkja hann og vakta.

Ephes. 4, 28. Postulinn Páll útheimtir: ad vér skulum erfida og vinna oss inn eitthvad þarft, svo vér høfum nockud til ad géfa þeim, sem medþurfa.

Merk: a) Vér erum allir skapadir til ad erfida, því má enginn eyda sinni tíd í ydjuleysi.

b) Þegar vér njótum einnrar edur annarar ánægju med skilníngarvitunum, þá eigum vér ætíd vandlega ad gæta hófs í hvers- kyns hlut, en fordast alla vanbrúkun, svo Guds gáfa verdi oss ecki til fordjørf- unar af sjálfskapa vítum.

§. 6. Sálin er sá mannsins partur, sem þenkir og ályktar. Hún er ódaudlegur andi, gædd med skyn- semi til ad þeckja hvad rétt er eda rángt og med frjálsrædi til ad velja hvert heldur gott eda íllt.

Matth. 10, 28: Jesús sagdi: Hrædist ecki þá, sem líkamann deyda, en géta ecki líflátid sálina.

Merk: Þar ed sálin er ædri partur manneskiunnar, egum vér kappkosta, ad láta oss framfara í nytsamlegri þeckingu og lærdómi og ætíd girnast hid sanna góda, svo ad vér hæfilegir verdum til sannarlegraar farsældar, bædi í þessu lífi, og einkanlega í því tilkomanda.

§. 7. Allt hvad Gud skapadi var yfrid gott og í besta máta lagad til þess, sem þad var ætlad, en einkanlega var manneskjan, svo sem skilníngsfull vera, skopud eptir Guds egin mind.

1 Mós. b. 1, 31. Gud sá allt, sem hann hafdi gjört, og, sjá! þad var yfrid gott.

1 Mós. b. 1, 26. 27. Gud sagdi: vér viljum gjöra manninn eptir vorri mind og líkíngu, þá skapadi hann manneskjuna eptir Guds mind; hann skapadi þau karlmann og konu.

Merk: Eckért af því vonda, er fiunst í heiminum, gétur tilreiknast Gudi, sem ecki var orsök til þess. Skuldin verdur einúngis hiá manneskjunni, sem ecki gætti síns medfædda sakleysis.

§. 8. Þær fyrstu manneskjur líktust Gudi í nockru, og í Því tilliti er sagt þær hafi verid skapadar eptir Guds mind. Þarí vóru þær Honum líkar, ad Þær hefdu Þeckíngarfullann skilníng á ellu, sem Þær medÞurftu til ad byrja farsællegt líf; líka hefdu Þær í vilianum lyst og laungun til hins góda, án Þess ad freistast af nockri tilhneigíngu til ílls.

Préd. 7, 29. Salómon segir: Þad hefi eg fundid, ad Þad, sem Gud hefir gjørt manneskjunni, er rétt. Hér á líka vid Þad, sem Postulinn Páll segir, Cól. 3, 10. Ad Þeir trúudu hafi íklædst nýrri manneskju, sem endurnýast til Þeckíngar eptir Þess mind, sem hana hefir skapad. Eph. 4, 24.

Merk: Vér egum ad ástunda ad verda Gudi líkir ad nýu, keppast Þess vegna daglega eptir ad láta ofs fara fram í Þeckíngu og rádvendni, svo vér verdum ad nýum og betri manneskjum.

§. 9. Auk manneskjunnar hefir Gud líka skapad adrar skynsemdarfullar verur, sem hafa ædra edli og kallast Englar. Þeir eru Andar, hafa Því skynsemi og frjálsrædi, en jard-

neskar manneskjur géta ecki sjed
þá án Guds sérdeilislegrar tilhlutunar;
því þeir hafa engann jardneskann líkhama:

Ps. 103, 20. 21. Lofid Drottinn, þér, hans Englar! þér, öblugar hetjur, sem framqvæmid hans bod! Lofid Drottinn, þér, hans þénarar, sem gjörid hans vilja!

§. 10. *a*) Nockrir af Englunum hafa sjálfkrafa faillid frá hlýdni sinni vid Gud, þeir kallast þessvegna vondir Englar og lída þad straff, sem illska þeirra hafdi tilunnid.

2 Pét. 2, 4. Gud þyrmdi ecki Englunum, sem syndgudu, heldur steypti þeim nidur til helvítis og setti þá í myrkra fjøtur, svo ad þeir geymist þar til dómsins. Matth. 25, 41. Jóh. 8, 44.

b) Hinir Englarnir hafa stadid stødugir í hlýdni sinni vid Gud og kallast því gódir Englar; þeir hafa yndi sitt af ad skoda Guds dýrd, lofa hann og ákalla og gjøra allt, sem hann skipar þeim.

Hebr. 1, 14. Eru Englarnir ecki þjónustusamir Andar, útsendir vegna þeirra, sem

ødlast skulu sáluhjálpina? Matth. 18, 10. 28, 2—7. Luk. 1, 26—28. 2, 9—14.

Merk: Í þridju bæn af Fadir vor, verdum vér áminntir, ad gjøra þad, sem Gud vill, med sømu lyst og ástundun, eins og gódu Englarnir gjøra þad á himnum.

II). Hvad Ritníngin kénnir oss um Guds forsjón og vidhald allra skapadra hluta.

§. 1. Gud vidheldur øllum skøpum hlutum med sínu almætti og lætur þá niðurrødun í náttúrunni halda sér, sem hann einusinni hefir tilsett, því annars mundi hún fara aflaga.

1 Mós. b. 8, 22. Medan jørdin er vid lýdi, skal hvørki linna sád né uppskéra, frost né hiti, sumar né vetur, dagur né nótt.

Ps. 104, 13. 14. Drottinn, minn Gud! þú vøkvar fjøllin hér ofanad og fyllir landid med ávøxtum, sem þú géfur; þú lætur grasid spretta handa fénadinum, og korn, mønnunum til nota, svo ad þú útleidir braudid úr jørdunni.

Merk: Vér megum ætíd reida oss uppá Gud, hvørninn sem ástadt er fyrir oss, því med sínu almætti, speki og gædsku

verndar hann jafnan heiminn; en vér meg-
um heldur aldrei gleyma því, ad vegsama
hann og þacka honum.

§ 2. *a*) Gud ber umhyggju fyr-
ir ollum sínum sképnum, smáum og
stórum, veitir þeim ollum allt hvad
þær vidþurfa til lífs-uppheldis, gætir
þeirra og verndar þær.

Ps. 145, 15. 16. Allra augu vona til
þín, Drottinn! og þú gefur þeim þeirra fædu í
hæfilegann tíma; þú upplýkur þinni hendi og
sedur allar lifandi sképnur med þinni blessun.

b) Sérílagi ber Gud umhygg-
ju, fyrir manneskjunum, er med
skynseminni og hennar réttri brúkun géta
ordid njótandi lángtum meiri sælu enn
skynlausu sképnurnar.

Matth. 6, 26—30. Jesús sagdi: Gætid ad
fuglunum í loptinu, þeir sá hverki né uppskéra
og ecki safna þeir í kornhlødur, samt fædir
ydar himneski Fadir þá; erud þér ecki miklu
ypparlegri en þeir?—og þared Gud skrýdir
grasid á akrinum, sem stendur í dag, en á
morgun verdur kastad í ofn, mundi hann ecki

miklu fremur þad sama vid ydur gjöra? ó þér litiltrúadir! Matth. 5, 45.

Merk: a) Vér megum ecki misbrúka skynlausar sképnur edur fara ílla med þær, því Gud, sem hefir skapad þær og nærir, vill ad þeim vegni vel eins og oss.

b) Vér eaum ecki ad misbrúka Guds gáfur til óhófs, því hann hefir ecki géfid oss þær til annars, enn ad vér skyldum med þeim efla vort egid og annara sannarlegt gagn.

c) Þared Gud hefir géfid oss vora limi og krapta til þess vér skyldum brúka þá til nytsamlegrar vinnu, þá vill hann ecki med ödrum hætti bera umhyggju fyrir voru uppheldi, en ad vér sjálfir séum jafnframt ydnir og atorkusamir, hverr í sínu rétta standi og embætti. 1 Mós. b. 3, 19. 2 Thess. 3, 11. 12.

d) Þad er sannarlegur velgjörníngur af Gudi ad vér erum skyldugir ad erfida, því þar med styrkist heilsa líkhamans, og sálin upporfast ad hugsa um þad, sem er gott og nytsamlegt í stad þess ad sækjast eptir syndsamlegri gledi.

§. 3. Gud, sem er heimsins Drottinn og Stjórnari, stýrir med speki og gædsku öllu því, sem vidberí heiminum, svo ad bædi gott og íllt fá þau endalok, sem honum þykja hagqvæmust.

Matth. 10, 29—31. Jesús sagdi: Seljast ecki tveir titlíngar fyrir einn smápeníng? samt fellur enginn af þeim til jardar án ydar Födurs vilja — enn fremur — øll ydar høfudhár eru líka talin; óttist þessvegna ecki, þér erud meira verdir en margir titlíngar.

1 Mós. 6. 50, 20. Jósépḣ sagdi vid brædur sína: Þér ætludud ad gjøra mér íllt, en Gud ásetti ad snúa því til góds til ad gjøra þad, sem nú er framkomid og halda mørgu fólki vid lífid.

Merk: a) Vér egum ad fela Gudi á hendur hvada áraungur verdur af voru løglegu erfidi, þared eckért skédur án hans vilja eda tilátsemi.

b) Þegar Gud leyfir vondum mønnum ad gjøra skada vegna þess hann vill ecki med makt svipta þá sjálfrædi þeirra, megum vér samt treysta því, ad hann í tækann tíma muni snúa því til góds; annadhvert til vorrar egin edur annara nytsemdar.

c) Jafnvel þó þad á stundum líti svo út, eins og hinum ógudlegu gángi allt ad óskum, en gudhrædir megi lída naudir og volædi, er Gud samt vísdómsfullur og réttlátur í sinni stjórnun, því hann veit best hvad nytsamlegt er, bædi hverjum út af fyrir sig, og líka øllum heiminum yfir høfud ad tala, en í hinu ødru lífi mun hann vissulega straffa sérhvern og launa øllum, eptir sem hverr hefir tilunnid.

§. 4. Sérhverjum ber ad álíta þadstand, sem hann erí settur, eins og vissa köllun af Gudi, til ad gjøra þar svo mikid gagn, sem honum eptir fremsta megni, efnum og ásigkomulagi 'er mögulegt.

1 Sam. 2, 7. Drottinn er sá, sem gjørir fátækann og ríkann; hann er sá, sem nidurþryckir og upphefur.

1 Cor. 7, 20. Hverr einn standi stødugur í þeirri stétt, sem hann er tilkalladur.

Merk: Hverr, sem er ónægdur med sitt stand, sá ásakar Guds algódu forsjón, og sýnir í því mikla fávitsku.

§. 5. Hvad, sem oss mætir í þessu lífi, hvert þad er heldur sorg eda gledi, er oss af Gudi ætlad eptir besta tilgángi, svo vér høfum ætíd orsøk til ad vera ánægdir med hans stjórnun og umrád.

Hebr. 13, 5. 6. Látid ydur nægjast med þad, sem þér hafid; því sjálfur Drottinn hefir sagt: eg skal ecki svipta minni hendi af þér og enganneginn yfirgéfa þig; vér gétum því hughraustir sagt: Drottinn er minn hjálpari, eg skal ecki qvída.

Róm. 8, 28. Vér vitum ad allir hlutir verda ad þéna þeim til góds, sem Gud elska.

Merk: Ovidurqvæmilegt er fyrir oss, ad falla í væl edur efasemi, þá mótgángur uppákémur, þar vér vitum ad Guds forsjón vakir yfir oss, og ad neydin sjálf verdur ad medali í Guds hendi, til ad efla vort sannarlega gagn.

Lærdómurinn um Sköpunina og vidhaldid er stuttlega útmáladur í fyrstu grein Trúarjátníngarinnar í Frædunum.

Þridji Kapituli.
Um manneskjanna spillíngu af syndinni.

§. 1. Reynslan sýnir, ad manneskjurnar eru ecki svo gódar, sem þær vera ættu. Allir hafa sína bresti, og hjá øllum hreisir sér ein edur ønnur syndsamleg tilhnegíng, hjá sumum meir, en sumum minna.

Róm. 3, 23. Allir hafa syndgad og hafa skort á þeirri hrósun, sem hjá Gudi gyldir.

1 Jóh. 1, 8. Ef vér segjum: að vér höfum ecki synd, þá svíkjum vér sjálfa oss og sannleikurinn er ecki í oss.

Merk: Vér höfum enga orsök til að treysta vorum eiginn verdugleika edur fyrirlíta adra, því allir erum vér ófullkomnir, og sérhverr hefir nóg ad ásaka sig fyrir.

§. 2. Sú almenna spilling manneskjanna er einkanlega þar í fólgin, að þeir brúka ecki skynsemina til réttrar yfirvegunar, hvað ed kémur þar af, að syndsamleg girnd til jardneskra hluta, sem skilníngarvitin fýsir til, hefir fengid svo mikid vald yfir hugskoti þeirra, að þeir sækjast eptir téðum hlutum, svo sem væru þeir það ædsta góða. Þaraf skédur, ad manneskjan gétur haft vit á því góða, en hefir samt tilhnegíngu til ens vonda.

Mark. 7, 21—23. Jesús segir: Innan ad, frá manneskjunnar hugskoti, útkoma vondar hugsanir, hórdómur, frillulífi, mord, þjófnadur, ágirnd, íllska, svik, lauslæti, öfund, bakmælgi, dramb, heimska; allt þettad kémur út innanad og saurgar manneskjuna

Róm. 7, 18. Póstulinn Páll játar: Eg velt ad í mér — þad er: í syndum-spiltri náttúru minni — býr ekkért gott.

Merk: Vér verdum náqvæmlega ad gæta vor, svo ad vondar girndir uppqveikist ekki hiá oss, en alvarlega kappkosta ad nidurkefja þær, þegar þær taka til ad hreifa sér, svo þær fái ekki yfirhönd, og ad vér hrøpum ekki i lesti og ódygdir, sem draga Guds ónád eptir sig bædi i þessu lífi og hinu tilkomanda.

§. 3. a) Ekki er Gudi um spillíngu manneskjunnar ad kénna, því hann skóp þær fyrstu manneskjur saklausar eptir sinni egin mind.

Jak. 1, 13. Enginn segi, nær hann freistast: eg freistast af Gudi, því Gud gétur ekki freistast af nockru íllu, hann siálfur freistar og einkis.

b) Gud hafdi bannad fyrstu manneskjunum ad eta ávøxtinn af einu tilteknu tré, en þau gjordu þad samt, og fyrir þá sök urdu þau ekki einúngis, svo sem óhlýdug, dauda-straffi undirorpin, eins og Gud hafdi hótad þeim, heldur mistu þau líka þeirra fyrri lyst til ens góda; þared óreguleg

girnd til jarðneskra hluta fèck yfirráð yfir skynsemi og vilja þeirra.

1 Mós. b. 2, 16. 17. Guð Drottinn bauð manneskjunni og sagði: Af öllum trjám í aldíngarðinum máttu eta, en af skilníngs trénu góðs og ílls máttu ecki eta, því nær, sem þú etur af því, skaltú vissulega deya.

Merk: Guð reyndi ecki sjálfs síns vegna vora fyrstu foreldra með því, að banna þeim ávoxtinn á trénu, þar hann vissi gjörla fyrirfram, hvert þau mundu hlýða sér eður ecki; heldur var þörf á einhverri reynslu vegna sjálfra þeirra, allteins og vegna sérhverrar annarar skilníngsfullrar skèpnu. Reynsla þessi átti að gèfa þeim tækifæri til að brúka þeirra sjálfræði, útvelja hið góða, hafna því ílla, eptir egin umþenkíngu, þeim sjálfum til staðfestíngar í dygð og ráðvendni.

§. 4. Ritníngin segir oss: að einn af þeim Englum, sem fallnir vóru frá hlýðni við Guð, og sérílagi kallast Djöfull, hafi reynt að steypa vorum fyrstu foreldrum í somu nauðir, sem hann var sjálfur kominn í, og ginnt Evu til að eta af forboðna trénu, en hún lockaði síðan mann sinn Adam til sama verks.

1 Mós. b. 3, 1—6. Höggormurinn sagði við konuna: ecki munuð þið deya, því Guð veit

ad nær, sem þid etid af því tré, munu ykkar augu uppljúkast og þid munud verda eins og Gud, í ad þeckja gott og illt; en konan sá ad tréd var gott ad eta af, fagurt á ad líta og girnilegt til fródleiks, svo hún tók af þess ávexti og át, og hún gaf manni sínum þar af og hann át.

Jóh. 8, 44. Djøfullinn var mordíngi frá upphafi og var ecki stødugur í sannleikanum, því sannleiki er ecki í honum; þegar hann talar lýgi, talar hann af sínu egin, því hann er lygari og lýginnar høfundur.

Merk: Hefdi Gud átt ad hindra vora fyrstu foreldra frá ad brjóta hans bodord, þá hefdi hann ordid ad þvínga þá med almætti sínu, þared þeir vildu ecki viljuglega hlýda hans bodi og advørun. En þá hefdu þeir mist skynsemi sína og frjálsræði og undir eins ordid ad skynlausum sképnum, er ecki hefdu sídan gétad tekid á móti þeirri sælu sem þeim var ætlud. hvad þó ecki var samqvæmt med Guds speki og gædsku.

§. 5. a) Vorir fyrstu foreldrar gátu ecki látid þad *sakleysi gánga í ættir* til *afkomenda* sinna, sem þeir hefdu sjálfir *mist*; en sídan sjálfra þeirra edli var ordid *spillt* og *skémmt*, hlaut

þaraf ad fylgja, ad nidjar þeirra erfdu þessa spillíngu.

Ps. 51, 7. Davíd játar: Eg er fæddur med misverknadi, og í syndinni gat mín módir mig. Jóh. 3, 6.

b) Sökum þess, ad syndsamleg girnd til jardneskra hluta féck yfirráð hjá vorum fyrstu foreldrum, er hin sama girnd nú ordin kreptug í allra manna sálum; med ára fjøldanum fædir hún af sér hnislegar syndir, og daudinn er þad straff, sem Gud hefir vidlagt, ef þær drýgdar væru.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn og daudinn vegna syndarinnar, svo hefir daudinn sér til allra manna innþreyngt, því allir hafa syndgad. Róm. 6, 23.

Merk: a) Eins og það tré, sem er af illri tegund, ecki gétur borid bestu ávexti eins er þess ecki heldur von, ad foreldrar, sem tapad hafa sakleysi sínu og eru spilltir af vondum girndum, kunni ad géta góda og med öllu saklausa afkomendur, því verkanin verdur ad líkjast orsøkinni. Matth. 7, 16. 18. Jóh. 14, 4

b) Gud vildi ecki hindra, ad sú almenna spilling, sem af hinum fyrstu mönnum var komin í heiminn, útbreiddist eptir [illegible]

úrlegu edli og rás til allra þeirra afkomenda, því hann hafdi frá eilífd fyrirhugad þeim öllum nægilegt lausnar-medal vegna Krists. Róm. 11, 32. Gal. 3, 22.

§. 6. **Hversu stór, sem spillíngin var,** sem komin er yfir allar manneskjur, hefir Gud þó hagad því svo, ad í vorum hjörtum skyldi eptir verda drottnandi **eptirlángan, til lucku og velgengni,** sem ecki leyfir oss ad vera öldúngis hirdulausum um vora egin velferd.

Eph. 5, 29. Aldrei hefir neinn hatad sinn eginn líkhama, heldur fædir hann og endurnærir.

Merk: a) Sannarleg farsæld hér í heimi er einúngis innifalin í velgrundadri sinnis róserni og ánægju. Hvad, sem móti henni stridir, er ecki verdt ad sækjast eptir, þar þad er miklu meir farsæld vorri til hindrunar enn eblíngar.

b) Lesti og ódygdir, sem án efa munu eptirá ebla oss mikils sinnis óróa, egum vér af fremsta megni ad fordast og af ad leggja.

§. 7. **Spillíngin hefir samt ecki cétad svo mikid adgjört** ad vér séum öldúngis **tilfinníngarlausir** um þad, sem er **rétt** eda **rángt** í vorum at-

høfnum, því eptir Guðs alvísu ráð-stöfun hefum vér allir samvitsku, er lætur oss finna til innvortis ánægju, þegar vér gjørum það, sem rétt er, en þarámót uppvekur innvortis óánægju, og óró-semi, þegar vér tökum oss eitthvað það fyrir hendur, sem er ecki rétt edur leyfilegt.

Róm. 2, 14. 15. Þegar heidíngjarnir, sem ecki hafa løgmálið, gjøra það af náttúrinni, sem løgmálið skipar, þá eru þeir, þótt ecki hafi þeir løgmálið, sjálfum sér í løgmáls stað; því þeir sýna, að løgmálsins verk eru skrifuð í þeirra hugskoti, með því þeirra samvitska ber þeim vitni og þeirra þánkar, sem ásaka eða afsaka þá innbyrðis.

Merk: a) Vor samvitska er góð, þegar vér finnum hjá sjálfum oss, að eckért verður með réttu fundið að vorri breytni. Þar-ámóti er vor samvitska vond, þegar vér finnum, að vér ecki höfum hegðað oss eins og vera ber.

b) Stærri qvøl kann ecki að hugsast enn vond samvitska, sem oftækir með sinn álast bædi í lífi og dauða. Þessvegna eigum vér því heldur kappkosta að lifa guðrækilega, svo vér gétum haldið góðri samvitsku.

c) Hjá mörgum sefur samvitskan, um stundarsakir, meðan þeir ekki gefa gjætur að illverkum sínum, en einhverntíma mun hún samt vakna; mun þá uppkoma þess stærri qvíði og ángur í sálunni.

§. 8. *a*) Manneskjan syndgar, þegar hún verður brotleg í einhverju, sem stríðir á móti Guðs boði, þessvegna er það allt synd, sem ekki er samqvæmt með Guð vilja.

1 Jóh. 3, 4. Hverr, sem syndina drýgir hann gjörir það, sem er móti lögmálinu, því það er synd, sem er móti lögmálinu.

b) Manneskjan drýgir synd með hugrenníngum og girndum, þegar hún hefir ánægju af að hugsa um það, sem Guði er á móti og sækist eptir því.

Matth. 9, 4. Jesús sagði til Phariseanna: Því hugsið þér svo illt í yðrum hjörtum? Matth. 15, 19. 20.

c) Manneskjan drýgir synd með orðunum, þegar hún talar um eitthvað, sem annaðhvert ekki sambýður þeirri vyrðíngu, er hún á Guði að veita, eða móðgar, ellegar skaðar náúngann.

Matth. 12, 36. Jesús sagði: mannaskjurnar eiga að standa reikníng á dómsdegi af

sérhverju óvidurqvæmilegu ordi, sem þær hafa talad.

d) Manneskjan drýgir synd med **verkunum**, þegar hún annadhvert **gjörir** eitthvad, sem Gud hefir bannad, edur lætur ógjört, sem hann hefir skipad.

1 Jóh. 3, 6. Hverr, sem stöduglega heldur sér til Guds, drýgir ecki synd; hverr, sem syndina drýgid, hefir hverki séd Gud né adhyllst hann.

Jak. 4, 17. Hverr, sem kann ad gjöra gott en gjörir þad ecki, hann syndgar.

Merk: Þad er ecki nóg, ad vér fordumst útvortis ill ord og verk, sem gjöra oss jafnvel fyrir mönnunum andstyggilega, heldur eigum vér einnig ad gæta vor vid illum hugrenníngum, sem eckí eru huldar fyrir alvísum Gudi, er hefir vidbjód á þeim og mun straffa þær.

§. 9. *a)* **Allar syndir** eru ad sönnu **ráunglindi** í sjálfum sér, samt eru þær ecki allar **jafnstórar** eda sömu **refsíngar** verdar.

Jóh. 19, 11. Jesús sagdi vid Pílatus: Sá, sem féck mig þér í hendur, hefir meira syndgad enn þú.

b) Sannkristin manneskja gétur syndgad af breiskleika, annadhvert af því hún hefir ecki betur vit á, jafnvel þó hún bædi gæti og ætti ad hafa haft vit á því; ellegar hún gjörir þad í brádrædi og móti vilja sínum; en strax, sem hún verdur vör vid yfirsjón sína, ángrast hún af henni, og med einlægum ásetníngi ad vilja betra sig, bidur Gud fyrir Krists sakir, um náð.

Róm. 7, 18. 19. Viljann til þess góda hefi eg ad sönnu, en ecki krapt til ad framqvæma þad; því hid góda, sem eg vil, þad gjöri eg ecki, en þad vonda, sem eg ecki vil, þad gjöri eg.

c) Hinn ógudlegi syndgar af ásetníngi, þótt hann viti betur og hann hefir yndi af því, án þess hann ángrist af illsku sinni, eda bidji fyrirgéfníngar á henni og leitist vid ad betra sig.

Phil. 3, 18. 19. Margir breyta, eins og eg optsinnis hefi sagt ydur og med grátandi tárum segi enn, ad þeir eru óvinir krossins Krists, hverra afdrif verda, ad þeir tortýnast; þeir, sem hafa magann fyri sinn Gud, þykir sómi ad skömmunum og sækjast eptir jardneskum munum.

d) Hverr, sem syndgar af ásetníngi, sýnir þar med, ad hann metur Gud einkis í hjarta sínu, og lætur ecki áfannast, hversu óſegjanlega gædskuríkur Gud er; þeſsvegna er þad réttvíst ad hann fái hardara straff enn sá, sem illa breytir, án þeſs ad gjera þad af ásetníngi.

Lúk. 12, 47. 48. Sá þjón, sem veit síns Herra vilja og býr sig ecki til eda breytir eptir honum, mun straffast hardt; en hinn, sem ecki veit þann vilja og hverjum þó hefir áordid, hann mun straffast minna.

Merk: Þad strídir eldúngis á móti þeirri elsku og virdíngu, sem sannkristin manneskja á ad hafa fyrir Gudi, ad gjøra nockud af ásettu rádi, sem hún veit ad strídir á móti Guds vilja, þegar láta nockud af því med ásetníngi ógjört, sem hún er skildug ad gjøra. Hverr, sem af hjarta vyrdir og elskar Gud, sá fordast med mestu varúd ad brjóta vísvitandi á móti nockru hans bodordi. 1 Mós, b. 39, 9. Róm. 6, 15.

§. 10. *a)* Manneskjan gétur ecki ödlast neina sannarlega farsæld af syndinni, því hennar ímindada kjæti hverfur skjótt; en badi órósemi og blygdan samvitskunnar og Guds ónád fylgja

eptir henni, er ásamt med steypir manneskjunni, og þad stundum strax í þessu lífi, í margskyns eymd og volædi.

Ordsqv. b. 14, 34. Syndin er lands og lýda töpun. 1 Tím. 6, 10. Jak. 4, 1. 2.

b) Í eptirkomanda lífi verda strax qvalir og útilokan frá Guds náð og miskunsemi víss gjöld og umbun syndanna, ef vér höldum án yfirbótar áfram í þeim med gédþeckni og af ásetníngi.

Róm. 2, 8. 9. Yfir þá, sem eru mótsnúnir og ecki hlýda sannleikanum, en fallast heldur á ránglætid, skal koma reidi og hefnd; hrellíngar og harmqvæli skulu vera yfir allra manna sálum, sem íllsku drýgja.

Merk: Mjög hættulegt er, ad láta syndanna tillockanir rótfestast í hjartanu; því auk þess ad manneskjan spillir þar med hugarfari sínu og sinnislagi, svo getur sú synd, sem opt er um hönd höfd, ordid fljótt ad vana og vaninn um sídir ad forherdíngu, hvar af yfirbótin verdur lángtum torveldari.

Fjórdi Kapituli.

Um þad, hvernig Jesús Kristur hefir vidrétt manneskjurnar úr þeirra spillíngu.

§. 1. Gud vildi ecki ad syndin, sem í heiminn var komin, skyldi steypa manneskjunum í eilífa tøpun, án þess nockur von væri um frelsi; þessvegna hefir hann, af sinni líknarfullu elsku, tilskickad þeim Endurlausnara, til ad frelsa þær frá syndarinnar skadlegu verkunum, en veita þeim aptur adgáng til Guds nádar, bædi í þessu lífi og því komanda.

Jóh. 3, 16. Jesús segir: Svo elskadi Gud veröldina, ad hann gaf í daudann sinn eingetinn Son, til þess, ad allir þeir, sem á hann trúa, ecki skuli fyrirfarast, heldur hafa eilífa sælu. Róm. 8, 32. Eph. 1, 6. 7.

Merk: a) Endurlausnarinn var ecki sendur til ad frelsa syndugar manneskjur frá þeirra líkhamlegu naud, því þeirra sannarlega gagn útheimtir, ad Gud verdur leysa

að hörmúngar og mótgángur uppáfalli fyrir þeim, til að uppvekja hjá þeim laungun eptir betra lífi, og koma þeim til að afneita veraldlegum hégóma. Hebr. 13, 5—11. Jak. 1, 2—4.

b) Eptir speki sinni og elsku sendi Guð Endurlausnarann til að afmá syndarinnar ferlegu verkanir, er olla mannekjunum mestu eymdar og báginda; því syndinni fylgja Guðs reiði, óróserni samviskunnar, örvænting í dauðanum, ásamt með útilokun frá öllum sóma og gleði í eilífðinni, hvar óguðlegir ekki eiga von, nema á qvöl og ángist. 1 Jóh. 3, 4. 2 Cor. 5, 21.

§. 2. Endurlausnarinn er Jesús Kristur, Guðs himneska Föðurs eingétinn Sonur, sem frá eilífð hefir verið sameinaður með Föðurnum í einni og sömu sannarlega guðdómlegri veru, en kom í heiminn á þeim tíma, sem Guð hafði áður tiltekið í sínum fyrirheitum.

1 Jóh. 4, 10. 15. Svo var þeirri elsku varið, ekki að vér elskuðum Guð, heldur að hann elskaði oss og sendi sinn Son til að forlíka fyrir vorar syndir.—Hverr, sem meðkénnir að Jesús er Guðs Sonur, honum hjálpar Guð staðfastlega og hann heldur sér stöðuglega til Guðs. Jóh. 3, 17. 18.

1 Mós. b. 22, 18. Drottinn gaf Abraham það loforð: Af þinn afqvæmi skulu allar þjóðir á jörðunni blessun hljóta. Gal. 3, 16. 1 Mós. b. 3, 15.

Merk: a) Eptir Guds egin skipun var Endurlausnarinn kalladur Jesús, sem þýdir Frelsari, svo þar med yrdi sýnt, ad hann atti ad frelsa mannkynid frá þeirri eymd, í hvørja syndin hafdi steypt því. Matth. 1, 21.

b) Endurlausnarinn kallast Kristur edur Messías, vegna þess, ad spádómarnir tala um hann, svo sem þann Drottins smurda, er vera skyldi Herra og Konúngur landlega nádarríkinn, hvert Gud ætladi ad láta hann stipta til syndaranna frelsis.

c) Enginn annar enn Jesús af Nazareth getur verid Messías, því øll þau kénnimerkin, sem honum eru tillagd í Guds fyrirheitum, ega fullkomlega heima hjá honum. Joh. 7, 40. 42. Matth. 26, 63. 64. Joh. 4, 25. 26. 9, 35. 58. 18, 32—37.

Messías átti ad því leiti, sem hann var manneskja, ad vera kominn af Abrahams ætt, 1 Mós. b. 22, 18. og Davids kynþætti Es. 11, 1. líka fædast í Bethlehem Davids borg. Mich. 5, 1.

Messías átti ad koma í heiminn, ádur enn Gydingar høfdu øldúngis mist sína egin valdstjórn. 1 Mós. b. 49, 8—10. ádur enn seinna musterid í Jerúsalem eydilagdist,

Hagg 2. 7. og áður enn sú tíð væri liðin, sem Spámaðurinn Daníel hafði tiltekið. Dan. 9, 24—27.

Messías átti fyrst að líða sára pínu og lífs látinn verða, en strax þar eptir upprísa af grefinni til óforgengilegs lífs og með því að útbre da sinn lærdóm, snúa mörgum þjóðum frá skurðgoða dýrkun til sannleiksins þekkingar. Ps 22, 1. 19. Es 53, 1—9. Ps 16, 5—11. 110. 1—4. Es. 42, 1—9. 53, 10—12. 55, 1—5.

Allt þetta er framkomið einúngis á Jesú frá Nazareth, og getur síðan ecki framkomið við neinn annann, því þau kénnimerki, með hverjum þeim tilkomanda Messías var lýst, eru ecki lengur til.

§ 3. Jesús Kristur er, að því leiti sem hann er manneskja, kominn í heiminn á þann hátt, að hann fæddist af María meyu. Hann sameinaði þá guðdómlegu náttúru við ena manndómlegu, sem tilbúin var í móðurlífi af heilags Anda krapti, með þeim hætti, sem vér ecki getum skilið, svo að hann er undireins bæði Guð og maður og verkar ætíð með báðum sínum náttúrum.

Matth. 1, 20. 21. Engillinn sagði við Jósseph, sem var trúlofaður María: Vbla þú ecki fyrir þér að taka María þína festar-konu heim til

þín, því hennar fóstur er af heilögum Anda, og hún mun son fæða og hans nafn skalt þú kalla Jesús, því hann mun frelsa sitt fólk af þess syndum. Lúk. 1, 35.

Róm. 9, 5. Kristur er eptir holdinu, eður sinni manndómlegu náttúru, af fedrunum, hann, sem er Guð yfir öllu, blessaður að eilífu.

Merk: Allt það, sem Jesús Kristur útvegaði handa oss, gjörði hann ekki, sem einungis manneskja, heldur, sem Guð og maður undir eins. Þessvegna höfum vér líka sterkustu fullvissu um, að hans lærdómur sé af Guði, og að sú endurlausn, sem hann hefir oss aflekað, sé fullgyld.

§. 4. a) Jesús Kristur var sannarleg manneskja með sálu og líkhama eins og vér, en þó án syndar, og fullkomlega heilagur í öllu sínu framferði.

Jóh. 8, 46. Jesús spurði óvini sína: Hverr af ydur getur sannað uppá mig nockra synd? 1 Pét. 2, 22. Hebr. 7, 26.

b) Jesús sýndi í öllu sínu líferni hlýðni við öll Guðs Boðorð, bæði til afreka oss betra réttlæti, og líka til að ertirláta oss hið besta eptirdæmi, hverju vér sylgja skyldum.

Róm. 5, 19. Eins og af þess eina manns (Adams) óhlýðni, eru þeir mörgu syndugir

ordnir, eins munu líka þeir mörgu af hins eina (Jesú Krists) hlýðni verda réttlættir.

1 Pét. 2, 21. Kristur hefir oss eptirdæmi lésid, til þess vér skyldum feta í hans fótspor. Matth. 11, 29. Phil. 2, 5.

Merk: a) Eins og Jesú Krists eptirbreytendur, egum vér ad hans dæmi, med alvarlegri ásinndun andsýna, ad vér séum ánægdir med þad, sem Gud vill vera láta. Matth. 26, 39. líka hafa eptirlaungun og kapp á ad gjöra þad, sem honum er þóknanlegt, Jóh. 4, 34.

b) Vér egum, eptir Jesú dæmi, láta ástunast í vorkunum, ad vér elskum alla menn, med því ad kénna í brjósti um þá aumu, og hjálpa þeim eptir efnum. Lúk. 7, 11. 17. Matth. 9, 35. 36. líka fúslega fyrirgéfa vorum mótstödu-mönnum. Lúk. 23, 34. og vera reidubúnir til ad þéna þeim í öllu. Jóh. 13, 1. 20.

c) Vér egum képpast eptir ad líkjast Jesú í þolinmædi. 1 Pét. 2, 23. Matth. 26, 47—54. Lúk. 22, 61—68. einnig í því, ad vera ánægdir og afneita sjálfum oss vegna sannleikans. Matth. 8, 20.

§. 5. a) Þegar Jesús var þrjátíu ára gamall, lét hann skíra sig í ánni Jórdan, og þá var af himnum med

dýrdlegum hætti kunngjert, ad hann væri Guds Sonur.

Matth. 3, 16. 17. Þegar Jesús var skírdur, stè hann jafnskjótt upp úr vatninu, og sjá! ad himnarnir lukust upp yfir honum, og Jóhannes sá Guds Anda ofan stíga og yfir hann koma, og sjá! ad röddin af himni sagdi: þessi er Sonur minn elskulegur, á hverjum eg hefi velþókun.

b) Jesús var strax eptir skírnina, á eydimerku reyndur í fjertíu daga med margslags hætti, svo ad hann med sínu stödugglyndi gæfi oss dæmi til ad breyta eptir.

Mark. 1, 12. 13. Andinn (Guds Andi) færdi hann jafnskjótt út á eydimörkina og Jesús var þar í fjörutíu daga og vard freistadur af Andskotanum. Matth. 4, 1—11.

c) Eptir ad Jesús var skírdur og hafdi afstadid freistínguna, ferdadist hann um kríng medal Gydínga á fjórda ár og kéndi þeim, eins og Spámadur af himnum sendur, Guds rád og vilja um syndaranna frelsun og sáluhjálp.

Mark. 1, 14. 15. Jesús prédikadi Lærdóminn um Guds ríki og sagdi: tíminn er kom-

inn og Guds ríki nálægist, sjáid ad ydur og trúid Evangelíó. Matth. 4, 23.

d) Medan Jesús gékk í kríng og kénndi, **stadfesti** hann opt **kénníngu** sína med miklum og gædskurikum **kraptaverkum**, sem augljóslega sýndu, ad hann var **af Gudi sendur**.

Matth. 11, 4. 5. Jesús sagdi vid Lærisveina Jóhannesar Skírara: Farid og kunngjörid Jóhannesi þad, sem þér heyrid og sjáid: blindir fá sýn, haltir gáuga, líkþráir hreinsast, daufir heyra, daudir uppríſa og voludum verdur evangelíum bodad. Post. Gb. 40, 37. 38.

Merk: a) Med Jesú Krists dýrmæta lærdómi er hvad af hverju afmád og upprætt sú vidurstyggilega hjátrú og afgudadýrkan, sem ádur drottnadi í veröldinni. 1 Cor. 8, 4—6.

b) Med Jesú lærdómi høfum vér fengid rétta þeckíngu á Gudi og hans vilja í því, sem vidkémur syndaranna sáluhjálp. Jóh. 14, 5—7. 17, 3. 6. 8. 14. 17.

c) Jesús hefir kénnt oss þad, sem vér annars værum ecki fullvissir um, nefnilega: ad annad líf sé til eptir þetta, og ad gudhræddir komi eptir daudann í eilífa sælu.

(4*)

Jóh. 3, 14. 18. 5, 21—29. 1 Pét. 1, 3—5. 2 Tím. 1, 8—10.

d) Jesú lærdómur er oss besti leidarvísir til dygdafulls lífernis. Matth. 5, 6. 7. 13. 15. 18. 20. 22. 25, Lúk. 10, 16. 18. Jóh. 13, 14—16.

e) Hverr sem med einlægu hjartaþeli vill medtaka Jesú lærdóm og fylgia honum, mun sannarlega komast ad raun um, ad í honum er guddómlegur kraptur til ad betra hjartad, hugga samvitskuna og stadfesta vonina um eilífa sælu. Þar med styrkist líka í kroptugasta máta vor fullvissa um, ad þessi lærdómur sé Fodursins ord, sem hann lét Soninn opinbera mannkyninu, og ad sá lærdómur er þessvegna í sannleika guddómlegur. Jóh, 7, 16. 17. 8, 31—36. 12, 44—50. 14. 8—10.

§. 6. *a*) Medan **Jesús kénndi á Gydíngalandi** var hann undirorpinn **margskonar ófsóknum**, þared hefdíngjar Gydínganna, fyrir efundar sakir yfir því, hvad mikid honum tókst vid almúgann og af **hatri vid Jesúm**, af því hann vildi ecki fegra vondsku þeirra, reyndu til, bædi med **vélum** og **ofríki**, ad taka hann af lífi.

Lúk. 19, 47. 48. Hann kénndi daglega í musterinu, en yppurstu Prestarnir og Skrift-

lærdir og Höfdíngjar, lýdsins sóktu eptir ad fyrirkoma honum, þó fundu þeir ekkért, er þeir gæti gjört, því allt fólkid hné ad honum og hlýddi honum. Matth. 12, 14. 22, 15—21. 27, 18. Lúk. 20, 20.

b) Jesú eginn Lærisveinn, svikarinn Júdas, vard um sídir keyptur til ad selja hann Höfdíngjunum í hendur, sem þá dæmdu hann, án allra saka, til dauda, og fengu hann heidna Landsdómaranum, þeim pontverska Pílatusi. Þessi Pílatus óttadist reidi Keisarans, hverri þeir hótudu honum og lét, móti vilja sínum, húdstrýkja Jesúm, þyrni-krýna, háda og negla eins og illvirkja á krossinn, hvar hann uppgaf sinn anda.

Matth. 20, 18. 19. Jesús sagdi fyrirfram vid sína Lærisveina: Sjá! vér förum nú upp til Jerúsalem, og Mannsins Sonur mun seljast Prestahöfdíngjum og Skriftlærdum í hendur, og þeir munu dæma hann til dauda, og fá hann heidíngjum til ad láta spotta hann, húdstrýkja og krossfesta. Matth. 16, 21—23. 17, 22. 23. Lúk. 18, 31—34. Matth. 26, 14. 16. Mark. 14, 43—46. Jóh. 13, 21—30. 18, 1—9.

Dodo,

Lúk. 23, 46. Lokssins kalladi Jesús á krossinum med hárri raustu og sagdi: Fadir! í þínar hendur fel eg minn anda, og í því hann sagdi þad, uppgaf hann sinn anda. Jóh. 19, 33—37.

c) **Jesús** vard ecki einúngis ad **þola** sára þínu á **líkamanum**, heldur **leid** hann líka á **sálunni** beiska **qvöl** og ángist vegna mannanna synda.

Matth. 26, 37—39. Þegar Jesús var kominn í grasgardinn, tók hann ákaflega ad hriggiast segjandi: Mín sála er hrigg allt til daudans. Þar eptir gèck hann lengra fram, fèll nidur á sína ásjónu, bad og sagdi: Minn Fadir! ef þad er mögulegt, þá lídi þessi kalèikur frá mèr! þó ecki eins og eg vil, heldur eins og þú vilt. Matth. 27, 46. Lúk. 22, 41—44.

Merk: a) Jesús sýndi med hugprýdi sinni, ad hann væri ecki hræddur fyri daudanum, þegar hann gèck á móti óvinunum, sem vóru ad leita ad honum, hann vissi líka ad hinir himnesku andar mundu veita sèr lid, ef hann vildi slíta sig úr höndum óvina sinna; og þared þeir allir duttu til jardar, þegar hann taladi, sýndi hann hvad hægt sèr hefdi verid, ad sleppa frá þeim, ef hann hefdi viljad. Matth. 26, 53. Jóh. 18, 4—6.

b) Þad var ecki ad undra, þó Jesú, eins og manneskju blöskradi ad hugsa til þeirrar ógnarlegu pínu, er fyrir honum lá; en laungu

ádur vissi hann, hvad yfir sig mundi koma, var samt ætíd óhræddur og reidubúinn til ad taka þad alltsaman, mannanna vegna, uppá sig eptir síns Födurs vilja. Þar af er audrádid, ad hans mikla sálar ángist hefir einkanlega komid af því, ad hann setti sér fyrir sjónir allra syndugra manna misbrot, svo vidbjódsleg, sem þau eru, og sá ad öll þau vóru sér nú tilreiknud. Es. 53, 6—12. Hebr. 5, 7—9.

§. 7. *a*) Jesús var eldúngis saklaus og vard ad lída, án þess hann í nockru hefdi misbrotid eda syndgad.

Lúk. 23, 4. Pílatus sagdi vid Kénnimanna-höfdíngjana og fólkid: Eg finn enga sök hjá þessum manni. Matth. 27, 4. 18. 19. 23. 24.

b) Jesús géck med fúsum vilja undir pínuna og af elsku og medaumkun yfir oss syndurum, eptir síns himneska Födurs rádi og vilja, þar vér annars hefdum eilíflega tortýnst vegna vorra synda.

Phil. 2, 6—8. Þó ad Jesús Kristur væri í Guds mind, fór hann samt ecki med þad, eins og þad væri herfáng, ad hann var líkur Gudi, heldur lítillækadi hann sjálfann sig, tók á sig þræls mind og vard hlýdugur allt til dauda, já allt til dauda á krossinum. Jóh. 10, 11. 18. Ps. 40, 6—9.

c) Jesús leid pínuna í allra syndugra manna stad og fyrir oss alla, svo hann gæti fridþægt fyri vor mörgu afbrot, med ad bola þad straff, sem vér allir hefdum tilunnid; med þvílíkum hætti gat Gud fyrirgéfid oss syndirnar, án þess ad gjöra móti réttdæmi sínu, eda skérda sitt Lögmál, ellegar veikja sitt Herradæmi.

Matth. 20, 28. Jesús segir: Manneskjunnar Sonur er ecki kominn til ad láta sér þjóna, heldur ad hann þjóni sjálfur, og útgéfi sitt líf til lausnargjalds fyrir marga. 1 Tím. 2, 5. 6. Jóh. 6, 51. Róm. 5, 7. 8.

Matth. 26, 28. Þegar ad því var komid ad Jesús gengi til daudans, sagdi hann: Mitt blód úthellist fyrir marga til syndanna fyrirgéfníngar. Eph. 1, 7. 1 Cor. 15, 3. Es. 53, 4—12. Hebr. 10, 1—14.

Eph. 5, 2. Kristur elskadi oss og gaf sig sjálfann út fyrir oss til fórnfæríngar og slátrunaroffurs, svo Gudi væri þad þóknanlegt. Hebr. 10, 1—22. 2 Cor. 5, 15. 21.

Merk: a) Á gamla Testamentisins tídum vard ypparsti Prestur Gydínganna, eptir Guds skipun, á hinni stóru Fridþægíngar hátíd, ad bera offur inn í helgidóminn,

til forlíkunar fyrir fólksins syndir. 3 Mós. b. 16, 1—28. En þetta offur átti ad frisminda fridþægjandi píun og dauda Endurlausnarans, er koma skyldi, Gydíngum til advörunar og endurminníngar um þad straff, er syndin hafdi tilunnid. Hebr. 10, 1—4.

b) Þegar Jesús fórnfærdi sér sjálfum til fridþægíngar fyrir heimsins syndir, sýndi hann, ad hann væri sá rétti ædsti Prestur, hvern Gud hafdi tiksett, og hann frambar þá forlíkunar fórn, sem einsömul nægir, til eilífrar fridþægíngar fyrir alla. Hebr. 9, 11. 14

c) Gamla Testamentisins fórnfæríngar afstókust öldúngis, þegar Jesús Kristur offradi sjálfum sér; en öll hjátrúarfull fridþægíngar medöl, sem menn'rnir höfdu sjálfir uppfundid, og sem ætíd höfdu verid kraptalaus og einkisverd, féllu þá af sjálfum sér um koll og urdu ad engu.

d) Vér egum ad leita nádar hjá Gudi, einúngis vegna Jesú Krists, sem allt í einu hefir fullnægju gjört fyrir alla menn, og med sinni píun og dauda opnad öllum oss adgáng til ad ödlast fyrirgéfníngu syndanna, þegar vér snúum oss af hjarta og trúum á hann. Hebr. 4, 14—16. 7, 26. 27. 9, 24—28. 10, 19—31.

§. 8. a) **Jesús Kristur** tók sitt líf aptur á þridja degi eptir sinn dauda

og uppreis úr grøfinni, eins og hann hafdi sjálfur ádur fyrirsagt; Þar eptir var hann fjørutíu daga á jørdunni hjá vinum sínum og Lærisveinum; hverra trú hann stadfesti med kénníngu og áminníngum.

Póst. Gb. 1, 3—9. Eptir ad Jesús hafdi lidid pínuna, tédi hann sjálfann sig Postulunum lifaudi, med mørgum augljósum sannfæríngum og lét þá sjá sig um fjørutíu daga, og taladi fyrir þeim um þá hluti, sem heyrdu til Guds ríki. Póst. Gb. 3, 13—15. Matth. 16, 21. 17, 21. 20, 17. 27, 63.

1 Cor. 15, 3—7. Kristur, sem dó vegna vorra synda, eptir Ritníngunum, og vard grafinn, hann er upp aptur risinn á þridja degi, eptir Ritníngunum, og er sjedur af Kefa og sídan af þeim tólf; því næst var hann sjedur af meir enn fimm hundrudum bræðra í einu, af hverjum flestir vóru á lífi, þegar Postulinn Páll skrifadi þetta. Matth. 28, 1—20. Mark. 16, 1—16. Lúk. 24, 1—49. Jóh. 20, 1—31. 21, 1—25.

b) Eptir ad þeir fjørutíu dagar vóru lidnir, var sú uppeisni Jesús ecki lengur sýnilega nálægur á jørdunni, heldur fór hann upp til himna ad

ásjáandi Lærisveinunum, eptir það hann hafdi blessad þá og géfid þeim makt og myndugleika til ad útbreida sinn lærdóm medal allra þjóda.

Lúk. 24, 50—52. Þegar Jesús hafdi lokid tali sínu vid Lærisveinana, fór hann med þá til Bethaníu, upplypti sínum höndum og blessadi þá; en þad skédi í því hann var ad blessa þá, ad hann skyldist frá þeim og vard uppnuminn í himininn; en þeir tilbádu hann og snéru aptur til Jerúsalem med miklum fögnudi. Matth. 28, 18—20. Mark. 16, 19. Post. Gb. 1, 9—11. Eph. 4, 8.

c) Þegar Jesús var til himins farinn, settist hann til hægri hlidar Födurnum, hvad ed þýdir: ad hann tók til ad stjórna heiminum med sínum himneska Fedur, svo ad allar skynsemdarfullar sképnur ega ad játa, ad hann sé þeirra Herra og ega ad tilbidja hann.

Phil. 2, 9—11. Gud hefir hátt upphafid hann og géfid honum þá tign, sem er yfir öllum tignum, svo ad fyrir Jesú tign skulu öll kné beygja sig þeirra, sem á himnum og á jördu og undir jördunni eru, og allar túngur skulu játa, ad Jesús Kristur sé Drottinn Gudi Födur til æru. Eph. 1, 20—22.

d) Einkum er Jesús [Kristur að því leiti, sem hann er Endurlausnari, síns safnaðar andlegur Konúngur og Drottinn, þareð hann ber umhyggju fyrir, að ætíð séu þeir á jörðunni, sem játi hans dýrð, og að vantrúin ecki geti með vélum eða ofríki eydt þeim; hann hagar því líka svo, að hans lærdómur útbreiðist meðal mannesk-janna þar, sem hann sjer að hann fær frammgáng til sannrar nytsemi.

Jóh. 18, 36. 37. Jesús játaði fyrir Pílatusi: Mitt ríki er ecki af þessum heimi og samt er eg konúngur, en þar til er eg fæddur og þar til er eg í heiminn kominn, að eg skuli bera vitni um sannleikann. Hverr, sem elskar sannleikann, sá heyrir mína rødd. Lúk. 1, 31—33. 2, 11. 2 Sam. 7, 12. Ps. 45, 7. 110, 1—4. Es. 53, 11. 12.

Post. Gb. 5, 31. Guð hefir upphafið hann til sinnar hægri handar, til þess hann sé leiðtogi og Lausnari, að veita Jsrael apturhvarf og syndanna fyrirgéfníngu. Matth. 16, 17. 18.

e) Jesús er vor Talsmaður hjá sínum himneska Föður og biður fyrir oss, að sín Endurlausn megi koma

ofs til gagns og notá, ſvo vér ecki fyrirſerumſt vegna vorra ſynda, heldur fáum náð til apturhvarfs, trúar og helgunar, og gétum edlaſt þá ſáluhjálp, ſem hann útvegadi oſs.

1 Jóh. 2, 1. 2. Vér höfum talsmann hjá Födurnum, Jeſúm Kriſt þann réttláta, hverr ad er forlíkun fyrir vorar ſyndir, þó ecki einúngis fyrir vorar, heldur og líka fyrir allrar veraldarinnar (ſyndir).

Hebr. 7, 24. Hann gétur gjört þá ætíð ſáluhólpna, ſem hann lét koma til Guds, því hann lifir æfinlega til ad bidja fyrir þeim. Róm. 8, 34.

Merk: a) Med ſinni upprisu og himnaför hefir Jeſús ſannad, ſvo eckért verdur á móti haft, ad hann er ſendur af Gudi, og er í ſannleika Guds Sonur, eins og hann ſagdiſt vera. Matth. 12, 38—40. Róm. 1, 4.

b) Þareð Jeſús er upprisinn frá daudum og uppſtíginn til himna, höfum vér nú meſtu fullviſſu um, ad Gud hefir álitid hans fridþægíngu fullgylda, heiminum til endurlauſnar; líka og, ad eptir þetta muni koma betra líf, og ad vorir líkamir munu ecki æfinlega verda ad engu, heldur — þegar þar ad kémur — upprísa úr duptinu til

ófokgengilegs lífs. Róm. 4, 25. 1 Cor. 15, 12—34.

c) Ef vér viljum hafa huggun af því, ad vér vitum, ad Jesús Kristur er vor andlegur Konúngur og Herra, þá egum vér eins og hollir og dygvir þegnar, ad heidra og elska hann og líka hlýda hans bodum; því þeir, sem odruvísi lifa, mega álítast eins og upphlaupsmenn í hans ríki og vænta þess, ad óhlýdni þeirra verdur strekkud eptir maklegleikum. Matth 7, 21—23.

Lærdómurinn um Jesúm Krist og hans fridþægíngu, er í stuttu máli útskírdur í annari Grein Trúarjátníngarinnar í Frædunum.

Fimti Kapituli.

Um Apturhvarf og Trú.

§. 1 Jesús Kristur hefir ecki med sinni endurlausn géfid oss leyfi til ad syndga; miklu heldur hefir hann skuldbundid oss til ad fordast þad ílla og kappkosta af fremsta megni ad láta oss framfara í gódu.

Tít. 2, 11—14. Guds nád, sem øllum mønnum er heilsusamleg, hefir birtst, og kénnir oss ad afneita ógudlegu athæfi og veraldlegum girndum, en lifa sparlega, réttvíslega og gudrækilega í heimi þessum, þar vér lifum í von um sælu og dýrdlega auglýsíngu hins mikla Guds og vors Endurlausnara Jesú Krists, sem sjálfann sig gaf í daudann fyrir oss, til þess hann endurleysti oss frá ølln ránglæti og hreinsadi oss, svo vér séum hans ágætt fólk, kostgæfid til gódra verka. Gal. 2, 17. 2 Cor. 5, 14. 15.

Merk: Hverr sem réttilega þeckir Jesú Krists endurlausn, sá upphvøfst þar af til þess meiri vidbjóds á syndinni; því þegar vér athugum hverr Jesús Kristur var, og hvad, mikid hann vard ad líða vegna vorra synda, þá er eins og afmálad sé fyri vorum augum, hversu andstyggileg syndin sé og su tíd muni koma, ad vér verdum fyrir þúngu straffi, ef vér høldum áfram og hættum ecki ad syndga, þó vér vitum betur.

§. 2. Sérhverr, sem vegna Krists girnist ad fá adgáng til Guds nádar og eilífa sáluhjálp, á med sønnu apturhvarfi ad láta af syndunum, og med einlægri trú medtaka Jesúm Krist Guds Son, fyrir sinn Endur-

lausnara, sinn Lærimeistara og sinn Drottinn.

Lúk. 24, 47. Kristur skipadi; ad í sinn umbodi skyldi prédikast øllu fólki apturhvarf og syndanna fyrirgéfníng. Post. Gb. 20, 21.

Jóh. 3, 36. Hverr, sem trúir á Soninn hefir eilíft líf, en hverr, sem ecki trúir á Soninn skal ecki sjá lífid, því Guds reidi blífur yfir honum. Post. Gb. 10, 43. Hebr. 5, 9.

Merk: Sannarlegt ángur og tregi fyrir syndirnar verdur ad gánga á undan, þegar trúin á Krist á ad vera følskvalaus. Því gétur heldur enginn huggad sig med Jesú Krists fridþægíngu, nema sá, sem lætur af illu og kappkostar ad fara dagvaxandi í því góda. Post Gb. 2, 37—47. 3, 17—26.

§. 3. Til sannarlegs apturhvarfs útheimtist, ad vér med einlægri ydrun kennumst vid vorar ávirdíngar, bidjum Gud audmjúklega fyrirgéfníngar á þeim og alvarlega einsetjum oss ad betra meir og meir vort líferni.

2 Cor. 7, 10. Sú hrígd, sem er eptir Gudi, verkar apturhvarf til sáluhjálpar, hvers engann ydrar. Lúk. 15, 21. 18, 13.

Post. Gb. 3, 19. Takid því sinnaskipti og snúist, svo ydar syndir verdi afmádar. Ps. 51, 3—23.

Merk: a) Manneskjan er optast fúsari á ad afsaka enn játa sínar ávirdíngar, þess vegna mundi hún ecki heldur alvarlega ydrast syndanna, ef samvitskan kæmist ecki endur og sinnum vid af Guds orda kröptugum áminníngum med samverkun heilags Anda; en þad stendur í sjálfsra vor valdi, hvert vér eptir á viljum færa oss slíkar advaranir í nyt og til frekari umþenkíngar, ellegar útrýma þeim úr hjartanu og standa þannig á móti Guds náð, hvar af vér meir og meir forherdumst.

b) Manneskjan getur haft ángur af syndunum vegna hrædslu fyrir þeirra straffi, en einkanlega egum vér knýast til ángurs fyrir syndirnar, af blygdun vegna vors vanþakklætis vid hinn góda og gæskuríka Gud, sem ecki einasta elur oss og vidheldur af einskjærri náð, heldur og sérílagi hefir látid kunngjöra oss í sínu heilaga ordi þá miklu sælu, sem Kristur hefir oss útvegad, og þaradauki ecki heimtar annad af oss enn þad, sem augljóslega horfir til vors sanna gagns, og til ad afvenda vorri egin fortöpun.

c) Þegar ángrid vegna vorra synda er svo einlægt, ad vér af alvöru fordumst þad illa, sem vér þó drýgt hofum, annadhvert med þankum, ordum eda verkum, þá er oss eckért tákmark sett, hvad lengi þad skuli vara, eda hvad mikid þad skuli vera.

Guð lítur einúngis eptir, hvert vort ángur sé einlægt ellegar ekki.

§. 4. Sannarleg trú á Jesúm Krist til sáluhjálpar, er innifalin í því, að vér hefum það traust og huggunar athvarf til Jesú Krists vors Endurlausnara, að þareð hann með sinni pínu og dauða friðþægði fyrir oss, muni Guð fyrirgéfa oss vorar syndir, svo framarlega, sem vér ydrumst þeirra af öllu hjarta og einsetjum oss að syndga ekki framvegis viljandi, heldur laga vort lifnað eptir Jesú Krists heilaga lærdómi, og hlýða honum, sem vorum réttum Herra.

Eph. 3, 12. Vegna Jesú Krists vors Drottins, hösum vér djörfúng og aðgáng til Guðs, með trausti af trúnni á hann. Jóh. 6, 40.

Róm. 8, 33. 34. Hverr vill ásaka Guðs útvalda? Guð er sá, sem réttlætir. Hverr vill fordæma? Kristur er sá, sem dáinn er, já, miklu meira, sem líka er upprisinn, situr við Guðs hægri hönd og biður fyrir oss.

Merk: a) Það heyrir til trúarinnar á Jesúm, að vér séum vissir um, að hann er í heiminn kominn til að uppfræða og

endurkersa syndugar manneskjur; þó er þetta ecki nóg til sannrar trúar, því sá getur líka verid sannfærdur um þetta, sem med sínu liferni afneitar hönum í því, ad hlýda ecki hans bodordum. Matth. 7, 21—23.

b) Vér verdum ad finna med siálfum oss, hversu miøg vér þurfum Guds náda, vid ef vér viljum meta Krists endurlausn eins og verdt er; því annars væri vor trú eckert, nema køld játníng med vørnunni; þessvegna er einúngis sañ: trú ad fiña hjá þeim yfrandi, sem þeckja hvad andstyggileg syndin er og hafa innilega laungun eptir Guds nád vegna Krists. Matth. 9. 12. 13.

c) Trúin getur verid veik medan hugskotid finnur ecki neina upplífgandi huggun af ad tileinka sér Jesú Krists fridþægíngu, edur þá þad stundum ángrast of hrædslu og efasemi; en þvílík trú er engu ad sídur sønn og Gudi þóknanleg, þegar hún audsýnir sig med sannarlegri laungun eptir Guds nád vegna Krists, og kappkostar af fremsta megni ad giøra þad, sem Gud vill. Mark. 9, 24.

d) Sú trú er daud og ávaxtarlaus, sem ecki betrar hugarfarid og ecki audsýnir sinn krapt í gudrækilegu liferni.

Sønn og lifandi trú á ad sýna sig kroptuga og verkandi í dygdafullu liferni. Jak. 2, 14—20.

§. 5. *a*) Vér gétum ecki af egin kreptum snúid oss og trúad, þared syndin hefir veikt oss, samt megum vér ecki forsóma ad leggja allt kapp á vora sálar betrun.

Róm. 8, 7. Ad stunda þad, sem spillt náttúra vill, er fjandskapur í gégn Gudi, — þar þad strídir móti hans vilja — því hún hlýdir ecki Guds lögmáli og gétur heldur ecki gjört þad. 1 Cor. 2, 14.

b) Heilagur Andi er ætíd reidubúinn til ad efla vora betrun, og láta oss framfara í því góda med Guds ordi, sem hann hefir sjálfur innge̕fid þeim heilögu skrifurum.

1 Cor. 6, 11. Postulinn Páll ber Corinthumönnum á brýn, ad nockrir medal þeirra hafi verid lastafullir, en nú — segir hann — erud þér þvegnir, þér erud helgadir, þér erud réttlættir í nafni Drottins vors Jesú og af vors Guds Anda. Phil. 2, 13. Eph. 3, 16.

Hebr. 13, 21. Fridarins Gud tilbúi ydur til allra gódra verka, til ad gjöra hans vilja, og verki þad med ydur, sem honum er sjálfum þóknanlegt fyrir Jesúm Krist.

c) Af réttri brúkun Guds orda sáum vér rétta þeckíngu á Guds vilja, og ødlumst krapt til ad laga vorn lifnad eptir þeim, ef vér ecki sjálfir stendum á móti náð þess heilaga Anda, sem í hugskotinu verkar med Guds ordi, og uppvekur í samvitskunni þær áminníngar, sem vér ecki megum nidurkéfja.

2 Tím. 3, 15—17. Þú kannt heilaga Ritníngu, sem gétur uppfrædt þig til sáluhjálpar med trúar lærdóminum um Jesúm Krist. Øll heiløg Ritníng er innbláfin af Gudi og nytsamleg til lærdóms, til sannfæríngar, og leidréttíngar, til uppfrædíngar í réttlætinu, svo ad Guds madur sé algjørr og til alls góds verks hæfilegur.

Merk: Til ad hafa Guds ord réttilega um hønd, útheimtist, ad vér heyrum þad og lesum med gaumgæfni, og einlægum ásetníngi til ad læra þad, ofs til betrunar og sáluhjálpar. Þegar vér ecki þannig brúkum Guds ord, fær heilags Anda náð eckért verkad í sálunni. Þared Gud, sem hefir géfid ofs fullt vit og frjálsrædi, hverki vill né gétur þvíngad ofs til góds med þeirri makt, sem vér ecki gétum móti stadid.

§. 6. Umvendt og rétt-trúandi kristin manneskja gétur, eptir því, sem Gud hefir í sínu ordi lofad, verid sannarlega fullviss um, ad hún er hjá Gudi, vegna Krists, réttlát ordin, og ad hennar fyrri syndir ecki tilreiknast henni heldur skuli straffid fyri þær, vera henni eldúngis eptirgéfid, þaret Gud, vegna Krists, tileinkar henni, eins og hlýdnu barni og trúum þénara aptur á mót sína nád og blessun.

Róm. 3, 24. 25. Vér verdum réttlættir án verdskuldunar af Guds nád, med þeirri endurlausn, sem Jesús Kristur hefir afrekad, hvern Gud tilsetti, ad hann skyldi vera sá nádarstóll, hvar leita ætti fyrirgéfníngar á syndunum, fyrir trúna á hans blód, edur á hans pínu og dauda.

2 Cor. 5, 21. Þann, sem ecki vissi af synd, hefir Gud gjørt ad synd fyrir oss. — edur í vorn stad látid fara med hann eins og sekann syndara — svo ad vér hans vegna yrdum réttlættir fyrir Gudi. Róm. 8, 1—4.

Merk: Í heilagri Ritníngu brúkast ýmislegir talshættir, til ad sýna hvernig til skuli gánga hjá þeirri syndugu manneskju, sem betrast af heilags Anda nádarverkunum.

a) Ritníngin talar um Guds köllun til mannanna, sem er í því innifalin: ad hann í sínu ordi gérir þeim tilefni til ad girnast þá endurlausn, sem Kristur hefir útvegad, og Paradísk leitast vid med ödrum hætti, svo sem med þjáníngum og velgjörníngum, ad uppvekja þá til ad þenkja um þeirra ántlegt ásigkomulag. Matth. 9, 13 11, 28. 1 Tess. 2, 12. Ps 119, 17. Róm. 2, 4.

b) Ritníngin talar um upplýsíngu, og vill þarmed láta skiljast, ad heilagur Andi uppfrædi vorn skilníng med ordinu, svo vér fáum sanna þekkíngu um Guds rád og vilja, er vidvíkur syndugra manna betrun og endurlausn. Eph. 1, 18. Post. Gb. 26, 17. 18.

c) Med ordinu endurfædíng gefur Ritníngin til kynna, þad sælufulla ástand, sem kristin manneskja kémst í, þegar hún med sönnri ydrun lætur af illu, og med réttri trú á Krist fær lyst og laungun til góds, eda verdur ad annari og betri manneskju, því þar med er eins og hún fædist ad nýju, þared hennar sinnislag og hugarfar snúast frá illu til góds, eptir Guds vilja. 1 Pét. 1, 3. Jóh. 3, 3. 2 Cor. 5, 17.

d) Þad, sem Ritníngin kallar helgun, er trúads kristins manns dagleg framför í dygdum og gudhræddslu, sem eblist af samverkandi nád heilags Anda, med ydugleari brúkun Guds orda, bæn og árvekni. 2 Thess. 5, 23. 2 Cor. 7, 1, Róm. 12, 1. 2.

Þridja grein Trúarjátníngarinnar í Frædunum sýnir í stuttu máli, hvernig heilagur Andi leidir manneskjuna med sínum nádar verkunum og ordinu til sannarlegs apturhvarfs og ávaxtarsamrar trúar á Jesúm Krist. En í annari bæninni í Frædunum uppörfumst vér til ad bidja um adstod heilags Anda, svo vér getum ordid sannir kristnir, er sýni sig verduga ad vera þegnar í Krists nádarríki; og í þridju bæninni verdum vér minntir á þá hlýdni, sem vér erum Gudi um skyldugir, til ad audsýna med henni vora trú.

Sjötti Kapituli.

Um Trúarinnar ávexti í heilögu líferni.

§. 1. Þar af á ad sjást hvert vor trú á Krist sé sönn og lifandi, ad hún verkar í hjartanu hatur til allra synda, og þarámóti kreptuga eptirlaungun til ad breyta eptir Guds vilja í öllum hlutum til ad þóknast honum.

Jak. 2, 17. 26. Sýn mér trú þína af verkum þínum, því eins og líkaminn er án andar dauður, svo er líka trúin dauð, þegar hún er án verkanna.

Róm. 12, 9. Hafið andstygð á því, sem vondt er, en haldið ydur fast við hið góða. Post. Sb. 15, 9.

Merk: a) Vér gétum ecki forþénað Guðs náð og eilífa sáluhjálp, þar vor bestu verk eru ófullkomin og Guð er sjálfur sá, sem géfur kraptana til að framqvæma þau. Lúk. 17, 10.

b) Það litið gott, sem vér gjörum hér á jörðunni með stórum vanmætti og breiskleika, gétur ecki komið í samlíkingu við þá ómetanlegu gleði, hverrar þeir guðhræddu mega vænta í enu betra lifi. Þessvegna vill Guð einnig, ecki vegna verka vorra, heldur af náð sinni, gjöra oss sáluhólpna, vegna vorrar trúar á Jesúm Krist. Róm. 6, 23. Eph. 2, 8. 9.

c) Það er þó öldúngis nauðsynlegt, að vér breytum eptir Guðs vilja, þótt vér ecki þar með egum skilið að fá hans náð til þess að trúin sýni sinn krapt í góðum verkum, því annars gétum vér ecki orðið hæfilegir til að taka á móti þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefir útvegað oss. Jak. 2, 14. Róm. 2, 7. 10.

§. 1 Sérhvad þad, sem Gud hefir bodid oſs ad taka vara á, er vor ſkylda. Í Lögmálinu, sem út var géfid á fjallinu Sínaí, eru þau almennilegu ſkylduverk í ſtuttu máli fyrirſkrifud og innifalin í þeim tíu Bodordum, sem Gud baud Móſeſi ad rita á tvær ſteintöblur.

2 Móſ. b. 20, 1—17. Gud taladi öll þeſsi ord og ſagdi: 1) Þú átt ecki ad hafa annarlega Gudi fyri mér. 2) Þú átt ecki ad leggja nafn Drottins Guds þíns vid hégóma; því Drottinn mun ecki láta þann verda óſtraffadann, ſem misbrúkar þins nafn. 3) Minnſtu ad halda hvíldardaginn heilagann. 4) Heidra födur þinn og módir þína, ſvo þú lifir lengi í landinu. 5) Þú átt ecki ad ſlá í hel. 6) Þú átt ecki ad drýgja hórdóm. 7) Þú átt eckí ad ſtela. 8) Þú átt ecki ad bera falſkann vitnisburd móti þínum náúnga. 9) Þú átt ecki ad girnaſt hús þíns náúnga. 10) Þú átt ecki ad girnaſt þíns náúnga ektaqvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónuſtuqvinnu; ellegar hans uxa, ellegar aſna, ellegar nockud, ſem heyrir þinum náúnga til.

Merk: Guds løgmál, sem er innifalid í þeim tíu bodordum, er ad sönnu einkanlega fyrirskrifad Gydíngum, en þad inniheldur samt þau skyldnverk, sem sérhverr mannneskja á ætíd ad géfa gætur ad, því þau þéna til ad efla bædi vort egid og annara sanna gagn. Róm. 3, 31. 13, 8. 9.

§. 3. Sá er tilgángur allra Guds Bodorda, eptir Krists egin útleggíngu, ad efla og stadfesta hjá manneskjunum framqvæmdarsama elsku til Guds, sjálfra þeirra og náúngans.

Matth. 22, 37—40. Jesús sagdi: Þú átt ad elska Drottinn Gud þinn af øllu hjarta, allri þinni sálu og øllu þínu hugskoti, þad er hid fyrsta og stærsta bodord; en hitt annad er þessu líkt: þú átt ad elska náúnga þinn eins og sjálfann þig. Í þessum tveimur bodordum er innifalid allt løgmálid og Spámennirnir. Róm. 13, 10.

Merk: Þad er ecki nóg, ad vér einúngis eptir voru náttúrufari gjørum eitt eda annad gott, sem kann ad vera oss gédfeldt; ecki heldur er þad sannarlegt gódverk, þó vér gjørum gott einúngis til ad fá hrós hjá mønnum, edur af ótta fyrir straffi og ossóknum, ef þad væri ógjørt látid. Oss byrjar í øllu, sem vér gjørum,

hafa þann tilgáng, ad audsýna kjærleikann. Gal. 5, 6. 1 Joh. 3, 23.

A) Um Skylduna vid Gud.

Vér egum ad dýrka Gud, eins og vorn Skapara, Yfirherra, stærsta Velgjørara og elskuríkasta Fødur, bædi innvortis í sálunni, med vorum þaunkum og girndum, og líka útvortis med ordum og athøfnum.

1 Cor. 6, 20. Þér erud dýru verdi keyptir, vegsamid þessvegna Gud med ydar líkama og med ydar øndu, sem Gud á. Mal. 1, 6.

Merk: Vér egum einlæglega ad dýrka Gud, svo vér ecki einúngis bidjum hann, lofum hann og þøckum honum med ordunum, edur audsýnum honum útvortis lotníngu, heldur byrjar oss líka einkum ad audmýkja oss fyrir honum í hjartanu, óttast hann og elska, líka sýna lyst og laungun í øllu voru framferdi til ad breyta eptir hans vilja, því annars verdur vor Guds dýrkan ad hræsni sem fyrir heim alvísa og heilaga Gudi er mesta andstygd. 1 Sam. 15, 22. 23. Es. 1, 11—18. Matth. 6, 1—18. 23, 13—33. Mark. 4, 1—25.

I. Innvortis Guds - dýrkanin.

§. 1. *a*) Vér egum ad tilbidja Gud einann, því hann er vor Skapari og sá einasti og sanni Gud.

Matth. 4, 10. Jesús sagdi: Drottinn Gud þinn áttú ad tilbidja og dýrka hann einann. Ps. 99. 5.

b) Hverr, sem réttilega tilbidur Gud, á med audmjúkri lotníngu vidurkénna hans allrastærstu fullkomlegleika, halda hann fyrir hid hærsta góda, og líka vid sérhvert tækifæri audsýna í verkunum, ad hann virdir Gud yfir alla hluti framm.

Ps. 99, 5. Upphefjid Drottinn vorn Gud og tilbidjid fyrir hans fótskør, því hann er heilagur.

§, 2. *a*) Vér egum ad óttast Gud, því hann er heilagur og réttlátur.

Préd. 12, 13. Ottast þú Gud og haldtú hans bodord, því þad ber øllum mønnum ad gjøra. Post. Gb. 10, 35.

b) Gudhrædslan á ad sýna sig í því, ad vér tøkum oss umhyggjusamlegann vara fyrir øllu því, sem vér høldum Gudi sé á móti.

Orðsqv. b. 16, 6. Af ótta fyrir Drottni, forðast menn hið illa.

c) Vér egum ecki að óttast Guð eins og óviljugir þrælar, af qvíða fyrir straffinu, heldur eins og hlýðin börn, því hann er svo góður og gæðskurikur Faðir.

Róm. 8, 15. Þér hafið ecki meðtekið þrældóms lunderni, að þér þirfruð aptur að verða hræddir, heldur hafið þér fengið óska-barna hugarfar, af hverju vér kollum: Abba, elskulegi Faðir! 1 Mós. b. 39, 9.

§. 3. a) Vér egum að elska Guð yfir alla hluti framm, því hann er vor stærsti Velgjörari og af Kristi friðþægður Faðir.

1 Jóh. 4, 19. Látum oss elska hann, því hann elskaði oss að fyrra bragði. 1 Jóh. 5, 1.

b) Elskan til Guðs útheimtir, að hugurinn innilega gleðji sig af honum, og finni hjá sér stærstu laungun eptir að þóknast honum, með því að breyta eptir hans vilja.

1 Jóh. 5, 3. Í því er elskan til Guðs innifalin, að vér höldum hans boðorð, en hans boðorð eru ecki þúng. Ps. 18, 2.

§. 4. *a*) Vér egum ad hlýda Gudi, því hann er ecki einúngis vor ædsti, heldur og lika sá vísasti og besti Yfirherra.

Jer. 11, 4. Drottinn sagdi: Hlýdid mér og gjørir allt, sem eg hefi bodid ydur, þá skulud þér vera mitt fólk og eg skal vera ydar Gud. Post. Gb. 5, 29.

b) Hlýdnin vid Gud er í því innifalin, ad vér ætíd med fúsum vilja leggjum allt kapp á ad laga vort sinnislag og framferdi eptir Guds vilja til ad þóknast honum, og alvarlega taka oss vara fyrir því, ad brjóta hans bodord af ásetníngi.

Ps. 143, 10. Drottinn! kénn þú mér ad gjøra þad, sem þú vilt, því þú ert minn Gud. 1 Pét. 1, 14. 15.

§. 5. *a*) Vér egum ad reida oss uppá Gud, því hann bædi vill og gétur géfid oss tímanlega, andlega og eilífa velferd.

1 Pét. 5, 7. Kastid allri ydar áhyggju uppá Drottinn, því honum er annt um ydur. Ps. 55, 23.

b) Ad reida sig uppá Gud er sama, sem ad treysta honum, og er innifalid í því, ad vér séum fullkomlega saun-

færdir um, ad Gud, vegna Jesú Krists, vilji gjøra oſs hluttakandi í øllu því góda, ſem hann heſir loſad oſs í ſínu ordi, líka ad hann eptir ſinni alvíſu rádſtoſun, vilji veita oſs ſína hjálp med beſta máta og á hagqvæmuſtu tíd.

Pſ. 146, 5. 6. Sæll er ſá, hvers hjálp Jakobs Gud er, ſá, ſem heſir ſtadfaſta von til Guds, ſem gjørdi himininn og jørdina og ſjóinn og allt þad, ſem er í þeim; til hans, ſem heldur trygd æfinlega. Jer. Harmagr. 3, 25. 26. Róm. 8, 32.

Af øllu þeſſu fylgir þá framvegis:

§. 6. Vér megum ecki tilbidja neitt annad í ſtadinn fyrir ſannañ Gud, hverki Engla, né helga menn, né ſól, né túngl, né bílæti, ellegar neitt annad þvílíkt, og ecki heldur reida oſs uppá þad, í ſtadinn fyrir ad ſetja vort trúnadartrauſt til þeſs ſanna Guds, því hann einúngis er vor Drottinn og Skapari; annars ſyndgum vér á móti fyrſta Bodordinu og gjørum oſs ſeka í afgudadýrkun.

2 Mós. b. 20, 3. 4. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad hafa annarlega Gudi fyrir mér. — Þú mátt ecki smída þér neina úthøggna eda annarslags mind eptir því, sem er á himninum uppi, ellegar á jørdunni nidri, ellegar í vøtnunum undir jørdunni — þú átt ecki ad tilbidja edur dýrka þad. Es. 42, 8. Post. Gb. 17, 29.

§. 7. Vér megum ecki elska siálfa oss, ellegar neitt annad, meir enn Gud eda jafnt Gudi; ecki heldur megum vér treysta uppá siálfa oss, adra menn ellegar adra hluti, meir enn uppá Gud, vegna þess hann einn er vor almáttugi og stærsti velgjørari.

Jer. 17, 5. Svo sagdi Drottinn: Bølvadur veri sá madur, sem treystir uppá manneskjuna og hefir holdid fyrt sinn arm — ellegar heldur ad sér sé óhætt med vanmáttugrar manneskju varatekt — og hvers hjarta víkur frá Drottni.

Ordsqv. b. 3, 5. Treystu Drottni af øllu, þínu hjarta, en reiddu þig ecki fast á þitt hyggjuvit.

§. 8. Vér egum daglega ad strída móti þeim syndsamlegu girndum, sem Gudi eru á móti, og aldrei brjóta

hans boðorð af ótta fyri mönnum, eður elsku til þeirra, því hann er sá heilagur Guð, hvern vér egum að óttast, og líka sá góður og vísdómsfullur Drottinn, sem vér egum að elska og hlýða framyfir alla hluti.

1 Jóh: 2, 15—17. Elskið ecki veröldina og ecki þá hluti, sem í henni eru; ef nockur elskar veröldina, þá er elska til Föðursins ecki í honum; því allt það, sem í veröldinni er, sem er: lyst holdsins, sýsn augnanna og drambsamt líferni, það er ecki af Föðurnum heldur af veröldinni. Veröldin forgengur og hennar lystingar, en sá, er gjörir eptir Guðs vilja, blífur að eilífu.

Orðsqv. 6. 1, 10. Son minn! þegar íllir skálkar locka þig, þá fylg þeim ecki.

§. 9. Vér egum að auðsýna vorum náúnga einlæga elsku, til merkis um, að vér án yfirdrepskapar elskum Guð sem vill að kjærleikurinn sé eins ríkur hjá oss, eins og hann er hjá sjálfum honum; þar að auki egum vér að leggja kapp á, að breyta eptir Guðs vilja í öllum hlutum.

1 Jóh. 4, 21. Þetta boðorð höfum vér af honum: að hvör, sem elskar Guð, hann á

líka ad elſka ſinn bródur. 1 Jóh. 3, 17. 18. 4, 7—13.

1 Jóh. 2, 5. Hverr, ſem hans ord vardveitir, í honum er ſannarlega elſkan til Guds fullkomin. Jóh. 15, 14.

Merk: Þau Skylduverk, ſem vidvíkja innvortis Guds-dýrkun, eru í ſtuttu máli innfærd í Lúthers útleggingu yfir fyrſta Bodordid í Fræduuum.

II. Utvortis Guds-dýrkanin.

§. 1. *a*). Vér egum ad lofa og vegſama Gud, því hann er ſú-fullkomnaſta og ædſta V.r.a.

Pſ. 72, 18. 19. Lofadur veri Drottinn Gud, Iſraels Gud! hann, ſá einn gjørir dáſemdar verkin; og bleſſud ſé hans dýrdarfulla hátign ad eilífu, og øll lønd uppfylliſt med hans dýrkun!

b) Gud lofaſt og vegſamaſt, þegar vér annadhvert med bænum, ſálmum edur ſamtali vid adra, hróſum Guds ypparlegu eginlegleikum og miklu dáſemdar-verkum af klecku hugar-þeli, ſem fullter af heilagri lotníngu fyrir honum.

Ps. 145, 3. 4. Mikill er Drottinn og mjøg løflegur, hans makt er óransakanleg; sérhver kynslóð mun fyrir annari hrósa þínum verkum, Drottinn! og kunngjøra þitt veldi.

§. 2. a) Vér egum ad þacka Gudi, því hann veitir oss svo mikla velgjørnínga, og audsýnir oss svo mikla nád vegna Jesú Krists.

Eph. 5, 20. Þackid ætíd Gudi Fødur fyrir alla hluti, í nafni vors Drottins Jesú Krists. 1 Thess. 5, 18.

b) Ef vér egum ad géta þackad Gudi réttilega, þá ber oss ad kannast vid og audmjúklega játa, ad Guds mikla miskunsemi vid oss er lángtum meiri enn vér høfum tilunnid, og þaradauki egum vér ad færa oss hans velgjørnínga réttilega í nyt, eins og hann hefir tilætlad.

Ps. 118, 1. Þackid þér Drottni, þvíad hann er gódur, og hans miskunsemi varir eilíflega. Ps. 105, 1.

§. 3. a) Vér egum ad bidja Gud og ákalla hann, því hann einn rædur fyrir vorri tímanlegri og eilífri velferd, þar Kristur, vor Talsmadur, hefir einninn

opnad oss adgáng til hans, svo sem vors gædskurika og elskulega Födurs.

Lúk. 11, 9. Jesús sagdi: Bidjid, þá mun ydur gésast; leitid, þá munud þér finna; knýid á, og mun fyrir ydur upplokid verda. Ps. 50, 15. 145, 18. 19.

b) Þad heitir bæn og ákallan, þegar vér framberum fyrir Gud, annadhvert í huganum edur med munninum vora laungun eptir einhverju gódu, sem oss er lofad í hans ordi, og sem oss sýnist naudsynlegt til vorrar egin edur annara velferdar.

1 Jóh. 5, 14. Þetta er sú djörfúng, sem vér höfum til hans, ad ef vér bidjum um nockud eptir hans vilja, þá heyrir hann oss.

§. 4. Þared Sunnudagurinn er tilskickadur til opinberrar Guds dýrkunar, þá á sérhverr kristinn madur ad fara til kirkju, sér og ödrum til uppbyggíngar af Guds orda heyrn og lestri, líka uppbyggíngar af því, ad lofa Gud og þacka honum sameginlega med ödrum sínum sannkristnum, svo þeir innbyrdis stadfestist í dygd og gudhræddslu; og frá því á ecként ad hindra oss, nema

sjúkdómar, eda ennur þvílík forfell, sem ecki verdur hjá komist.

2 Mós. b. 20, 8. Drottinn sagdi: Minnstu ad halda helgann hvíldardaginn. Lúk. 11, 28. Cól. 3, 16. Látid Krists ord búa ríkuglega medal ydar, svo ad þér kennid og áminnid ydur sjálfa innbyrdis med allskonar vísdómi og sýngid fagra salma, lofsaungva og andleg qvædi fyrir Drottni í ydar hjørtum. Hebr. 10, 25.

Hér af fylgir enn fremur:

§. 5. a) Vér megum hverki brúka Guds nafn gálauslega né athugalaust, allrasíst vanheidra þad med nockurslags misbrúkun, miklu heldur erum vér skyldugir til ad lofa og vegsama Gud.

2 Mós. b. 20, 7. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad leggja nafn Drottins Guds þíns vid hégóma, því Drottinn mun ecki láta þann óstraffadann, sem misbrúkar hans nafn.

b) Guds nafn vanheidrast med ad formæla, þegar vér annadhvert í Guds eda Krists nafni óskum ílls sjálfum oss eda ødrum. Slíkar formælíngar géta og skéd med mergu ødru móti,

sem auglýsir allteins blygdunarlaust sinnislag, er ecki svífist neins í Guds allrahelgustu nálægd, né géfur gaum ad, hvörsu mjøg hver einn manneskja á ad elska sjálfa sig og náúngann.

Jak. 3, 10. Af sama munni framgengur bædi blessan og bølvan, brædur mínir! Þetta má ecki svo til gánga. Róm. 12, 14.

c) Guds nafn vanheidrast med ad sverja, þegar einhverr í daglegu tali gálauslega vitnar til Guds eda Krists, til ad staðfesta þar med ord sín.

Matth. 5, 34—37. Þér skulud aldúngis ecki sverja, en ydar ræda skal vera já, þegar játa skal, og nei, þegar neita á, því hvad sem þar er framyfir er vondt.

§. 6. a) Þegar vér egum opinberlega ad sverja, megum vér ecki gleyma því, ad sá alvísi Gud, hvörn vér kollum til vitnis, er bædi réttlátur og heilagur Gud, sem hatar allt óhreinlyndi, og ad hann mun straffa þá, sem sverja ránglega, því þeir vanbrúka hans nafn til ad hylja med illsku og rángindi.

2 Mós. b. 20, 16. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad bera falskann vitnisburd á móti þínum náúnga.

Zach. 5, 4. Eg lét bølvun útfara—segir Drottinn Zebaoth—svo hún komi yfir þjóffins hús og þess, sem sver rånglega vid mitt nafn; Mal. 3, 5.

b) Menn **sverja eid** eptir yfirvaldsins skipun, stundum til **stadfestíngar** uppá, ad vér skulum eckért segja edur vitna annad enn þad, sem vér vitum fyrir víst ad satt er; og stundum til **fullvissu** um, ad vér viljum trúlega lifa eptir því, sem oss er fyrirsett og vér høfum undirgengist.

Hebr. 6, 16. Manneskjurnar sverja vid hann, sem er ædri enn þeir sjálfir, en sá eidur gjørir enda á allri þrætu til ad fá fullvissu. 5 Mós. b. 6, 13.

c) Hverr, sem fremur **meinsæri** eda **sverránglega**, kann ad álítast ecki einúngis eins og **blygdunarlaus gudlastari**, vegna þess hann manar hins alvísa Guds réttlæti móti sér, heldur og líka eins og **fjandmadur** sinna **samkristinna**, hverra velferd og æru hann opt spillir, svo sá **saklausi** verdur fyrir **hallanum**, en hinu seki sleppur óstraff-

adur og fær aptur tækifæri til ad koma meiru íllu af stad.

1 Tím. 1, 10. Postulinn Páll leggur meinsæris menn ad jøfnu vid mordíngja og verstu íllvirkja.

§. 7. Vér megum ecki fara med galdur, sem er hjátrúar- og heimsku-full vanbrúkan á Guds ordi, til ad fremja kukl eda særa, ellegar til annara þvílíkra heimskulegra fyrirtekta, af rángri ímindun um, ad menn med þessu géti læknad manneskjur eda fénad, sýnt hver stolid hafi, varnad tjóni og ólucku, eda annad þvíumlíkt.

5 Mós. b. 18, 10—12. Enginn á ad finnast hjá þér, sem fer med spátóma, eda er dagveljari, ellegar tekur mark á fugla qvaki, ellegar fremur kukl, edur særínga-matur; ellegar fer til spásagnar manna; ellegar urþýdir fyrirburdi, ellegar leitar fréta af framlidnum, því hverr, sem þvílíkt gjørir, er andstyggilegur fyrir Drottni.

§. 8. *a*) Vér megum ecki vanhelga hvíldardaginn med ónaudsynlegri vinnu, því þann dag egum vér sérílagi, eptir Guds bodi, ad halda heilagann med andakt og gudrækilegum umþenkíngum.

Ps. 95, 1. 2. Komid! látum oss med gladværd lofsýngja Drottni! látum oss af fögnudi hátt lofsýngja vorum volduga Frelsara! látum oss koma fyrir hans ásjónu med þakkargjörd.

b) Pad er *saungjarulegt* og Guds vilja samqvæmt, ad *Sunnudagurinn* sé *mennum* og *sképnum* til *hvíldar* og endurlífgunar eptir vinnu þeirra; þess vegna kallast líka þessi dagur, sem kristnir menn halda heilagann í Krists upprísu minníngu, ennþá *hvíldardagur*.

2 Mós. b. 23, 12. Sex daga skaltú verk þitt vinna, en sjöunda daginn áttú ad hafa fyrir hvíldardag, svo ad þinn uxi og þinn asni géti fengid hvíld og þinnar ambáttar sonur og sá framandi géti endurnært sig. 2 Mós. b. 20, 8—11.

Merk: Skylduverkin, sem vidvíkja útvortis Guds-dýrkun, eru stuttlega útmálud í ödru og þridja Bodordum Frædanna.

B) Um skylduna vid sjálfa oss.

Vér egum ad *elska sjálfa oss* og einkanlega láta oss *vera annt* um vorr-

ar sálar velferd; líka egum vér ad stunda eptir sannarlegu gagni líkhama vors; sem og ad efla med leyfilegum hætti vora tímanlega velferd, eins og samqvæmt er Guds ordi og vilja.

Matth. 6, 33. Jesús sagdi: Leitid fyrst Guds ríkis og þess réttlætis, sem honum er þóknanlegt, þá munud þér fá í vidbót allt, sem þér médþurfid.

Mérk; Manneskjan elskar sig ecki sjálfa réttilega, þegar hún sækist einúngis eptir ad sedja sínar jardnesku girndir, en þess ad hirda um sína sáluhjálp, eda géfa gætur ad því, sem hún er bædi Gudi og ødrum mønnum skyldug um.

I. Umbyggja fyrir sálunni.

§. 1. Vér egum ad láta oss vera umhugad um, ad vor skynsemi upplýsist meir og meir, med skynsamlegri þeckíngu, sérdeilis um Guds vilja og hans rád til vorrar sáluhjálpar.

2 Pét. 3, 18. Vaxid í vors Drottins og Endurlausnara Jesú Krists nád og þeckíngu. Ordsqv. 6. 2, 10. 11. 1 Cor. 14, 20.

§ 2. Vér megum ecki láta vorn vilja stjórnast af neinum vondum til-

hnegíngum, heldur egum vér ad fremsta megni kappkosta ad laga. Þær eptir því, sem vorri skynsemi sýnist ad vera rétt og tilheyrilegt, eptir Guds erda reglu.

Ordsqv. 6. 16, 32. Sá, sem stjórnar gédi sínu, er betri enn sá, sem yfirvinnur borgir. Gal. 5, 24.

§. 3. Vér megum ecki afsaka vorar ávirdíngar, heldur keppast eptir, eins og Gud hefir látid Krist kénna oss, ad sjá æ meir og meir vid þeim og afleggja þær.

2 Cór. 7, 1. Med því vér höfum þvílikt fyrirheit, mínir elskanlegir! þá látum oss hreinsa oss af allri saurgun holdsins og andans, og höldum áfram í helguninni med gudhrædslu. 1 Jóh. 1, 6.

§. 4. Vér egum med gaumgæfni ad vaka yfir samvitsku vorri, svo vér ecki vísvitandi ofþýngjum hana med neinni synd.

Post. Gb. 24, 19. Postulinn Páll sagdi: Eg æfi sjálfann mig í ad hafa jafnan óskérdta samvitsku fyrir Gudi og mönnum.

§. 5. Vér egum opt ad þeukja um daudann, sem fljótt gétur ad óvörum yfirfallid oss, þó svo, ad vér hverki skélfumst af honum, ellegar lifum med sorg og

Þrófemi, heldur á þad ad þéna til þess, ad vér því betur undirbúum oss í sonnum Guds ótta til sáluhjálplegrar burtfarar.

2 Cor. 5, 8. 9. Vér erum hughraustir og hofum miklu meiri lyst til ad vera fjærlægir frá líkamanum og heima hjá Drottni, þessvegna kappkostum vér líka, hvert sem vér erum heima eda fjærverandi, ad vera honum þóknanlegir. Ps. 90. 12. Phil. 1, 23.

II. Umhyggja fyrir líkamanum.

§. 1. Vér megum hverki med ásetníngi taka sjálfir af oss lífid, sem er sú yppparsta gáfa, er Gud hefir géfid oss, né viljandi skada vora limu edur heilsu, því þar med reynum vér til med heimskulegri ofdirfsku ad taka rádin af Gudi, sem einsamall hefir vald yfir lífi og líkhama manneskjunnar, en sviptum náúngann þeirri adstod, sem hann med rétti mátti af oss heimta; þaradauki breytum vér svo grimdarlega vid sjálfa oss, ad ecki finnast dæmi til slíks medal ólmustu villudýra.

Róm. 14, 7. 8. Enginn af oss hefir rád á ad lifa edur deya eptir vild sinni, því hvert

sem vér lifum, þá erum vér á Drottins valdi, ellegar deyum, þá erum vér eins í Drottins valdi, það er að skilja: hvert, sem vér lifum ellegar deyum, þá á Drottinn ráð yfir oss. 1 Cor. 6, 19. 20. 1 Sam. 31, 4. 2 Sam. 17, 23. Matth. 27, 5.

§. 2. Vér egum að fordast allt óhóf í mat og dryck, sem einúngis spillir heilsunni og eydir vorri formegun, en gjörir oss óhæfilega bædi til að lofa Gud og líka vinna það, sem oss ber að gjöra.

Lúk. 21, 24. Jesús sagdi: Varid ydur sjálfa að ydar hugskot aldrei ofþýngist af ofáti edur ofdrykkju. Róm. 13, 13.

Gal. 5, 21. Ofdrykkja og ofát teljast med þeim hlutum, um hverja Postulinn Páll segir: að þeir slíkt gjöri, muni ecki ødlast Guds ríki. Ordsqv. b. 23, 20. 21.

§. 3. Vér egum að halda oss frá hórdómi og allslags lauslæti, bædi innvortis í þaunkunum og útvortis med verkinu; því þar af spillist líkaminn og sálin saurgast, svo hún verdur óhæfileg til að hugsa um nockud gott, og missir alla laungun eptir dygd og Guds ótta, en audsýnir því frekar sínar saurugu girndir í ordum og vidmóti, ødrum til hneixlis.

2 Mós. b. 20, 14. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad drýgja hór. Matt. 5, 27. 28.

1 Thess. 4, 3—5. Sá er vilji Guds, ad þér helgist og umflýid hóranir, svo hverr og einn stundi ad halda sínum líkama í hreinlífi og sóma, en ecki girndarbruna eins og heidíngjarnir, sem ecki þeckja Gud.

Eph. 5, 3—5. Eptir sem heilögum hæfir, á hverki frillulífi né nockurskonar óhreinleiki edur ágirni svo mikid, sem nefnast medal ydar, né blygdunarleysi, né fíflslegt hjal, edur gárúngaháttur, hvad ecki er sómasamlegt, heldur miklu fremur þackargjörd; því þad vitid þér, ad enginn frillulífis madur, edur óhreinn, edur ágjarn, hverr ad er skurdgoda dýrkari, hefir hlutskipti í Krists og Guds ríki. 1 Cor. 6, 15—20.

Merk: Í Frædunum er vid sjötta Bodordid stutt útskíring um kristilegt skírlífi, og í sjötta Bæninni finnst nauðsyn til ad bidja Gud um nád og styrk, ad standa á móti þeim freistíngum, sem í þeim efnum kynnu ad mæta oss.

III. Umhyggja fyrir vorri tímanlegri velferd.

§. 1. *a*) Vér egum kappkosta ad efla vora velgengni, bædi med ástundun í voru rétta kalli og embætti, og med forsjállegri sparsemi, svo vel sjálfum oss til gagns, sem og líka til ad géta hjálpad ødrum, er vidþurfa.

Post. Gb. 20, 34. 35. Postulinn Páll segir til Ephesus-manna: Pér vitid sjálfir, ad þessar hendur hafa fyrir mér unnid til minnar naudþurftar og þeirra, sem med mér vóru. Allt sýnda eg ydur, ad svo byrjar oss ad vinna og veika ad annast og minnast orda Drottins Jesú, þar hann sagdi: sælla er ad géfa en þyggja. 1 Tím. 6, 17. 18.

b) Í því ad stunda gagn vort, egum vér ad varast óløglegann ávinning eda ágirnd og ecki sækjast eptir audæfum, sem opt misbrúkast til ofmetnadar og óhófs.

1 Tím. 6, 9. 10. Peir, sem ríkir vilja verda, falla í freistni og snørur og margskonar heimskulegar og skadnæmar girndir, sem manneskjunum søckva í eydilleggíngu og tøpun, því ágirndin er rót alls íllz. Lúk. 12, 15 1 Cor. 6, 10.

§. 2. a) Vér egum ad keppast eptir ad ávinna ofs heidur, vera í afhaldi og reiknast trúverdugir af vorum medbrædrum, þó samt eckl med ødru enn ráðvendni og kostgæfni í voru rétta kalli og embætti.

Phil. 4, 8. Kjærir brædur! hvad, sem sannarlegt er og sidsamlegt, hvad réttvíst er, hvad skírlíft er og ástsamlegt, hvad, sem er gott afspurnar, hvad dygdugt er, hvad hrósverdt er, hugsid þar eptir!

b) Þótt vér hofum edlast allann þann heidur, sem vér æskja kynnum, megum vér samt ecki falla til metnadar edur drambsemi, heldur ætíd stunda kristilegt lítilæti, því vér egum ad vita, ad alla hluti hofum vér af Gudi þegid, og ad ofs ysirsjest optlega, svo vér þurfum fyrirgéfníngar vid.

Gal. 5, 26. Látum ofs ecki sækja eptir hégóma hrósi, og hverki egra hverr ødrum, né ofunda hverr annann. Róm. 12, 10.

1 Pét. 5, 5. Verid skrýddir med lítilæti, því Gud mótstrídir dramblátum en lítilátum géfur hann nád. Matth. 23, 12. Ordsqv. 6. 2, 23.

§ 3. *a*) Vér megum njóta ánægju í þessu lífi, af því að brúka réttilega þá mörgu góðu hluti, sem Guð hefir sínum skepuðu skepnum til gagns og gleði gefið, líka höfum vér mikla ánægju af vinnu vorri, þegar vér tilbærilega og með glaðværu sinnislagi gjörum hana.

Ps. 31, 8. Gleðja skal eg mig, Drottinn! og vera glaðvær af þinni miskunsemi. Phil. 4, 4. Orðsqv. b. 17, 22.

b) Í vorri gleði egum vér að taka oss vara fyrir öllu því, sem stríðir á móti góðri siðsemi, eður því, sem Guð hefir boðið í sínu orði, og ekki álíta hana svo sem helzta tilgáng vinnu vorrar, heldur eins og ávöxt af henni.

1 Cor. 7, 31. Þeir, sem brúka þennann heim, ega að vera eins og þeir, sem ekki misbrúka hann.

§. 4. *a*) Vér egum að auðsýna oss þolinmóða í mótlætinu, svo vér hvorki örvæntum né látum til vor heyra nýl eða harmatelur, heldur séum ánægðir með það, sem Guð vill vera láta, í vissri von um, að hann ekki uppá leggi

oss þýngri byrdi, enn hann sjálfur vill géfa oss krapta til ad bera, og trúum stadfastlega, ad, eptir hans tilætlun skuli þetta andstreymi þína oss til gagns og góda.

Hebr. 10, 35. 36. Kastid ekki burt ydar örugga mód, hverr mikil laun mun ödlast; því þér þurfid á stödugljndi ad halda, svo ad nær þér hafid gjört Guds vilja, fáid ad ödlast þad, sem ydur hefir verid lofad. Róm. 8, 18.

b) Vorar Þjáníngar géta opt orsakást med ýmsu móti af sjálfum oss; en sá alvísi Gud lætur oss þær ad höndum komá til þess, vér athugum vora bresti, betrum vorn lifnad, höldum voru sinni því meir frá hégóma veraldarinnar og lærum ad leita vorrar kjærustu gledi af ad halda oss til hans med bæn og andakt.

Hebr. 12, 5. 6. Minn son! vyrd ekki lítils ryptun Drottins og örvýnlast ekki þá hann ávítar þig; því hvern, sem Drottinn elskar, hann agar hann. Ps. 119, 7. Róm. 5, 3—5.

§. 5. Vér egum ad fordast allt ydjuleysi, hvert ad er orsök til mikils ills

og taka oss vara fyrir ad vera ødrum til þýngsla, heldur egum vér þarámót med kostgæfilegri ydni og ástundun, hvert í sínu standi, ad leita vorrar atvinnu, því Gud hefir gésid oss kraptana til þess, ad vér skulum brúka þá, og ebla þar med vort egid og annara gagn.

1 Thess. 4, 11. 12. Vér áminnum ydur, kjærir brædur! ad þér kostgæfid ad lifa í spekt og ydvart egid ad stunda, og ad vinna med ydar egin høndum, eins og vér høfum bodid ydur, svo ad þér gétid sómasamlega umgengist þá, sem ecki er af søfnudinum og ad þér séud uppá engann komnir. 2 Thess. 3, 11. 12. 1 Pét. 4, 11.

C) Um Skylduna vid Náúngann.

Vér erum skyldugir ad elska vorn náúnga eins sjelfsvalaust og sjálfa oss, þessvegna egum vér ad breyta svo vid hann, eins og vér viljum ad hann breyti vid oss. Þar fyrir egum vér ad bera umhyggju fyrir hans sálu, hans líkhama og hans tímanlegu velferd.

Matth. 7, 12. Jesús sagdi: Hvad, sem þér viljid mennirnir gjöri ydur, þad egid þér líka þeim ad gjöra, því svo er kénnt í lögmálinu og Spámanna-bókunum. 3 Mós. b. 19, 18.

Merk: Sérhverr sá, sem er manneskja, er líka vor náúngi og hefir sama rétt eins og bródir til kjærleika vors og þénustusemi, hvert sem hann er innlendur eda útlendur, kristinn eda gydíngur, tyrki eda heidíngi, vinur eda óvinur, ædri eda lægri stéttar, ríkur eda fátækur, og þegar hann þarf hjálpar vid af oss þá erum vér skyldugir til ad hjálpa honum af fremsta megni, án manngreinar álits. Lúk. 10, 25—37. Post. Gb. 17, 26.

I. Umhyggja fyrir Sálu Náúngans.

§. 1. Vér egum, svo mikid, sem oss er mögulegt, ad greida veg vors náúnga til betra lífs í ödrum heimi, og þessvegna hjálpa honum bæd: med nytsam, legri tilsögn, gódum áminníngum. kjærleiksfullum adverunum og umfram allt med gódu eptirdæmi, því Kristur hefir endurleyst hann eins og oss til þess,

ad hann ásamt med oss skyldi eignast eilífa sáluhjálp.

Jak. 5, 19. 20. Brædur mínir! ef nockurr á medal ydar villist frá sannleikanum, en einhverr umvendir honum, sá skal vita, ad hverr, sem snýr syndaranum frá villu hans vegar, mun frelsa sálu frá daudanum og hylja fjölda af syndum. 1 Thess. 5. 14. Hebr. 10, 24.

§. 2. Vér egum varast ad kéfja nidurlyst náúnga vors til þess, sem gott er, þessvegna megum vér ecki géfa honum hneixli, med syndsamlegum ordum ednr ógudlegu framferdi, eckí heldur koma honum til þess, sem íllt er, annadhvert med hótunum, tillöckunum, edur med raungum fortölum.

Lúk. 17, 1. 2. Jesús sagdi vid sína Lærisveina: Omøgulegt er ad hneixlanir komi ecki, en vei þeim manni, frá hverjum þær koma! þarfara væri þeim ad mylnu-steinn hengdist um háls honum og honum væri söckt í sjáfardjúp, enn hann hneixli einn af þessum smælíngjum.

2 Tím. 3, 13. Vondar manneskjur og svikarar vestna meir og meir; þeir svíkja og verda sviknir.

§. 3. *a)* Vér egum ecki láta egna oss til heiptar-reidi móti vorum náúnga eda fá hatur til hans og leitast vid ad hefna vor, þegar hann misbrýtur vid oss, svo vér gjorum honum ecki hjartasorg, til qvalar á sálu edur líkhama.

Eph. 4: 26. 27. 31. Ef þér reidist, þá syndgid ecki, látid ecki sólina undirgánga yfir ydar reidi; Gésid ecki tækifæri þeim, sem ber róg; øll beiskyrdi, heipt, reidi, hávadi og íllyrdi séu lángt frá ydur, ásamt allskonar íllmennsku.

1 Jóh. 3, 15. Hverr, sem hatar bródur sinn, sá er mordíngi, en þér vitid, ad enginn mordíngi hefir eilíft líf. Jak. 1, 19. 20.

b) Pad er kristilig skylda, ad vér med hógværd umberum breiskleika vors náúngs, þegar hann hefir gjort oss neckud á móti, og ad vér fyrirgéfum honum, eins og Gud fyrirgéfur sjálfum oss vegna Kristis. Auk þessa egum vér svo mikid, sem oss er meglegt, med vinsamlegum fortølum ad koma honum til ad sjá ad sér, svo ad hann vari sig vid ad halda áfram í syndunum.

Mark. 11, 25. 26. Jsús sagdi: Fyrirgéfid, ef þér hafid neckud á móti einhverjum, svo

ad ydar Fadir, sem er á himnum, fyrirgéfi ydur líka ydar brot; en ef þér fyrirgéfid ecki, þá mun ydar Fadir, sem er á himnum, ecki heldur fyrirgéfa ydar afbrot.

Cól. 3, 12. 13. Svo skrýdist nú, eins og Guds útvaldir, heilagir og elskanlegir, hjartfólginni miskunsemi, gódvilja, audmýkt, hóglyndi, láuglundar-gédi, umlídid hverr annann, og ef nockur hefir klögumál mót ödrum, þá fyrirgéfid þad hverr ödrum innbyrdis; eins og Kristur hefir fyrirgéfid ydur, svo gjörid þér og einnig.

§. 4. a) Vér egum hverki ad hata jafnvel vora óvini, sem annadhvert heimuglega edur opinberlega vilja gjöra oss skada, né í nockurn máta sjálfir hefna vor á þeim, svo vér ecki géfum þeim efni til stærri vondsku, eda séum orsök í þeirra sálar töpun.

Róm. 12, 14. 17. 19. Blessid þá, sem ofsækja ydur, blessid en bölvid ecki; gjaldid engum íllt fyrir íllt; ef mögulegt er, þá hafid frid vid alla menn, svo mikid, sem í ydar valdi stendur; hefnid ydar ecki sjálfir.

b) Þegar óvinir vorir sækjast eptir ad skada vort líf, spilla vorri velferd, eda gjöra oss vidskila vid vort góda mann-

ord, megum vér verja oss móti þeim med almennilegum Réttargángi, en vera samt ætíd reidubúnir ad sættast vid þá, bidja fyrir þeim og hjálpa þeim eptir megni, ef þeir þess vidþurfa, eins og Gud hefir auðsýnt oss nád Krists vegna, og fyrir hans sakir vill fyrirgéfa sjálfum oss.

Matth. 5, 25. 44. Jesús sagdi: Vertú strax viljugur til ad sætta þig vid þinn mótstödumann, medan þú ert enn á vogi med honum. Eg segi ydur: elskid óvini ydar, blessid þá, sem ydur bölva, gjörid þeim gott, sem ydur hata og bydjid fyri þeim, sem ydur gjöra skada og ofsækja ydur, svo ad þér séud börn Födurs ydar, sem er á himnum. v. 45—48. Róm. 13, 3. 4.

Róm. 12, 20. 21. Ef óvin þinn húngrar, þá géf honum ad eta, ef hann þyrstir, þá géf honum ad drecka. Lát ecki hid vonda yfirbuga þig, en yfirvinn hid vonda med gódu. Róm. 5, 8. 10.

§. 5. *a*) Vér hefum engann rétt til ad fyrirdæma nockra manneskju, þó hún hafi rángar meiníngar, edur vegna þess hún er ecki somu trúarbragda, sem vér, heldur egnm vér, eins og sam-

kristnir, ad fela vora frávilltu bræður Guds-miskun á hendur, og gledjast af þeirri von, ad þeir muni verda hluttakandi í Krists endurlausn, þegar þeir hafa vandad sitt framferdi eptir þeirri þeckíngu, sem þeir hafa haft færi á ad odlast.

Post. Gb. 10, 34. 35. Eg reyni í sannleika, ad Gud ser ecki í manngreinar álit, heldur er hverr sá, sem óttast hann og gjörir hvad rétt er, honum þóknanlegur, af hverri þjód, sem hann er. Róm. 14, 4. 10. 13.

b) Vér megum eldúngis enga grunsemd fá, ad þeir hafi drýgt nockurn sérdeilis glæp, sem ratad hafa í eymd og volædi, því Gud úthlutar eptir sinni alvísu rádstöfun sorg og gledi hverjum, sem hann vill, ecki til ad straffa þá, heldur ödrum til vidvörunar.

Lúk. 13, 2. 3. Jesús sagdi: Meinid þér, ad þessir Galíliskir — hverra blódi Pílatus hafdi úthellt — hafi verid syndugri enn allir adrir Galíliskir, þó þeir hafi ordid fyrir þessu? Nei! segi eg ydur; heldur, ef þér takid ecki sinnaskipti, munud þér allir eins fyrirfarast. Jóh. 9, 1—3.

II. Umhyggja fyrir Líkhama Náúngans.

§. 1. Vér megum ecki leggja hendur á vorn náúnga, hverki til að firra hann lífi, né gjera heilsu hans og limum skada, því þar med rænum vér frá honum því stærsta góda, sem Gud hefir gífid honum í þessu lífi, og sú óréttvísi er svo vidurstyggileg í Guds augliti, ad hann líka vill hún verdi strefsud hér í heimi, eptir Yfirvaldsins tilhlutun.

2 Mós. b. 20, 13. Þú átt ecki ad slá manneskju í hel. Gal. 5, 20. 21.

1 Mós. b. 9, 6. Hverr, sem úthellir blódi nockurrar manneskju, hans blód skal af ødrum manni úthellt verda; því Gud gjørdi manninn eptir sinni mind. Róm. 13, 3. 4.

§. 2. Vér megum ecki uppáleggja vorum náúnga meira erfidi enn hann gétur afkastad, svo vér ecki veikjum hans krapta; ecki heldur megum vér gjøra honum hjarta-sorg, af hverri lífi hans eda heilbrigdi kynni verda hætt.

Tít. 3, 2. Minnatú þá á, ad þeir ecki lastyrdi neinn, séu ecki þrætugjarnir, heldur ept:

irlátir, og andsýni allskonar hógværd vid hvern mann.

§. 3. Vér egum ad vara náúngann vid því, sem honum er skadvænlegt, en ráda honum til þess, sem honum er hollast, svo hann ecki med óframsýni stytti líf sitt; þaradauki egum vér ad hjálpa honum eptir efnum, og enganneginn synja honum um vora lidveitslu, þegar naudsyn krefur.

Phil. 2, 4. Sérhverr ydar gæti, ecki einúngis ad sínu gagni, heldur og líka annara. Ordsqv. 6. 12, 15.

Merk: Vor skylda, í tilliti til náúngans lífs og líkama, er í stuttu máli framsett í fimta Bodordi Frædanna.

III. Umhyggja fyrir tímanlegri velferd Náúngans.

§. 1. a) Vér megum ecki med neinu géfa tilefni til, ad náúngi vor missi nockud af sínu gótzi edur fjármunum, sem eru hans egin og Gud hefir honum géfid til ad efla med hans velferd, heldur egum vér ad bera umhyggju fyrir, ad hann hafi allt sitt óskaddad.

2 Mós. b. 20, 17. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad girnast hús náúnga þíns.

b) Enginn má **stela** frá sínum **náúnga**, edur leynilega gjøra hann vidskila vid neitt af því, sem hann á, móti vilja hans og vitund.

2 Mós. b. 20, 15. Drottinn sagdi: Þú átt ecki ad stela.

c) Enginn má **ræna** edur taka med ofríki frá sínum náúnga þad, sem honum tilheyrir.

1 Cor. 6, 10. Þjófar og ræníngjar skulu ecki fá Guds ríki.

d) Enginn má **svíkja** sinn náúnga, edur draga undir sig nockud af því, sem honum tilheyrir, med undirhyggju og vélum, svo sem med rángri vigt eda mælir, ónýtum varníngi, okri, edur ødrum þvílíkum svikum og prettvísi.

1 Thess. 4, 6. Enginn svíki edur áseilist bródur sinn í vidskiptum, því Drottinn er sá, sem hefnir alls þvílíks. Ordsqv. b. 11, 1.

e) Enginn má **locka fólk** eda fé med óleyfilegum hætti frá sínum náúnga honum til skada, hvercki med hótunum né vélum.

2 Mós. 6. 20, 17. Drottinn sagði: Þú átt ecki að girnast þíns náúnga ektaqvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustuqvinnu, ellegar hans uxa, ellegar asna, ellegar noekud, sem heyrir þínum náúnga til.

§. 2. *a*) Vér egum að láta náúnga vorn njóta réttar í ellum hlutum, og enganveginn gjera honum órétt, hvert sem hann er ríkur eda fátæku:, ædri eda lægri stéttar, því bædi Guds ord og skynsemi ver banna oss ad gjera það edrum, sem vér ecki viljum þeir gjeri oss.

Matth. 5, 20. Jesús sagði: Nema ydar réttlæti taki mikid fram Skriftlærdra og Pharisæanna, þá kunnid þér eigan veginn ad koma inn í himnaríki. Matth. 7, 12. Ef. 1; 17.

b) Hverr, sem á yfir edrum að segja, má ecki vanbrúka makt sína, til ad undirþryckja edur skada þá, miklu heldur á hann ad brúka hana þeim til hjálpar og adstodar.

Ordsqv. 6. 14, 31. Hverr, sem nidurþryckir lítilmagnanum, sá smánar þann, sem skapadi hann, en sá heidrar Skaparann, sem miskunar sig yfir fátækann.

c) Vér megum enganveginn innihalda þeirra tilhlýdilegum launum, sem

erfida fyrir oss, heldur egum vér ad géfa þeim í réttauntíma það, sem þeim tilheyrir.

Jak. 5, 4. Sjáið! laun verkamannanna og þeirra, sem ydar akurlønd hafa uppyrkt, sem hafa af ydur verid innihaldin, hrópa, og slátturmannanna mikla qvein er komid til Drottins Zebaoths eyrna.

d) Vér egum ad bæta vorum náúngi ad fullu, ef vér uppá nockurn máta hefum áfælst hann edur gjørt honum skada.

1 Sam. 12, 3. Spámadurinn Samúel géck fram fyrir fólkid og sagdi: Hér em eg, svarid nú á móti mér fyrir Drottni og hans Smurda: hefi eg tekid frá nockrum manni hans uxa eda asna? hefi eg sýnt nockrum manni ofríki eda órétt? eda hefi eg þegid mútu og látid þannig blinda mín augu? sé svo, skal eg skila því aptur. Lúk. 19, 8. Ezech. 33, 15.

e) Vér egum ecki ad misunna náúnga vorum þeirra gæda, sem Guds forsjón hefir látid honum hlotnast, heldur gledjast af hans veigengni.

Jak. 3, 16. Hvar, sem øfund og deilur eru, þar er vanskyckan og øll íll vidskipti.

f) Vér megum ecki ljúga ad vorum náúnga, edur innbirla honum ósannindi,

af hverjum annadhvert hann sjálfur eda adrir kynnu ad komast í ýmisleg vandrædi.

Eph. 4, 25. Afleggid lygar, en talid sannindi hverr vid sinn náúnga; því vér erum hverr annars limur.

§. 3. *a*) Vér megum engannveginn skérda æru náúnga vors, heldur þarámóti, ad því leiti, sem í voru valdi stendur med ellum leyfilegum hætti leitast vid, ad hann nái allri þeirri virdíngu, sem hann á skilid, því gott mannord og rykti eru mikil gædi í þessu lífi og eldúngis ómissandi, ef oss á vel ad gánga í voru embætti, stétt og edru því oss vidkémur.

Róm. 13, 7. Svo géfid nú øllum, hvad þér erud þeim skyldugir — þeim heidur, sem heidur heyrir. 1 Pét. 2, 17.

b) Vér megum ecki baktala edur ljóstra óhródri upp um vorn náúnga, og þar med skérda hans virdíngu.

Jak. 4, 11. Hallmælid ecki hverr ødrum, brædur mínir! því hverr, sem hallmælir bródur sínum og álasar honum, sá hallmælir løgmálinu og álasar því.

c) Vér megum ecki dæma ílla um náúnga vorn medan hann ecki lætur sitt

vonda hjartalag í ljósi med opinberum íll-verkum.

Matth. 7, 1—3. Jesús sagdi: Dæmid ecki hardt, svo þér verdid ecki hardt dæmdir, því med þeim sama dómi, sem þér adra dæmid, munud þér sjálfir dæmdir verda; því med þeim sama mælir, sem þér mælid út, skal ydur inn aptur mælt verda. En því sjer þú flýsina, sem er í þíns bródurs auga, en ad vaglinu, sem er á sjálfs þíns auga, gætir þú ecki?

d) Vér egum ecki ad audsýna náúnga verum forakt, hverki í ordum né vid-móti, hversu lítilmótlegur, sem hann er edur audvírdilegur.

Matth. 18, 10. Jesús sagdi: Sjáid til, ad þér ecki forsmáid neinn af þessum smælíngjum. Ordsqv. b. 14, 21.

e) Vér egum ecki ad bera út bresti vors náúnga, heldur miklu fremur þegja yfir þeim, og heldur affaka enn áfella hann, þegar hann er lastadur af edrum.

1 Pét. 4, 8. Umfram alla hluti, hafid stod-ugann kjærleika innbyrdis, því kjærleikurinn hylur margar syndir. Ordsqv. b. 10, 12.

§. 4. *a*) Þegar náúngi vor er **naudstaddur**, egum vér ad láta oss vera **annt** um ad **hjálpa** honum og gjøra allt, sem oss 'er mögulegt; til ad gjøra hans mædu léttari og koma í veg fyrir hans eydileggíngu, þared oss má til hugar koma, ad enginn veit nema sama neyd kynni oss líka ad hendum bera, og vér þá gjarnan vildum, ad adrir hjálpudu oss.

Hebr. 13, 16. Gleymid ecki ad gjøra gott og útbýta, því þær fórnir þóknast Gudi vel.

b) Sérhverr kristinn er, eptir Krists dæmi og hans vegna, **skuldbundinn** ad **hjálpa** þeim, sem eru **sannarlega naudlídandi**, og annadhvert vegna heilsubrests edur elli ecki géta sjálfir leitad sér atvinnu, eda þeim, sem med allri sinni atorku, ecki géta unnid nægilega fyrir sér og sínum, eda þeim, sem á ómaga aldri eru munadarlausir.

Matth. 25, 35—40. Á dóms=degi mun Jesús opinberlega segja þeim Gudhræddu til hróss og upplífgunar: Húngradur var ég og þér gáfud mér ad eta; þyrstur var eg og þér gáfud mér ad drecka; géstur var eg og þér hýstud

mig; nakinn var eg og þér klæddud mig; sjúkur var eg og þér vitjudud mín; í fángelsi var eg og þér komud til mín. Þad, sem þér gjördud einum af þessum mínum minnstu brædrum, þad gjördud þér mér. Es. 58, 7. Orðsqv. b. 19, 17, Róm. 12, 13. 15.

c) Yfirlausir húsgángsmenn og betlarar, sem hafa krapta til ad leita sér atvinnu med leysilegum hætti, en nenna því ecki, ega ecki ad fá ölmusu, heldur á ad þrýsta þeim til almennilegrar vinnu.

2 Thess. 3, 10—12. Vér sögdum ydur svo fyrir, ad sá, sem ecki vill vinna, ætti ecki heldur mat ad fá; en vér höfum frétt: ad sumir lifi óskicki hjá ydur, sem ecképt vinna, en gjöra óþarfa. Í Drottins vors Jesú Krists stad skipum vér þvílíkum og áminnum þá, ad þeir séu kyrrir vid vinnu sína og hafi sjálfir fyrir sér.

d) Vér egum, án eftirrepskapar, ad samhriggjast med vorum náúnga, hughreysta og upphörfa hann og lidsinna honum med allri þénustusemi.

1 Theſſ. 5, 14. Huggið íſtøðulirla, að-ſtoðið veika, umlíðið hverr annaún. Róm. 12, 15.

e) Ef vor náúngi verður ſundurþykkur við aðra, egum vér leggja allt kapp á að ſætta þá, koma forlíkun á og þannig afſtýra þeim ſkaða, ſem annars hefði máſké þar af hlotiſt.

Matth. 5, 9. Jeſús ſagði: Sælir eru þeir, ſem friðinn ſemja, því þeir munu Guðs børn kallaðir verða. Orðéqv. 6. 12, 10.

Merk: Vor ſkylda í tilliti til góðs manns-orðs og fiármuna vors náúnga, er í ſtuttu máli framſett í ſjøunda, áttunda, níunda og tíunda Boðorðum Fræðanna.

D) Um Skylduna í ſérhverri ſtétt.

Auk þeirrar almennilegu ſkyldu, ſem á manneſkjunum liggur, að því leiti, ſem þær eru manneſkjur, eru líka til fleiri ſérdeilislegar ſkyldur, ſem þeim uppáleggjaſt hverri útaf ſyri ſig, eptir því kalli og embætti, ſem Guð hefir þær í ſett.

1 Pét. 4, 11. Ef nockur hefir embætti, sá þjóni eptir þeirri orku, sem Gud géfur honum, svo ad í öllum hlutum verdi Gud dýrkadur fyrir Jesúm Krist.

I. Ektamadur og Ektaqvinna.

§. 1. Eptir Guds bodi á einn madur ad lifa í hjónabandi med einni ektaqvinnu, og ega þau ad hafa hreinann kjærleika hvert til annars, bera jafnan umhyggju hvert fyrir annars tímanlegri og eilífri velferd, bidja hvert fyrir ödru og lifa í ævarandi einíngu, uns daudinn adskilur þau.

Matth. 19, 4—6: Jesús sagdi: Hafid þér ecki lesid: ad sá, sem í upphafi skapadi manninn, hann skóp einn mann og eina konu og sagdi: fyrir því skal madurinn yfirgéfa fødur og módur, en vera hjá eginkonu sinni, og þau tvø skulu vera eins og ad einni manneskju. Hvad Gud hefir samtengt þad má manneskjan ecki sundurskilja.

§. 2. Madurinn á einkanlega ad elska sína ektaqvinnu eins og sjálfann sig, virda hana, vera henni trúr, sjá fyrir

hennar atvinnu, ráda henni heilt, og umbera bresti hennar med kjærleika.

Eph. 5, 18. Mennirnir eru skyldugir ad elska þeirra eginkonur eins og sína egin líkami; hverr, sem elskar eginkonu sína, hann elskar sjálfann sig.

1 Pét. 3, 7. Þér ektamenn! búid vid ydar eginkonur med skynsemi, eins og þær, sem eru breiskari konur, og audsýnid þeim virdíngu eins og þeim, sem líka eru samerfíngjar þeirrar nádar, ad fá eilífa farsæld.

Hebr. 13, 4. Hjúskapurinn á heidurlegur haldin vera hjá øllum, og Hjónasængin óflekkud, en fridlulífis- og hórunar-menn mun Gud straffa.

§. 3. Konan á sérílagi ad elska sinn ektamann med innilegri velvild, vera honum trú og hlýdin af kjærleika, stjórna innanhúss med kostgæfni og forsjálni, og auk þess vera honum rádaholl og pénustuviljug.

Eph. 5, 22. 23. Þér, konur! verid ydar eiginmønnum undirgéfnar eins og Drottni, því madurinn er qvinnunnar høfud, eins og Kristur er safnadarins høfud.

Tít. 2, 4. 5. Postulinn Páll vill láta kénna úngum konum: ad elska þeirra ektamenn og børn,

og að þær sèu skírlífar, siðsamar, umsjónarsamar, góðlyndar og bændum sínum undirgéfnar, svo Guðs orð verði ekki fyrir lasti.

II. Foreldrar og Börn.

§ 1. *a*) Foreldrarnir ega að uppala börn sín til guðhræðslu, svo þau læri frá barnæsku að þeckja, elska og heiðra Guð, líka að varast synðir og lesti, því þeir eru Guði andstyggilegir, en stunda eptir dygðum og mannkostum, því þ ir þóknast Guði; svo ega börnin að venjast til að setja sína von og traust einúngis til Guðs náðar og miskunsemi vegna Jesú Krists.

Eph. 6, 4. Þér feður! ertið ecki yðar börn til reiði, heldur alið þau upp með aga og umvøndun til Drottins.

b) Líka heyrir það til góðs uppfóstrurs, að börnin venjist til yðni, sparsemi, þrifnaðar, auðsveipni og til að fylgja sannleikanum án yfirhylmíngar. Foreldrarnir ega einnig að gánga undan þeim með góðum eptirdæmum, og láta aldrei hjáliða nauðsynlega

hyrtingu, þegar þau ecki vilja hlýda áminninguin.

Ordsqv. b. 13, 24. Hverr, sem hefir ást á barni sínu, 'agar þad snemma. 1 Sam. 3, 10. —14. 4, 12—22.

§. 2. Börnin ega ad heidra foreldra sína og hlýda þeim í ellu gódu, elska, þacka og þjóna þeim og vera þeim til gledi med gódu og sidsamlegu framferdi.

2 Mós. b. 20, 12. Drottinn sagdi: Heidra födur þinn og módur þína, svo þú lifir lengi í landinu.

Eph. 6, 1—3. Þér, börn! verid hlýdin ydar foreldrum Drottins vegna, því þetta er rétt: heidra födur og módur, þad er hid fyrsta bodord, sem fyrirheit er lagt vid: svo þér vegni vel og þú megir lifa í landinu. 2 Sam. 18, 6—18. Ordsqv. b. 23, 22. 25.

III. Húsbændur og þjónustufólk.

§. 1. a) Húsbændur og Matmædur ega ad bera umhyggju fyrir velferd síns þjónustu-fólks.

og helzt med góðu halda því til að vera andsveipið, sem og yðið og reglufast í því, sem það á að gjöra. Þau skulu einnig gefa þeim tilhlýðileg föt, fæði og laun og ekki gleyma að ala önn fyrir þeirra uppfræðingu og betrun til sáluhjálpar, og líka veita þeim hjúkrun, einkum þá þau eru veik eða gömul.

Cól. 4, 1. Þér, Húsbændur! auðsýnið yðar þénurum hvað rétt og jöfnuður er, og vitið, að þér einnig hafið Herra á himnum.

b) Hverki má húsbóndi né húsmóðir breyta ílla við sitt þjónustufólk með íllyrðum, eða annari óleyfilegri eða ofríkisfullri aðferð; ekki heldur mega þau reyngja það með óviðurqvæmilegri tortrygni, eða herða að því um megn fram, heldur ega þau að umbera þess breiskleika með þolinmæði.

Eph. 6, 9. Þér, Húsbændur! hættið ógnunum og vitið, að yðar Herra er líka á himnum og að hjá honum er ekkert manngreinar álit.

§. 2. Þjónustufólk á þará móti að heiðra og elska sína húsbændur og matmæður, vera þeim hlýðið og

trútt og gjøra verk sitt með ydni og á- stundun, án svika eða møglunar, eins og sjálfur Guð sjái uppá það.

Tít. 2, 9. 10. Áminn þénarana, að þeir séu húsbændum sínum undirgéfnir og gjøri hvað þeim gédþeckt er í øllum hlutum, veri ecki svørulir né sérplægnir, heldur sýni þeim alla hollustu, svo að þeir prýði lærdóm Guðs vors Endurlausnara í øllum greinum. Eph. 5, 6—8.

IV. Yfirvaldið og Undirgéfnir.

§. 1. a) Yfirvaldið hefir, eptir Guðs orði, rétt til að útheimta hlýðni í øllu því, sem þénar til almennilegra nota, og ecki stríðir á móti Guðs boði.

Róm. 13, 1. 2. Hverr maður sé Vald-stjórninni undirgéfinn, því engin er Vald-stjórn, nema af Guði, og sú valdstjórn, sem er til, er af Guði tilskickuð, svo hverr, sem mótstendur valdstjórninni, sá stendur á móti Guðs skipun, en þeir, sem á móti standa, munu yfir sig leiða dóms áfelli.

Post. Gb. 5, 29. Þegar Høfðíngjar Guð-ínganna krøfðust hlýðni í því, sem var á móti góðri samvitsku, svøruðu Pétur og Jóhannes: Framar ber að hlýða Guði enn manneskjum.

b) Það er skylda Yfirvaldsins, eptir Guds bodi, ad vaka yfir undirsátanna velferd, stadfesta hana med gódum Lögum, einnig ad vernda þá gódu, en refsa þeim vondu og láta sérhvern ná rétti sínum, án manngreinar álits.

Róm. 13, 3. 4. Valdstjórnin er ecki gódum verkum, heldur vondum til skelfingar. Viljir þú ecki vera hræddur vid valdstjórnina, þá gjør það, sem gott er, og muntu umbun af henni fá; því hún er Guds þénari þér til góda, en ef þú gjørir íllt, þá máttu vera hræddur, því hún ber ecki sverdid forgéfins, þared hún er Guds þénari til ad straffa þá, sem ílla breyta. 5 Mós. b. 1, 16. 17. Ordsqv. b. 22, 22. 23.

§. 2. Þeir undirgéfnu ega, vegna Guds, ad hlýda Yfirvaldinu og þess tilskipun, líka gjalda svikalust skyldur sínar og skatta, sem útheimtast til sameginlegra nota, landsins varnar og naudsynja, þeir ega einnig ad heidra Yfirvaldid, vera því hollir og audsveipnir og bidja fyrir því.

Róm. 13, 5—7. Það er naudsynlegt ad vera undirgéfinn, ecki einúngis vegna straffsins, heldur og fyrir samvitskunnar sakir; því

þar fyrir gjaldið þér og skatt, vegna þess þeir eru Guðs þjónar, sem við þá þénustu eru sífeldlega bundnir. Svo géfið hverjum það, sem þér skyldugir eruð; þeim skatt, sem skatt ega; þeim toll, sem toll á; þeim ótta, sem ótti tilheyrir; þeim heiður, sem heiður heyrir.

1 Pét. 2, 13. 14. Verið undirgéfnir allskonar réttu Yfirvaldi vegna Drottins, hvert sem það er Konúnginum, svo sem þeim ypparsta eður Landstjórnurunum, svo sem þeim, hverja hann hefir útsendt til hefndar yfir illvirkjana, en þeim til umbunar, sem gjøra gott. 1 Tím. 2, 1. 2.

V. Kénnendur og Tilheyrendur.

§. 1. a) Kénnendurnir ega að kunngjøra Guðs orð án yfidrepskapar með allri ástundun, til uppbyggíngar, áminna og aðvara án manngreinar álits, þeir ega einnig láta sér innilega vera umhugað, að børnunum sé svo skilmerkilega kénnt, að þau hafi gagn af, líka ega þeir að leitast alvarlega við, að efla sinna tilheyrenda framfør í sønnum Guðs ótta til eilífrar sáluhjálpar.

Tít. 1, 9. Sá, sem er Biskup—Kénnimadur eda tilsjónarmadur—á ad halda fast vid þann vissa lærdóm, svo hann bædi géti áminnt med heilsusamlegri kénníngu, og líka saunfært þá, er á móti mæla. 1 Pét. 5, 2. 3.

b) Kénnendurnir ega ad gánga á undan sínum tilheyrendum med gódu eptirdæmi í lifnadi og umgengni, vera blídir og hóglátir, bidja fyri þeim og prýda kénnínguna med óstraffanlegu framferdi.

1 Tím. 3, 2. 3. Sá, sem er Biskup—Kénnimadur og tilsjónarmadur—á ad vera óstraffanlegur, einnar konu eginmadur, árvakur, hóffsamur, sigprúdur, géstrisinn, sem sé vel fallinn til ad kénna ødrum. Enginn dryckjumadur, ecki styrjaldarsamur, einkis ósæmilegs ávinníngs gírugur, heldur sanngjarn, ecki þrætusamur, ecki ágjarn.

§. 2. Barna uppfrædendurnir ega ad innprenta í hjertu þess úngdóms, sem þeim er á hendur falinn, lotníngu fyrir Gudi og Kristi, elsku til þeirra, útleggja skiljanlega fyri honum þad, sem hann á ad læra, halda honum til ástundunar, hæversku og gódra sida, þvíad í æskunni á ad leggjast

grundvöllurinn til manneskjunnar eptirfylgjandi lucku og velgengni um tíma og eilífd.

Ordsqv. 6. 22, 6. Kénn þeim únga þann veg — sem hann á ad gánga áfram til dygda og rádvendni, og þegar hann eldist, mun hann ecki af honum víkja.

§. 3. Tilheyrendurnir ega ad audsýna laungun eptir Guds ordi, og trúlega fylgja sinna kénnenda áminníngum, sem á því eru bygdar, einnig veita þeim alla virdíngu, elska þá og gódfúslega gjalda þad, sem þeir ega ad hafa til síns sæmilegs uppheldis.

Hebr. 13, 17. Hlýdid ydar Kénnifedrum og látid ad ordum þeirra, því þeir vaka yfir sálum ydar, svo sem þeir, er reiknúng ega ad standa, svo þeir géri gjört þad med gledi, en ecki med andvörpun, því þar hafid þér ecki gott af.

Gal. 6, 6. Sá, sem frædist í ordinu, hann býti hinum allskonar gædum, sem uppfrædir hann. 1 Þess. 5, 12. 13.

Merk: Foreldra og barna, húsbænda og hjúa, einnig Yfirvalds og undirgéfinna Skylda hvers vid annad innbyrdis, er stuttu máli framsett í fjórda Bodordi Frædanna og í Húss-töblunni, hvar líka

talad er um skyldu kennenda og tilheyrenda. Í siøtta Bodordinu og í Húsøtøblunni talast greinilega um skylduna í hjónabandi.

Sjøundi Kapituli.

Um þau medøl, sem styrkja trúna og efla gudhrædsluna.

I. Guds Ord.

§. 1. Gud hefir látid kénna oss med sínu ordi um allt sitt rád og sinn vilja oss til frelsunar og betrunar; en þetta hans ord er ad finna bædi í Gamla- og Nýa-Testamentunum.

Hebr. 1, 1. Eptir ad Gud fordum optsinnis og uppá margann máta hafdi látid Spámennina tala til Forfedranna, þá hefir hann á þessum sídustu tímum látid Soninn tala til vor.

Jóh. 17, 8. Jesús sagdi í bæninni til síns himneska Fødurs: Þau ord, er þú gafst mér, þau gaf eg mínum Lærisveinum, þeir hafa þau og medtekid og þeckja sannarlega ad eg er af

sér útgénginu og þeir trúa því, að þú hafir útsendt mig.

Merk: a) Jesús hafði lofað sínum Lærisveinum, að senda þeim heilagann Anda, sem skyldi fræða þá um alla hluti og minna þá á allt það, sem hann hafði kénnt þeim. Jóh 14. 26. Þetta skéði líka á fyrsta Hvítasunnu-degi eptir hans himnaför þegar þeir allir, uppfylltir af heilögum Anda, tóku til að tala útlend túngumál, eptir því, sem Andinn inngaf þeim. Post. Gb. 2, 4.

b) Vér þurfum ecki að nýu uppfræðast um Guðs ráð og vilja með neinslags nýrri opinberun, því það Guðs orð: sem vér höfum, inniheldur allt hvað vér í því tilliti viðþurfum. Post. Gb. 20, 20. 21.

c) Þótt einhverr nú segði: að hann hefði ødlast nockra nýa guðdómlega opinberun, ættum vér samt engann veginn að trúa honum, þareð Guð hefir hvergi lofað að senda nýa Spámenn til mannkynsins upplýsíngar. Gal. 1, 8. 9.

§. 2. Það er vor skylda að ransaka kostgæfilega Guðs orð, til að læra þar af, hvað vér egum að varast og hvers vér egum að gæta, því annars mun Guð krefja oss til reikníngsskapar fyrir

vora vankunnáttu og þar af fljótandi boðorða brot.

Ps. 119, 9—11. Davíð spyr: Hvernig getur æskumaðurinn gengið sinn veg óstraffanlega? en hann svarar sér sjálfur: með því að breyta eptir þínum orðum, Drottinn! — Eg geymdi þitt orð í mínu hjarta, svo eg syndgaði ekki á móti þér.

Merk: Þegar vér höfum tómstundir frá vinnu vorri, væri gott vér læsum daglega nockra stund í Ritníngunni. En á Sunnudögum og öðrum helgum, finnur sú kristna manneskja, sem elskar Guðs orð, hæglega tækifæri til að lesa það, er það og ætíð nytsamlegra að byggja trú sína á egin ransókn — eins og þeir í Berróha forðum gjörðu. Post. Gb. 17, 11. — enn að láta sér einúngis nægja Kénnaudanna sögusögn.

§. 3. a) Í Guðs orði koma fram mörg dæmi uppá dygðir og lesti, sem vér egum að taka oss til eptirþánka, þar þau eru eptir Guðs vilja uppskrifuð oss til eptirdæmis og viðvörunar,

Jak. 5, 10. Takið Spámennina, sem tilyðar hafa talað í Drottins stað, til eptirdæmis uppá að líða illt og að vera þolinmóðir. Heb. 6, 12. 1 Cor. 4, 16.

2 Pét. 2, 6. Drottinn hefir borgirnar Sódóma og Gomorra fordæmt, umturnadi þeim, brenndi þær til ösku og setti til dæmis fyri þá, sem eptirá mundu lifa ógudlega.

b) Einkanlega egum vér ad géfa gætur ad Jesú Krists vors Lausnara heilaga líferni og ætíd hafa hans dæmi fyrir augunum ad breyta eptir.

Matth. 11, 29. Jesús sagdi: Lærid af mér því eg em hógvær og af hjarta lítilátur.

1 Pét. 2, 21. Kristur hefir einnig lidid fyrir ydur og ydur eptirdæmi eptirlátid, ad þér skyldud feta í hans fótspor.

Merk: Jesú Kristur getur ecki verid oss til eptirdæmis ad því leiti, sem hann er Guds Sonur, kominn í heiminn til ad endurleysa syndarana og med kraptaverkum stadfesta, ad hann væri af Gudi sendur, líka og gaf sig sjálfur í daudann í fridþægingar offur fyrir allar veraldarinnar syndir; en vér egum kappkosta ad líkjast honum í öllum þeim dygdum, sem eru samqvæmar vorn ástandi og ecki yfirgánga manulega krapta.

§. 4 *a*) Ad hafa Guds ord kostgæfilega um hend, heyra þad med andakt og viljuglega læra, er hid rétta medal, med hverju sannkristinn mad-

ur gétur farid æ meir og meir dagvaxandi og ordid stadfastur í dygd og gudhrædslu, med samverkandi heilags Anda nád.

2 Tím. 3, 16. 17. Öll Ritníngin er innblásin af Gudi og nytsamleg til lærdóms, til sannfæríngar, til leidréttíngar, til uppfrædíngar í réttlætinu, svo ad Guds madur sé algjørr og til alls góds verks hæfilegur.

b) Vor skynsemi fær hvad af hverju meiri og meiri þeckíngu af Guds ordi til andlegrar og ávaxtarsamrar upplýsíngar.

2 Tím. 3, 15. Þú kannt heilaga Ritníngu, sem gétur uppfrædt þig til sáluhjálpar med trúar lærdóminum um Jesúm Krist. Jóh. 5, 39. Ps. 119, 104. 105.

c) Vor vilji á kreptuglega ad hneigjast af þeim dýrmætu og mergu á minníngum og advörunum, sem finnast í Guds ordi, til ad fordast íllt, en stunda eptir því, sem gott er, líka uppersast til ad gjera med allri ástundun þad, sem oss byrjar.

Lúk. 8, 15. Jesús sagdi: Þeir, sem ordid heyra og geyma þad í gódu og sidsømu hjarta, færa ávøxt med stødugslyndi. 8, 31. 32.

d) Vér gétum, hvernig sem ástadt er fyrir oss, fundid huggun og rósemi af Guds ordi, sem inniheldur gædskuríkustu loford um Guds nád og blessun Krists vegna.

Jóh. 17, 13. Jesús sagdi í bæninni til síns himneska Födurs: Þetta tala eg í heiminum, svo ad mínir Lærisveinar hafi af mér fullann fögnud med sjálfum sér. Ps. 19, 9. 119, 24. 92.

Merk: Um réttilega brúkun Guds ordi, er í stuttu máli talad í fyrstu Bæninni í Frædunum.

II. Arvekni og Bæn.

§. 1. Vér egum gaumgæfilega vaka yfir hugrenníngum vorum og girndum, þar vort edli er breiskt, en freistíngarnar eru margar, svo engin heimugleg lystíng til ílls géti ad óvörum fengid yfirhönd hjá oss; líka egum vér ydugléga og náqvæmlega halda reikníng vid sjálfa oss um vorn lifnad og framferdi.

Matth. 26, 41. Jesús sagdi: Vakid og bidjid, svo þér fallid ecki í freistni, andinn er ad sönnu reidubúinn, en holdid er veikt.

2 Cor. 13, 5. Ransakid ydur sjálfa, hvert þér erud sanntrúadir! reynid ydur sjálfa!

§. 2. a) Gud vill, ad vér skulum ydugleg a bidja og er þod sjálfum oss til gagns, því ecki þurfum vér ad minna hann á neitt med vorri bæn, þared hann veit fyrirfram bædi hvers vér vidþurfum og líka hvernig best verdi rádin bót á því.

Lúk. 18, 1. Jesús sagdi: Pér egid jafnan ad bidja og ecki þreytast. Matth. 7, 7. 1 Thess. 5, 17.

b) Bænin á ad vera oss medal bædi til ad styrkja vora elsku og traust á Gudi og til ad snúa vorum huga frá hégóma veraldarinnar; bænin gefur oss undir eins krapta til ad standa á móti freistíngum og til ad bera vorar þjáníngar med þolinmædi.

Phil. 4, 6. 7. Verid ecki hugsjúkir, heldur látid í øllum hlutum ydar bænir med þacklæti koma fyrir Gud í beidni og ákalli, þá mun fridur Guds, sem meiri er enn nockurr kann ad þenkja, vegna Jesú Krists, vernda ydar hjørtu og hugrenníngar.

Merk: Gud hefir ecki tiltekid hvad opt hverr einn kristinn á ad bidja, en ef hann elskar Gud einlæglega, verdur þad

ætíð hans innilegasta gleði, að útausa sínu hjarta fyri Guði með vonarfullri bæn. hve-nær og hvar helzt sem honum géfst færi á. Bæði kvöld og morgna höfum vér tíma og tækifæri til þess, líka optar um daginn midt í vinnu vorri.

§. 3. *a*) Vér megum biðja Guð um allt það góða, sem Hann hefir í sínu orði lofað að géfa oss, og sem er bæði sálu og líkhama nauðsynlegt; en af jarðneskum hlutum egum vér sérílagi að biðja hann um góða heilsu og daglegt brauð, heiður í voru standi, frið við vora ná-únga og blessun í vorri leglegri stétt.

Orðsqv. b. 30, 8. Agúr bað: Géf mér hvorki fátækt né auðæfi, en láttu mig hafa mitt afskamtað uppheldi.

Matth. 7, 7. Jesús sagði: Biðjið og mun yður géfast; leitið, svo munuð þér finna; knýið á, og mun fyrir yður upplokið verða.

b) Sérílagi egum vér að biðja Guð um þau andlegu gæði, sem tilheyra vorri sáluhjálp, það er: um syndafyrirgéfníngu syndanna, styrk í trúnni og voninni, vit og krapta til að breyta eptir Hans vilja, megn að standa á móti ellum syndsamlegum tilteygíngum, um góða samvizku og sáluhjálplega endalykt.

Lúk. 11, 13. Jesús sagdi: Ef þér, sem vondir erud, kunnid ad géfa børnum ydar gódar gáfur, hverſu miklu fremur mun Fadirinn á himnum géfa þeim heilaganu Anda, sem hann þar um bidja? Cól. 1, 9—11.

Merk: a) Þegar Jesú Lærisveinar beiddu hann ad kénna sér ad bidja: sagdi hann: Þegar þér bidjid, þá segid:

Fadir vor! þú, sem ert á himnum! helgist þitt nafn; tilkomi þitt ríki; verdi þinn vilji, svo á jørdu, sem á himni; géf oss í dag vort daglegt braud; og fyrirgéf oss vorar ſkuldir, svo sem vér og fyrirgéfum vorum ſkuldunautum; og eigi leid þú oss í freiſtni; heldur frelsa oss frá illu. Þvíad þitt er ríkid, máttnrinn og dýrdin ad eilífu. Amen!

b) Drottinleg bæn Fadir vor, inniheldur í ſtuttu máli allt þad, sem hverr kriſtinn madur ætíd á ad bidja um og afbidja, bædi í tilliti til ſinnar andlegu og líkamlegu velferdar. Þessi bæn kann þannig í ſtuttu máli ad útſkíraſt.

Fadir vor! þú, sem ert á himnum! þad er: þú, allrahæſti, eilífi og almáttugi veraldarinnar Skapari og Herra, sem elſkar þínar manaſképnur lángtum heitar enn beſtu fedur á jørdunni géta elſkad ſín børn.

Helgist þitt nafn; það er: kénn þú oss að auðsýna í verkunum, að vér viðurkénnum þig eins fullkominn og ákollunar-verðugann eins og þú í sannleika ert.

Tilkomi þitt ríki; það er: lát þíns Sonar Jesú Krists náðugu stjórnun, syndugu mannkyni til upplýsíngar og frelsis, meir og meir útbreiðast og koma til góðs á jörðunni.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; það er: géf oss náð, að vér sýnum hér á jörðunni, að vér séum reiðubúnir og oss láugi til að hlýða þér í öllum hlutum, eins og þínir þénarar hlýða þér á himnum.

Géf oss í dag vort daglegt brauð; það er: géf oss svo mikið af tímanlegum gæðum til lífsins nauðþurftar dag hvern, eins og þú sér, að oss er gagnlegast til vorrar andlegu og eilífu velferðar.

Fyrirgéf oss vorar skuldir, svo sem vér og fyrirgéfum vorum skuldunautum; það er: straffa oss ecki eptir maklegleikum, heldur fyrirgéf oss vegna þíns Sonar vor mörgu misbrot, eins og vér viljum gjarnsamlega fyrirgéfa þeim, sem oss á móti brjóta.

Og leið oss ecki í freistni; það er: lát oss aldrei yfirbugast af þeim freistíngum, sem að oss koma, heldur hjálpa oss til að stríða á móti þeim.

Heldur frelsa oss frá illu; það er: varðveit oss [illegible] öllu því, sem gétur orðið oss að skaða á sálu eður líkama.

Þvíað þitt er ríkið, mátturinn og dýrðin að eilífu; það er: þú einn rædur fyrir allri vorri velferð, og ert máttugur til að efla hana, því skal lika lof og heidur fyrir allt það góða, sem vér hljótum, tilheyra þér einum..
Amen! það er: vissulega mun það ské, sem vér bidjum þig um og þú sjer að oss er þénanlegt.

c) Ef vér eigum að bidja med bæninni: Fadir vor! oss til gagns, þá verdum vér med stødugum eptirþánka gæta að meiningunni í ordunum, og le'a þau med hjartanlegri andakt. Það er hueslanleg misbrúkan að lesa þessa bæn án umþenkingar og fyri siðasakir. Nær væri að lesa hana sjaldnar, svo andaktin betur gæti viðhaldist. Matth. 6, 7..8.

§. 4. Þegar vér bidjum Gud um tímanleg gædi, egum vér að fela hans þægilegum vilja á vald, að hvað miklu leiti hann vilji bænheyra oss, þar það máské gétur verið sjálfum oss edur ødrum til gagns, að vér ødlumst ekki það, sem vér bidjum um, edur vér kynnum vanbrúka það, sjálfum oss eda ødrum til skada.

Róm. 8, 26. Vér høfum ekki vit á, hvers vér egum að bidja. Jak. 1, 2. 3.

Jak. 4, 3. Þér bidjið og ødlist ekki, af því þér bidjið illa, sem er til þess, að þér sóið því í ydar býlíst.

Merk: Þegar hinn veiki, sem bidur um heilbrigdi, edur hinn fátæki sem bidur um ad sér vegni betur og fleiri þeïsháttar, ecki bænheyrast, mega þeir þ.r fyrir ecki þenkja, ad bænin sé gagnlaus. Þeir ega miklu heldur vera fullvissir um, ad Gud, eptir hans speki, sier þeim þénanlegra ad þeir fái ecki þad þeir umbidja, egaþeir því engu ad sidur halda áfram med bænina til Guds, svo ad þeir venjist því meir til ad hlýda honum og géfa sig undir hans vilja.

§. 5. Vér egum ad bidja fyrir vorum náúnga. med sömu alvörugéfni og sama hjartalagi, eins og fyrir sjálfum oss, til merkis um, ad vér elskum hann og einlæglega samgledjumst af hans velgengni og mun Gud ecki láta vorn góda tilgáng verda élaunadann.

1 Tím. 2, 1—3. Fyrst af öllu er, ad eg áminni, ad gjörast skuli afbeidni, bænir, fyrirbænir og þackargjördir fyrir öllum mönnum, fyrir Konúnginum og öllu Yfirvaldi, svo vér mættum hafa spakt og rósamlegt liferni med allri gudrækni og sidsemi, því þad er gott og líka Gudi þóknanlegt. Jak. 5, 16.

§. 6. Ef vér egum ad géta bedid med þeim hætti, sem Gudi þóknast, me-um vér ecki láta vorar hugrenníngar

hvarfla híngad og þángad, heldur snúa þeim til Guds einúngis og med auðmýkt frambera vorar nauðsynjar fyrir hann, med stødugu trausti á Jesú Krists forþénustu og fyrirbón, án þess ad reida oss á vorn eginn verdugleika; þaradauki egum vér ad útrýma úr hjarta voru øllu hatri til náúngans.

Jóh. 17, 20. Jesús sagdi í sinni bæn til síns himneska Fødurs: eg bid ecki einúngis fyrir þessum — mínum Lærisveinum — heldur einnig fyrir þeim, sem munu trúa á mig fyrir þeirra ord. Róm. 5, 1. 2.

Mark. 11, 25. Jesús sagdi: Nær þér standid og bidjist fyrir, þá fyrirgéfid, ef þér hafid sok móti nockrum, svo ad ydar Fadir, sem er á himnum, fyrigéfi ydur ydar brot.

Merk: a) Sá kristinn, sem er vel uppfræddur, bidur helzt med sínum egin ordum; sem ecki munu skorta hann, þegar hann hugsar alvarlega eptir því, sem hann ætlar ad bidja um, og þá hjartad kémst vid. En ef vér viljum brúka þær bænir, sem adrir hafa gjørt, egum vér ad velja þær, sem ega vid vort ástand og innihalda þad, sem vér þá sérílagi þurfum ad bidja um.

b) Formálinn fyri framan Drottinlega Bæn í Frædunum, talar um þad trúnadar-

traust, sem vér egum ad hafa til Guds, þá vér bidjum. Í fjórdu Bæninni er talad um tímanlegu velgjörníngana og í fimtu Bæninni um þad andlega, sem vér egum helzt ad bidja um. Í sjöundu Bæninni er líka gétid um hid illa, sem vér egum einkum ad afbidja.

III. Skírnar Sakramentid.

§. 1. **Skírnin** er þad **heilagt verk**, sem **Kristur** hefir **bodid ad brúka vid þá**, sem ætla ad **játast** undir hans **lærdóm**, og má annadhvert **dýfa** þeim **í vatn** edur **ausa** því yfir þá, í nafni **Födursins**, **Sonarins** og **þess heilaga Anda.**

Matth. 28, 18. 20. Jesús sagdi: Allt vald er mér gefid á himni og á jördu. — Fyrir því farid og gjörid allar þjódir ad mínum Lærisveinum og skírid þær til nafns Födursins, Sonarins og þess heilaga Anda og kénnid þeim ad halda allt, sem eg baud ydur og, sjáid! eg er med ydur allt til veraldar enda.

Merk: Í heitari löndunum má, án heilsuspillirs, dýfa þeim nidur í vatn, sem skírast ega, en hér í þessum kaldari löndum verdur, heilsunnar vegna, einúngis ad yfir-

ausa þá vatni, eins og brúkad var í hinni fyrstu kristni, þegar einhverr var skírdur á sinni sóttarsæng.

§. 2 *a*) Med Skírninni verdur madurinn limur kristilegrar kirkju, til ad verda med heilags Anda samverkandi nád hluttakandi í þeim ypparlegu velgjörníngum, sem Kristur hefir oss útvegad.

Gal. 3, 26. 27. Þér erud allir Guds børn af trúnni á Jesúm Krist, því svo margir af ydur, sem erud skírdir til ad trúa á Krist, þér hafid íklædst Kristó.

Tít. 3, 5. Eptir sinni miskunsemi hefir Gud oss hólpna gjørt med endurgétníngar-lauginni og endurnýúnginni, sem skédur af heilögum Anda.

b) Gud veitir oss í Skírninni adgáng til syndanna fyrirgéfníngar fyrir Krists sakir, og gjørir oss svo sem sín elskuleg børn, hluttakandi í sinni fødurlegri elsku, opnar einnig veg til gledi og farsældar í tilkomanda eilífu lífi.

Mark. 16, 16. Hverr, sem trúir og verdur skírdur, sá mun hólpinn verda, en hverr, sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

§. 3. Med ad skírast í nafni Fødursins, Sonarins og þess heilaga

Anda, verdum vér skuldbundnir til ad trúa á Fødur, Son og heilagann Anda, sem þann einasta sanna Gud, er alleinn rædur fyrir vorri tímanlegri og eilífri endurlausn og velferd, svo ad vér skulum dýrka hann einann og treysta honum einum, líka heidra og elska hann og hlýda honum af øllu hjarta; en hér af fylgir þá einnig, ad vér skuldbindum oss til ad strída móti øllum vondum girndum, og taka oss vara fyrir ad brjóta hans bodord vísvitandi, en lifa eptir Jesú Krists lærdómi í sennum Guds ótta.

1 Pét. 3, 21. Skírnin er ecki burttekt saurinda af líkamanum, heldur sáttmáli gódrar samvitsku vid Gud.

Róm, 6, 4. Svo erum vér þá med Kristi greftradir í skírninni til daudans, ad líka sem Kristur er uppvakinn frá daudum fyrir dýrd Fødursins, svo eigum vér ad gánga í nýu líferni.

§. 4. Kristur vill ad allir menn verdi í Skírninni limir sinnar kristilegu kirkju, þar þeir eru endurkeyptir med

hans dauda, því ega líka smá-bernin eptir hans vilja að skírast.

Mark. 10, 14. Jesús sagði: Leyfið smábörnum til mín að koma og hindrið þau ekki þar frá, þared Guðs ríki heyrir þvílíkum til. Matth. 28, 19.

Merk: Þau börn, sem deya áður enn þau hljóta skírn, koma samt í Guðs ríki, því Kristur hefir endurleyst þau, og þeim verður ekki tilreiknuð forsómun á skírninni, En hafi foreldrar eða vandamenn af ásettu haldið barninu frá skírninni, þá verður það þeirra ábyrgðarhluti, vegna þess þeir þar með syndu, að þeir vyrðtu lítils Krists boðorð.

§. 5. Í Konfirmatíóninni egum vér sjálfir að ítreka og opinberlega endurnýa það heilaga loford, er aðrir gjerðu fyrir vora hönd, þegar vér hlutum skírn, sem er: að vér viljum afneita öllum ógudlegleika, trúa á Guð Föður, Son og heilagann Anda, einnig að auðsýna vora trú með góðverkunum. Til þessa loforðs egum vér ætíð alla vora lífstíð að muna, og láta það sífeldlega minna oss á þá trygð og hollustu, sem vér

erum Guði skyldugir, svo vor trú og ráðvendni ecki tapist af holdlegu gjálífi.

Opinb. b. 2, 10. Jesús sagði: Vertú trúr allt til dauðans, svo skal eg gefa þér lífsins kórónu.

Eph. 5, 25—27. Kristur elskaði söfnuðinn og gaf sig sjálfann út fyrir hann, til að helga hann, þegar hann með orðinu hreinsaði hann í vatns-baðinu, svo að hann gæti búið til handa sjálfum sér dýrðlegann söfnuð, sem hefði engann blett né hruccu eður neitt þesshattar, heldur sé heilagur og óstraffanlegur.

Merk: Svo opt, sem vér endurminnumst Skírnarinnar, egum vér að uppörfast til nýrrar árvekni og ástundunar í að laga vorn lifnað eptir Krists lærdómi. Þess vegna, þó Skírnin sjálf egi ecki að ítrekast, er hún samt sífeldt, ávaxtarsamt meðal handa oss, til að efla vora dygð og guðhræðslu.

Um Skírnina er talað í fjórða parti Fræðanna.

IV. Qvøldmáltídar Sakramentid.

§. 1. Sú heilaga Qvøldmáltíd er þad heilagt verk, er Jesú Kristur innsetti, med hverju kristnir menn ega ad eta braud og drecka vín og þar med verda hluttakandi í Jesú Krists líkhama og blódi, sem offrad var til forlíkunar fyri þá og vegna þeirra synda.

Matth. 26, 26—28. Mark. 14, 22—24. Lúk. 22, 19. 20. 1 Cor. 11, 23—26. Vór Herra Jesús Kristur, á þeirri nóttu, sem hann svikinn var, tók hann braudid, gjørdi þackir, braut þad og gaf sínum Lærisveinum og sagdi: takid og etid, þad er minn líkami, sem fyrir ydur verdur géfinn; gjørid þad í mína minníngu. — Sømuleidis eptir qvøldmáltídina, tók hann kaleikinn, gjørdi þackir, gaf þeim hann og sagdi: dreckid allir hér af, þad er kaleikur ens Nýa Testamentis í mínu blódi, sem fyrir ydur úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; gjørid þetta svo opt, sem þér þad dreckid, í mína minníngu.

§. 2. a) Med innsetníngu þeirrar heiløgu qvøldmáltídar hafdi Jesús þann

tilgáng ad ſtyrkja kriſtna menn í trúnni og upperfa þá til koſtgæfilegrar áſtundunar í kriſtilegu líferni.

Lúk. 20, 19. Jeſús ſagdi: Gjørid þad í mína minníngu.

b) Þegar vér medtekum Qvøldmáltídar Sakramentid, egum vér ad minnaſt Jeſú Kriſts fridþægjandi dauda, oſs til huggunar og fullviſſu um, ad allar vorar ſyndir ſéu oſs, hans vegna, fyrirgéfnar, ef vér einúngis tileinkum oſs hans forþénuſtu med ſannri ydrun og lifandi trú.

Lúk. 22, 19. 20. Jeſús ſagdi: Þetta er minn líkami, ſem fyrir ydur verdur géfinn— Þeſsi kaleikur er þad Nýa Teſtamenti í mínu blódi, ſem fyrir ydur úthelliſt.

c) Vér egum ad láta þá heiløgu Qvøldmáltíd upperfa oſs til, ad vér med innilegaſta þacklæti metum mikils þad, ad Jeſús Kriſtur leid þúngar qvalir og fórnfærdi ſig ſjálfann í vorn ſtad, og med því ad neyta opinberlega þeſſarar máltídar, egum vér honum til vegſemdar audſýna, ad vér vidurkénnum hann ſé vor Frelſari og ſáluhjálpari.

1 Cor. 11, 26. Svo opt, sem þér etid af þessu braudi og drekkid af þessum kaleik, skulud þér kunngjöra dauda Drottins þángad til hann kémur.

d) Í því vér medtökum braudid og vínid, komumst vér í náqvæmustu sameiníngu med Jesú Kristi vorum Frelsara, sem gjörir oss hluttakandi í sínum állrahelgasta líkama og blódi, og þar med innsiglar, ad vér séum medteknir til þess nýa nádar sáttmála, hvern hann, svo sem vor Medalgángari, hefir samid millum Guds og vor.

1 Cor. 10, 16. Sá blessadi kaleikur, hvern vér blessum, er hann ecki hlutteknínġ í Krists blódi? þad braud, sem vér brjótum, er þad ecki hlutteknínġ í Krists líkama?

Hebr. 8, 6. Kristur hefir ødlast svo miklu ædra embætti, sem hann er Medalgaungu-madur betri sáttmála, hverr einnig stendur á betri fyrirheitum.

e) Þegar vér minnumst þeirrar óransakanlegu Jesú Krists elsku, sem í Qvøldmáltídinni verdur oss fyri sjónir sett, á heitasta elska aptur á móti

uppqveikjast í vorum hjörtum; það á líka að knýa oss til að elska hverr annann innbyrðis, eins og þá bræður, hverja Kristur hefir allasaman endurleyst.

Jóh. 13, 35. Par af skulu allir þeckja, að þér eruð mínir Lærisveinar, ef þér elskið hverr annann.

1 Cor. 10, 17. Pað er eitt brauð og vér margir erum einn líkami; því vér erum allir hluttakandi í því eina brauði.

§. 3. Það er nauðsynlegt að vér prófum sjálfa oss, hvert vér gétum, eins og verðugir géstir, gengið til Guðs borðs; því þeir einir hafa gagn af Sakramentinu, sem meðtaka það verðuglega, en hinir óverðugu ávinna sér þarámóti Guðs straungu reiði

1 Cor. 11, 27—29. Hverr, sem etur af þessu brauði eða dreckur kaleik Drottins óverðugur, sá misbrýtur móti Drottins líkama og blóði; enn hverr einn prófi sig sjálfann og eti svo af brauðinu og drecki af kaleiknum.

§. 4. Þegar vér viljum réttilega prófa sjálfa oss, þá egum vér:

1) Að ransaka vort hjartalag í tilliti til Krists og hans friðþægingar,

ſvo vér gétum vitad, hvert oſs, ſvo ſem ydrandi manneſkjum, ſýniſt mikils umvarda ad finna nád hjá Gudi einum, vegna Jeſú Kriſts og med-trúnni á hann.

2) Egum vér ad ranſaka ſjálfa oſs, hvert þad ſé vor einlægur áſetníngur, hér eptir med alverugéfni ad ſtrída á móti öllum ſyndugum tilloćkunum og af alúd vilja fylgja Jeſú lærdómi, ſvo oſs fari meir og meir fram í rádvendni og ſennum Guds ótta.

Sérhverr ſá gengur óverduglega til Guds bords, ſem eptir þad hann þannig hefir prófad ſig náqvæmlega, finnur ecki hjá ſér þad hugarfar, ad hann vilji leita nádar hjá Gudi med trúnni á Kriſt, hafa einlægann áſetníng ad betra ſig og láta ſér fara fram í dygd og Guds ótta.

1 Cor. 2, 2. Eg tók fyri mig ad fara ecki med neinn annann lærdóm, þegar eg var hjá ydur, enn um Kriſt og hann kroſsfeſtann.

2 Cor. 5, 14. 15. Kriſts kjærleiki þvíngar oſs, med því vér ályktum ſvo, ad ef einn hefir dáid fyrir alla, þá ſé ſvo gott, ſem þeir ſéu allir daudir; nú hefir hann fyrir alla dáid, ſvo ad þeir, ſem lifa, ſkulu hér eptir

ecki lifa sjálfum sér, heldur honum, sem fyri þá er dáinn og upp aptur risinn.

Merk: a) J Skriftastólnum verdum vér sérilagi aminntir og upphvatadir til ad prófa nákvæmlega sjálfa oss, þegar Skriftafadirinn, med sínum gudlegum umtölum og áminníngum, minnir oss á skyldu vora vid Krist, og brýnir fyrir oss, ad vér megum sífeldlega kappkosta, ad vera dygdaudugir.

b) Þad stendur engannveginn í Prestsins valdi ad fyrirgéfa syndirnar, því þad er Guds eins. En Presturinn gétur einúngis eptir Guds fyrirheitum, tilsagt oss og bodad: ad Gud hafi vissulega fyrirgéfid oss vorar syndir vegna Jesú Krists, ef vér ydrumst þeirra af hjarta og trúum á Krist. Þessvegna hafa ydrunarlausir eckert gagn af ad gánga til skripta og altaris, heldur verdur þeirra ábyrgdarhluti því þýngri, þar þeir vanbrúka þetta til ad hylja med vondsku sína og ad gjöra gis ad Guds ordi.

Um þá heilögu Kvöldmáltíd er talad í fimmta Parti Frædanna.

Attundi Kapituli.

Um mannanna sídasta ástand.

§. 1. Þó dauda-stundin sé ellum óvíss, þá er samt víst ad allir menn, sem á jerdunni lifa allt til veraldarinnar enda, ega einusinni ad deya, því allir þeir eru syndarar.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn og daudinn vegna syndarinnar, þannig hefir daudinn innþreyngt sér til allra manna, því þeir syndgudu allir.

Merk: a) Það er mjøg hættulegt og heimskulegt, ad skjóta á frest sínum undirbúníngi til daudans, vegna þess sú manneskja kannské sé úng eda med gódri heilsu og kénnir sér einkis meins, því daudinn kippir mørgum burtu á besta aldri. Svo veit heldur enginn hvert daudinn múni koma hastarlega ad, eda med addraganda; enginn gétur heldur fyrisagt, hvert hann muni fá færi á ad undirbúa sig, þegar hann á hér vid ad skilja; því færstir eru svo øruggir á daudastundunni, ad þeir géti med alvørugéfni og stødugri umþenkíngu húgsad um sín sáluhjálparefni.

b) A sóttarsænginni er tíminn ofnaumur til ad sá vidbjód á þeim løstum og hé-

góma elsku, sem syptrudu syndaraunum, meðan hann var heill og ósjúkur, frá að trúa á Jesúm Krist og elska hann; hugarfarið umbreytist ecki heldur af því, þó maðurinn, meðan hálkinn vofir yfir, fyllist upp af hræðslu og qvíða fyrir eymd og qvøl um alla eilífð; því vér sjáum allt of opt að þeir, sem með miklu hugar ángri lofa bót og betrun á sóttarsænginni, snúa strax, sem þeir eru orðnir heilbrigðir aptur, til síns fyrra syndsamlega lifnaðar, og sýna þar með, að þeirra ángur hafi ecki komið af einlægu hjarta, og að lystin til ens vonda er af laungum vana orðin svo rík í sá unni, að hún getur ecki orðið niðurkjæfð, nema með lángvarandi stríði og baráttu.

c) Þar fyrir er ráðlegast að búa sig undir dauðann frá únga aldri, og stríða strax á móti øllum íllum girndum, undir eins og þær taka til að hreifa sér, en kappkosta þarámót að komast með lifandi trú í sameiníngu við Krist sinn Endurlausnara og fylgja hans eptirdæmi, því eins og ógudlegir ofherðast meir og meir, svo þeir, með því að halda áfram í syndunum, hafa enga dygðar og guðhræðslu tilfinníngu, svo styrkjast hinir guðhræddu daglega með samverkandi náð heilags Anda, af að ydka sig stífeldlega í guðhræðslu og þannig undirbúa handa sér frið og føgnuð í samvitskunni, sem er sú stærsta farsæld í þessu lífi; en ógudlegir aptur á mót, baka sér með løstum sínum stærstu qvøl og é-

rósemi. Þegar daudinn adkémur, eru þeir gudhræddu hughraustir og óqvídnir, en hin, ir ógudlegu skélfast, og annadhvert falla í ör, væntíngu, ellegar med þánkaleysi sökkva nidur í blinda forherdíngu.

§. 2. Sálin, sem er ódaudleg, fer strax, sem hún er skilin vid líkhamann, til síns samastadar, annadhvert í eilífa gledi edur eilífar qvalir eptir því, sem madurinn hefir lifad í þessum heimi vel edur ílla.

Lúk. 23, 43. Jesús sagdi vid ydrandi ræníngjann á krossinum: Sannlega segi eg þér: í dag skaltú vera med mér í Paradís. 2 Cor. 5, 8.

Jóh. 5, 24. Jesús sagdi: Hverr, sem heyrir mín ord og trúir þeim, sem mig sendi, sá hefir eilíft líf og hann kémur ecki til fyrirdæmíngarinnar, heldur hefir hann farid frá daudanum til lífsins.

Lúk. 16, 22. 23. Jesús segir í eptirlíkíngunni: Sá fátæki dó og var borinn af Englum í fadm Abrahams. Hinn ríki dó líka og var greftradur, en sem hann upphóf sín augu í helvíti var hann í qvölunum.

§. 3. A efsta degi skal líkhaminn uppvekjast úr duptinu og samtengjast aptur sálunni, verdur hann þá óforgengilegur.

Jóh. 5, 28. 29. Jesús sagdi' Sá tími mun koma," á hverjum allir þeir, sem í grøfunum eru, munu heyra Guds Sonar raust, og þá munu þeir, sem gott hafa gjørt, uppríſa til sælu, en hinir til fyridæmíngar, sem íllt hafa adhafst.

Post. Gb. 24, 15. Postulinn Páll sagdi: Eg hefi þá von til Guds, ad á eptir muni koma uppríſa framlidinna, bædi réttlátra og ráng- látra.

1 Cor. 15, 42. Líkama þeirra sem deya, verdur rotnanlegum nidursád, en hann mun upp aptur ríſa óforrotnanlegur; honum verd- ur audvirdilegum nidursád, en hann mun uppríſa vegſamlegur; honum verdur nidur- sád veikum, en hann mun upp aptur ríſa kropt- ugur; náttúrlegum líkama verdur nidursád, en upp aptur mun ríſa andlegur líkami.

§. 4. Þær manneskjur, sem verda lífs á jørdunni, þegar dóms-dagur kémur, deya ad sønnu ecki, ſvo ad sál og líkhami skiljist ad, en þær munu samt umbreytast, ſvo ad þeirra forrotnanlegi líkhami verdur á augabragdi óforgengileg- ur; engiun madur veit hvenær þessi dag- ur muni koma.

1 Cor. 15, 51. 52. Sjá! eg segi ydur leyndardóm: vér munum ecki allir sofna, en allir munum vér umbreytast og þad skyndilega, á einu augabragdi, vid hinn sídasta lúdur hljóm; því lúdurinn mun gélla, og hinir framlidnu munu upprísa óforgengilegir, en vér munum umbreytast.

§. 5. Kristur mun med dýrdlegum hætti opinberlega dæma alla menn eptir upprisuna og auglýsa fyrir øllum: ad gudhræddir eru verdugir til ad lifa í vegsemd og føgnudi eilíflega; en ógudlegir þarámóti munu verda því straffi undirkastadir, sem þeirra íllverk hafa tilunnid.

Post. Gb. 17, 31. Gud hefir tilsett vissann dag, á hverjum hann ætlar ad láta þann mann, sem hann hefir þar til sett, dæma rétt alla jardarinnar innbyggendur; þarum sannfærir Gud alla med því, ad hann uppvakti þann mann frá daudum.

2 Cor. 5, 10. Vér egum allir ad opinberast fyrir Krists dómstóli, svo ad hverr einn úr býtum beri eptir því, sem hann hefir adhafst í líkamans lífi, hvert sem þad hefir verid gott edur íllt.

2 Thess. 1, 7. 8. Þegar Drottinn Jesús opinberast af himni med sínum Engla her og

logauda eldi, til ad hegna þeim, sem ecki vildu adhyllast Gud og straffa þá, er ecki vóru hlýdugir Evangelió vors Drottins Jesú Krists.

Merk: Sérhver sála dæmist strax, eptir ad hún er farin út af líkamanum, og verdur heñi vísad añadhvert til eilífrar gledi edur eilífra qvala. Hebr. 9, 27. En á sídasta degi, þegar sálirnar eru ad nýu ordnar samtengdar líkømunum, mun Kristur, sem Konúngur og Herra, samansafna þeim, svo hans réttvísi dómur verdi þeim øllum undir eins kunnur, til vitnisburdar um hans stjórnun á manngreinar álits, og svo þeir megi siálfir finna, ad þeim sé enginn órettur gjørr. Matth. 25, 31—46. Róm. 2, 16.

§. 6. Eilíft líf er þad dýrdlegasta, sælufulla ástand, í hverju guddhræddir menn æfinlega lifa í gledilegusta sambúd med Jesú Kristi, gódu Englunum og øllum heiløgum, án þess ad áreitast lengur af nockurri synd edur sorg, en njóta óumrædilegrar huggunar, fridar og fagnadar af ad skoda Guds dýrd, sem audsýnir sig í hans mørgu dásemdar verkum þar þeir einnig lofa og vegsama Gud hverr med ødrum og æfa sig í dygdinni og kjærleikanum eptir Guds vilja.

Matth. 25, 34. Jesús mun segja vid þá, Komid híngad þér, blessadir af mínum Fødur,

eignist það ríki, sem ydur er fyrirbúið frá veraldarinnar upphafi.

Jóh. 17, 24. Jesús sagði í bæninni til síns himneska Födurs: Eg vil að þeir, sem þú gafst mér, skuli vera hjá mér, hvar sem eg er, svo þeir sjái mína dýrð, sem þú gafst mér.

Hebr. 12, 22. Þér komið til borgar Guðs lifanda, til þeirrar hunnesku Jerúsalem, og til margfjölda margra þúsund Engla.

Opinb. 6. 21, 4. Guð mun þerra öll tár af þeirra augum og dauðinn mun ekki lengur vera til, ekki harmur né qveinan, né heldur pína mun lengur til vera.

Róm. 2, 10. Heiður vegsemd og frið skal [illegible] sá ödlast, sem gott gjörir.

§. 7. Fyrirdæmíngin, sem annars kallast eilífur dauði, er það qvalafullt og vonarlaust ástand, í hverju óguðlegir sárlega qveljast af þeirra nagandi samvitsku, og hvar þeir, í hinna óguðlegustu vondu anda og íllra sálna sambúð, finna til hriggilegustu verkana af sínum fyrri íllgjörðum, þareð þeirra drottnandi lystir, hverjum þeir þá ekki géta fullnægt, undir eins auka þeim qvöl og pínu.

Matth. 25, 41. Jesús mun segja til þeirra: Farið frá mér, þér bölvuðu! í þann ei-

lífa eld, sem fyrirbúinn er Djøflinum og hans árum.

Mark. 9, 48. Jesús sagdi: Þeirra ormur deyr ecki og þeirra eldur slocknar ecki.

Jóh. 3, 36. Hverr, sem ecki trúir Syninum, skal ecki sjá lífid, heldur varir Guds reidi yfir honum.

Róm. 2, 9. Hrellíngar og harmqvæli koma yfir allra þeirra manna sálir, sem illsku drýgja.

§. 8. Á sídasta degi mun vor heimur forgánga med ellum sínum gædum; en gudhræddir munu ætíd vera hjá Drottni, og med þessari von skulum vér hughreysta hverr annann.

2 Pét. 3, 10. Dagur Drottins mun koma sem þjófur á nóttu, á hverjum himnarnir munu med miklum gný forgánga, en høfudsképnurnar í eldi bráðna og jørdin og þau verk, sem á henni eru, munu uppbrenna. 1 Thess. 4, 17. 18.

Gudi sé lof og dýrd ád eilífu, Amen!

Stutt

Agrip

af

Høfud=Lærdómum

kristilegra Trúarbragda.

I.

Einn einasti sannur Gud er til, sem hefir skapad heiminn, vidheldur og stjórnar honum til gagns og gledi øllum sínum lifandi skepnum, en sérílagi þeim skynsemdar-fullu til velferdar.

2.

Þessi Gud hefir allrastærstu eginlegleika og er sá allra fullkomn=

afli í makt, speki, gæðsku, heilagleika og réttlæti.

3.

Heilög Ritníng, sem inniheldur Guðs vilja og ráðstöfun, að svo miklu leiti, sem þau sérílagt eru manneskjunum viðkomandi, kénnir oss að dýrka Guð, sem Föðurinn, Soninn og þann heilaga Anda, er allir hafa eina veru og sömu guðdómlegu tign.

4.

Manneskjan var í upphafi, þegar Guð hafði skapað hana, saklaus og góð, en hún spillti sér sjálfri, með því að brjóta frívilíuglega á móti Guðs lögmáli; þar af varð hún syndug og óhæfileg til að taka á móti þeirri sælu, sem Guð hafði henni ætlað.

5.

Jesús Kristur, sem er eingétinn Sonur þess himneska Fødurs, varð madur, svo hann gæti endurleyst syndugt mannkyn frá þeirri eymd, sem það hafdi med syndinni steypt sér í; hann sýndi mønnunum þar fyrir med sinni kénníngu, hvad Gud af sinni miskunarfullu elsku hefdi ályktad um þeirra frelsun, útvegadi þeim adgáng til hennar med sinni frívilljugu pínu og dauda, og stadfesti líka med sinni upprísu og himnafør þá vissu, sem hann hafdi géfid þeim um eilíft líf. Nú stjórnar hann øllum heiminum ásamt Fødurnum med guddómlegri makt og veldi og ber sérílagi umhyggju fyrir sinna endurleystra eilífri sáluhjálp.

6. Sá

6.

Sá heilagi Andi leidir oss med Krists lærdómi til apturhvarfs frá syndunum og til trúarinnar á Krist, svo vorar syndir verdi oss fyrirgéfnar; hann hjálpar oss einnig til betrunar og framfara í dygd og gudhrædslu, svo vér gétum ordid hluttakandi í þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefir oss útvegad.

7.

Vor trú á Jesúm Krist á ad sýna, hvert hún sé kroptug, med því ad vér lifum eptir vorri skyldu bædi vid Gud, vid sjálfa oss og vid náúngann, eptir því, sem Gud og Kristur hafa skipad oss í heilagri Ritníngu.

8.

Gudi erum vér skyldugir um, ad tilbidja, óttast og elska hann, hlýda honum og reida oss á hann einann,

lofa hann, þacka honum og ákalla hann, einúng taka ofs vara fyri ollu því, sem í nockurn máta strídir móti þeirri virdíngu, sem vér egum honum ad veita.

9.

Sjálfum ofs erum vér skyldugir um, ad bera tilbærilega umhyggju bædi fyrir sálu vorri og líkhama, sem og vorri tímanlegri velferd, en þó sérílagi gæta vor ad varast allt íllt og synd samlegt háttalag og vana, svo samvitskan hverki ofþýngist, né vér lídum tjón á vorri sönnu velferd; vér erum þarámót fullvissir um Guds nád og gétum ætíd med sonarlegu trúnadar-trausti leitad hælis hjá honum, ef vér kappkostum ad vera gódar og dygd-audugar manneskjur, eptir Jesú lærdómi og eptirdæmi.

10.

Náúnganum erum vér skyldugir um, ad elska hann eins og sjálfa oss, vera því ætíd reidubúnir til ad gjøra þad sama vid hann, sem vér kjósa vildum ad hann, í líku tilfelli, gjørdi vid oss; en aldrei taka oss nockud þad fyrir hendur, sem í einhverri máta kynni skérda hans tímanlega eda eilífa velferd.

11.

Vér egum ad hafa Guds ord ydduglega um hønd, þar þad er hid besta medal til vorrar upplýsíngar og helgunar, líka egum vér ydduglega ad vegsama og ákalla Gud, svo hugur vor þar med uppfyllist af elsku til Guds og laungun eptir ad gjøra hans vilja.

12.

Vér egum ad leggja allt kapp á

ad virda mikils og halda vorn Skírnar sáttmála, því med Skírninni hefir Kristur látid gjöra oss ad limum sinnar kirkju og géfid oss rétt til sinna dýrmætu velgjörnínga.

Í Qveldmáltídar Sakramentinu gjörir Jesús Kristur oss hluttakandi í sínum líkhama og blódi til fullvissu um, ad vorar syndir séu oss fyrirgéfnar, ef oss af hjarta ángrar, ad vér hofum drýgt þær, og einsetjum oss ad láta oss fara fram med trúnni á hann í rádvendni og í vorum kristinndómi; þar fyrir egum vér líka ad brúka þetta sakramenti med hjartanlegri andakt, eptir ad vér ádur hofum náqvæmlega og alvarlega prófad sjálfa oss.

13.

Gudhræddra sálir koma eptir daudañ til eilífs lífs og eilífrar sælu

í samfélag með góðum öndum, hjá Kristi sínum Endurlausnara; en þá óguðlegir deya, fara þeir í samfélag vondra anda og hreppa þar qvalir og ángist, sem er maklegt straff fyrir þeirra íllgjörðir.

14.

Guðs alvísa ráðstafan hefir tilsett vissann dag, á hverjum þeir dauðu líkamir munu úr sínu dupti uppvekjast og samtengjast þeirra sálum, þegar Kristur mun láta þá alla mæta opinberlega fyri sínum Dómstóli, og þá forgengur sú veröld, sem nú er.

